

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME VE SOSYAL
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇISINDAN KONYA
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ**

Zübeyda MEMKAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
PROF. DR. ÖNDER KUTLU**

KONYA.2019

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME VE SOSYAL
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇISINDAN KONYA
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ**

Zübeyda MEMKAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
PROF. DR. ÖNDER KUTLU**

KONYA.2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zübeyda Memkağ		
	Numarası	17810401060		
	Ana Bilim /BilimDalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	
		Doktora	☐	
Tezin Adı	Sürdürülebilir Kentleşme ve Sosyal Sürdürülebilirlik Açısından Konya Büyükşehir Belediyesi			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Zübeyda Memkağ

İmza

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zübeyda MEMKAĞ
	Numarası	17810401060
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Önder KUTLU
	Tezin Adı	Sürdürülebilir Kentleşme: Konya Büyükşehir Belediyesi ve Sosyal Belediyecilik

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Sürdürülebilir Kentleşme: Konya Büyükşehir Belediyesi ve Sosyal Belediyecilik” başlıklı bu çalışma 08/11/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Önder KUTLU	
2	Dr. Öğr. Üyesi	Şerife PEKKÜÇÜKŞEN	
3	Dr. Öğr. Üyesi	Sema Müge ÖZDEMİRAY	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zübeyda Memkağ		
	Numarası	17810401060		
		Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		■
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Önder KUTLU		
Tezin Adı	Sürdürülebilir Kentleşme ve Sosyal Sürdürülebilirlik Açısından Konya Büyükşehir Belediyesi			

ÖZET

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir gelişme kavramlarının gelişimi ve kentsel gelişme ilişkisi ele alındığında; kentlerde çevresel ve toplumsal sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanabilmesinin, sürdürülebilirlik kavramının hayata geçirilmesinde başlangıç noktasını oluşturduğu görülmektedir. Ekonomik, kültürel ve sosyal faaliyetlerin, üretim ve tüketimin merkezi olan kent; dolayısıyla nüfusun, kirliliğin, ekolojik deformasyonun ve toplumsal etkileşimin en fazla olduğu bir kaos ortamı olarak ele alınabilir. Bu karmaşanın en azından artmadan sürdürülebilirliğinin devam ettirilebilmesi sorunu; ulusal, bölgesel, yerel düzeyde çözüm odaklı stratejilerin geliştirilmesi zorunluluğu özellikle 1900'li yıllardan beri uluslararası gündemi meşgul etmektedir. Kentlerde sürdürülebilir çevresel, kültürel ve sosyal gelişim ve hizmetlerin ekoloji ve toplumu tehdit etmediği bir gelişme için; yerel düzeyde toplumla en yakın temas içerisinde olan, toplum yönetimi ve kentsel sürdürülebilirlik konularının birleşme noktasındaki sosyal sürdürülebilirliğin hayata geçirilmesinde belediyelerin, kentsel gelişim ve sosyal politikalarının bu yönde geliştirilmesi ve yerel katılımın sağlanması önem taşımaktadır. Çalışmada sürdürülebilir kentleşmenin sosyal boyutu açısından sosyal belediyeçiliğin önemi, faaliyet alanları ve Konya Büyükşehir Belediyesi içerisinde sosyal belediyeçilik uygulamalarıyla sosyal sürdürülebilirliği destekleyici faaliyetleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Gelişme, Sürdürülebilir Kentleşme, Sosyal Sürdürülebilirlik, Sosyal Belediyeçilik, Yerel Katılım.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Author's	Name and Surname	Zübeyda Memkağ		
	Student Number	17810401060		
		Department of Political Science and Public Administration		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	☒	
		Doctoral Degree (Ph.D.)	☐	
	Supervisor	Prof. Dr. Önder Kutlu		
Title of the Thesis/Dissertation	Sustainable Urbanisation and Sustainability in the Case of Konya Metropolitan Municipality			

ABSTRACT

Considering the development of the concepts of sustainability and sustainable development and urban development; It is seen that providing environmental and social sustainable development in cities constitutes the starting point for the implementation of the concept of sustainability. The city is the center of economic, cultural and social activities, production and consumption for his reason, the population, pollution, ecological deformation and social interaction can be considered as a chaos environment. The problem of sustainability of this confusion without increasing at least; the necessity of developing solution-oriented strategies at national, regional and local levels has been keeping the international agenda busy since 1900s. Sustainable environmental, cultural and social development and services in cities are not threatened by ecology and society; It is important that municipalities, urban development and social policies at the juncture of community management and urban sustainability issues, which are in close contact with the community at the local level, are developed in this direction and local participation is ensured. In this study, the importance of social municipality in the sustainable urbanization, the fields of activity and social municipality practices in Konya Metropolitan Municipality were evaluated.

Key Words: Sustainable Development, Sustainable Urbanization, Social Sustainability, Social Municipality, Local Participation.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK	i
YÜKSEK KİSANS TEZ KABUL FORMU	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME	4
1.Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Gelişme.....	4
1.1.Sürdürülebilirlik	4
1.2.Sürdürülebilir Gelişme	8
1.2.1.Sürdürülebilir Gelişme Kavramının Çok Bileşenli Yapısı.....	14
1.2.1.1.Ekonomik Sürdürülebilirlik.....	15
1.2.1.2.Ekolojik Sürdürülebilirlik	16
1.2.1.3.Sosyal ve Kültürel Sürdürülebilirlik	16
1.2.2.Uluslar Arası Alanda Sürdürülebilir Gelişme Kavramı'nın Ele Alınması.....	18
1.2.2.1.Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı	18
1.2.2.2.Dünya Koruma Stratejisi	19
1.2.2.3.Dünya Doğa Şartı	19
1.2.2.4.Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu	20
1.2.2.5.Rio Zirvesi.....	21
1.2.2.6.BM Nüfus ve Kalkınma Konferansı.....	24
1.2.2.7.Kopenhag Sosyal Gelişme Konferansı.....	24
1.2.2.8.Pekin Dünya Dördüncü Kadın Konferansı.....	24
1.2.2.9.Habitat II	25
1.2.2.10.Binyıl Zirvesi.....	25
1.2.2.11.Johannesburg Zirvesi.....	27

1.2.2.12.Brüksel Zirvesi	27
1.2.2.13.G20 Antalya Küresel Kalkınma Hedefleri	28
1.2.2.14.Delhi Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi	28
1.3.Kentleşme ve Sürdürülebilirlik İlişkisi	29
1.3.1.Sürdürülebilir Kentleşme	33
1.3.1.1.Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları	32
1.3.1.2.Sürdürülebilir Kentleşmenin Temel İlke ve Hedefleri	40
1.3.2. Avrupa Birliği Tarafından Sürdürülebilir Gelişme Kavramının Ele Alınması..	41
1.3.3.AB Sürecinde Sürdürülebilir Kentleşme Politikalarının Türkiye'ye Yansımaları	47

İKİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞMENİN SOSYAL BOYUT VE YEREL

YÖNETİMLER.....	54
2.1. Sürdürülebilir Kentleşmede Sosyal Sürdürülebilirliğin Önemi	54
2.2. Kentlerin Sürdürülebilirliğine Genişleyen Bakış Açısı.....	58
2.3. Sosyal Sürdürülebilirlik.....	59
2.3.1. Sosyal Sürdürülebilirliğin Konuları, Kapsamı ve Bileşenleri	61
2.3.2. Yerel Yönetimler ve Sosyal Sürdürülebilirlik.....	63
2.3.2.1. Yerel Gündem 21	64
2.3.2.1.1. Yerel Katılım.....	65
2.3.2.1.1. Yönetişim	66
2.3.2.1.3. Kent Konseyleri.....	68
2.4. Sosyal Sürdürülebilirliğin Uygulama Araçları ve Yöntemleri.....	69
2.4.1. Yerel Yönetimler.....	70
2.4.2. Belediyeler ve Sosyal Sorumluluk	72
2.5. Sosyal Sürdürülebilirliğin Yerelde Uygulama Aracı Olarak Sosyal Belediyecilik	73
2.5.1. Sosyal Belediyeciliğin Gereklere.....	74
2.5.2. Sosyal Belediyeciliğin Uygulama Alanları	74
2.5.2.1. Vatandaşların Sosyal Alanlarının Gelişimini sağlamak	76
2.5.2.2. Kadınlara Yönelik Hizmetler.....	77

2.5.2.3. Çocuk ve Gençlik Hizmetleri	79
2.5.2.4. Yaşlılara Yönelik Hizmetler	80
2.5.2.5.Engellilere Yönelik Hizmetler	81
2.5.2.6. Yoksul ve Kimsesizlere Yönelik Hizmetler	81
2.5.2.7 Konut Hizmetleri	84

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN UYGULAMA ARACI OLARAK SOSYAL BELEDİYECİLİK & KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ..... 86

3.1.Yöntem	86
3.2.Araştırmanın Amacı	87
3.3.Araştırmanın Önemi	88
3.4.Konya Büyükşehir Belediyesinin Genel Yapısı	89
3.4.1.Sağlık ve Sosyal Hizmet Dairesi Başkanlığı	91
3.4.2.Kültür, Turizm ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı	93
3.4.3.Bilgi İşlem Daire Başkanlığı	93
3.4.4.Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı	94
3.5.Konya Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri ve Sosyal Sürdürülebilirliğe Katkıları	94
3.5.1.Gençlere ve Çocuklara Yönelik Hizmetler	96
3.5.2.Engellilere Yönelik Hizmetler	106
3.5.3.Yoksul ve İhtiyaç Sahiplerine Yönelik Hizmetler	114
3.5.4.Eğitime Yönelik Hizmetler	118
3.5.5.Kadın ve Aileye Yönelik Hizmetler	121
3.5.6.Göçmen ve Mültecilere Yönelik Hizmetler	123
3.6.Kentsel ve Sosyal Sürdürülebilirliğe Katkı Sağlayan Bir Uygulama	124
3.6.1.Akıllı Şehirler	125
3.6.1.1 Temassız Kart Sistemi	129
3.6.1.2.Akıllı Toplu Taşıma Sistemi (ATUS)	129
3.6.1.3.Merkezi Trafik İşletim Sistemi (METİS)	129
3.6.1.4.Akıllı Bisiklet Uygulaması	130

3.6.1.5.Mobil Konya ve Mobil Mesnevi Uygulaması.....	130
3.6.1.6.Kent Bilgi Sistemi	131
3.6.1.7.E. Belediyecilik	137
3.7.Web Sayfası.....	138
3.8.Sosyal Medya.....	142
SONUÇ	144
KAYNAKÇA	149
EK-1	159
EK-2	161

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1:Binyıl Zirvesi

Şekil-2:Bilgehane

Şekil-3:Bilim Merkezi

Şekil-4:Emiray Çizgi Filmi Müzikal Versiyonu

Şekil-5:Konya Bilim Merkezi Yaz Bilim Kampları

Şekil-6:Altın Dokunuşlar Sergi Katalogu

Şekil-7:KOMEK-ASEM

Şekil-8:Daru'1 Hüffaz

Şekil-9:Yükselen Küresel Eğilimler ve Teknolojiler

Şekil-10:Kent Bilgi Sistemi Web Sitesi Ekran Fotoğrafi

Şekil-11:Yardım Başvuru Döngüsü

Şekil-12:Mekansal Anahtar Yapısı

Şekil-13:Yardım Müracaat Formu 1.Aşama

Şekil-14:Yardım Müracaat Formu 2.Aşama

Şekil-15:Yardım Sorgu Ekranı

Şekil-16:Detaylı Sorgulama Ekranı

Şekil-17:Konya BŞB Web Sitesi Ana Ekran Fotoğrafi

Şekil-18:Kent Bilgi Sistemi Ekran Fotoğrafi

Şekil-19:Konya BŞB Akıllı Toplu Taşıma (ATUS)

Şekil-20:Açık Kapı Uygulaması Ekran Fotoğrafi

Şekil-21:Konya BŞB Kurumsal Haberler (26.09.2019)

Şekil-22:KOMEK Ekran Fotoğrafi

Şekil-23:KOMEK Ekran Fotoğrafi

Şekil-24:Konya BŞB Twitter Ekran Fotoğrafi

Şekil-25:Konya BŞB Facebook Ekran Fotoğrafi

KISALTMALAR

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AKDEM	: Aile ve Kadın Destek Merkezi
ASEM	: Aile Sanat ve Eğitim Merkezleri
ATUS	:Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi
CBS	:Coğrafi Bilgi Sistemi
IBM	:Uluslararası İş Makineleri
ILO	:Uluslararası Çalışma Örgütü
IUCN	:Doğa Koruma Birliği
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
KETEM	:Kanser Erken Teşhis Tarama ve Eğitim Merkezi
KENTGES	:Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı
KBS	:Kent Bilgi Sistemi
KOMEK	:Konya Meslek Edindirme Kursları
KOSKİ	:Konya Su ve Kanalizasyon İdaresi
METİS	:Merkezi İşletim Sistemi
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
SODES	:Sosyal Destek Programı
TAKBİS	:Tapu Kadastro Bilgi İşlem Sistemi
TOKİ	:Toplu Konut İdaresi
TUBİTAK	:Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
OECD	:Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
UNEP	:Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	:Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

UNCTAD	:Uluslararası Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNDP	:Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEP	:Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNCED	:Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı
OECD	:Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
IUCN	:Uluslararası Doğayı Koruma Birliği

GİRİŞ

Kentler; kültürler içerisinde yurttaşlık bilincinin gelişimine sağladığı katkı ile modernizm öncesi kent merkezlerinde insan ilişkilerinin örgütlenmesine katkı sağlayan, toplumsal gelişmelerin ve siyasal devrimlerin ortaya çıkışında önemli rol oynayan ve günümüz insan hakları kavramının gelişiminin sağlanması için en uygun ortamlar olmuştur. Toplumsal gelişme ve uygarlığın gelişiminin temeli olan kent mekanı insanlık tarihi boyunca; din, eğitim, kültür, sanat, politika, yargı, pazar, ekonomi gibi konuların gelişiminin merkezi konumundadır. Günümüzde milyonluk nüfuslarıyla, üretim ve tüketimin kapasiteleriyle siyaset, eğitim, insan hakları, ulaşılabilirlik, teknoloji, demokrasi kavramlarının şekillendiği bazı kentler küreselleşen dünyada kültür, ekonomi, moda ve politika gibi alanlarda ön plana çıkarak küresel dengeleri etkileyen metropoller haline gelmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde Bütün bu eylemlerin ve gelişmelerin meydana geldiği kentsel alan nüfus yoğunluğuna paralel olarak fiziksel alan olarak da büyümekte, yok edilen doğal alan ve geri dönüşümü olmayan doğal kaynakların artarak tüketimini de beraberinde getirdiği noktada karşımıza çıkan sürdürülebilirlik kavramı ele alınmaktadır. İnsanlığa sunulan hizmetlerin bedelinin bu şekilde bilinçsizce doğaya ödettirilmesi toplumu doğadan uzak, kirli hava ve kalabalık, gürültülü, sağlıklı bir kent yaşamına mahkum etmektedir. Çalışmada toplum sağlığının ve doğal çevrenin korunmasına yönelik bir gelişmenin mümkün olduğu gerçeğini savunan sürdürülebilir kentleşme kavramı ele alınarak buna yönelik yapılan çalışmalar ve uygulamalar değerlendirilecektir.

Sürdürülebilir bir kentleşme ve kalkınma kavramı içerik olarak; ekonomik, teknolojik, çevresel ve sosyal değerler, gelecek nesiller, karar verme süreçleri, yönetim, politika, uygulayıcıların deneyimleri, sistem yaklaşımı, küresel yaklaşım gibi konuları kapsayan geniş disiplinler arası bir kavramdır. Toplumların sürdürülebilirlik stratejileri ise; insan gelişimine ve kalkınmasına yapılacak yatırımlar, kentleşme, nüfus ve çevre konuları, sağlık, eğitim, yoksulluğun azaltılması, doğal kaynakların etkin yönetimi, çevresel bozulmanın gerçek maliyetlerinin belirlenmesi ve yeni sürdürülebilir modellerle iyi bir yönetişimin sağlanması konularını içerir. Ekonomik kalkınmanın ve gelişmenin, toplum refahının ölçütü olarak toplumlar; yıllar boyunca üretkenlik ve rekabet edebilirlik düzeyindeki artışı kullanmışlardır. Üretim ve tüketim kalıplarındaki artışın ve çeşitliliğin toplumsal refahı artıracığı düşüncesi

sınır tanımayan ekonomik kalkınma modelleri oluşturulmasına neden olmuştur. Fakat bu endüstriyel ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak doğal ve yapay çevreye verilen geri dönüşü olmayan zararlar göz ardı edilmiştir. Yaşanan olumsuzluklar toplumları çevresel, sosyal ve ekonomik amaçların bağlantılı olduğu sınırsız kalkınmanın değil sürdürülebilirlikle birlikte bu amaçların gerçekleştirilebilmesi durumunda toplumsal refahın sağlanabileceği gerçeğine yöneltmiştir. Bu şekilde bir kalkınmanın mümkün olabilmesi ulusal, uluslar arası ve yerel düzeyde sürdürülebilir stratejilerin belirlenerek bunların uygulanabilmesine bağlıdır. Geniş anlamda kalkınmanın amacı yaşam kalitesinin geliştirilmesidir. Ülkemizde ve dünyada küreselleşme ve küresel ortaklarla işbirliğinin gerektirdiği şartlar yerel yönetim aygıtlarında yerel nitelikli hizmetleri ön plana çıkaran süreç hızlanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, küresel aktörlerin de etkisiyle günümüzde kamu hizmeti anlayışında önemli bir yerel yönetim hizmet birimi olan belediyelerin; temel alt yapı ve üst yapı hizmetleri ile sınırlı kalmadan yerel halkın yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve kalitesinin belli standartlara yükseltilebilmesi, müşterek ihtiyaçlarının içinde buldukları ortamla birlikte daha sağlıklı hale getirilmesi, dezavantajlı kesimlere pozitif ayrıcalıklar tanınması gibi birçok görev ve sorumluluklar üstlenmesi beklentileri noktasında belediyelerin sürdürülebilir bir kentleşme içerisinde olması gereken sosyal belediyeçilik hizmetleri ve bu hizmetleri gerçekleştirmek için belirlenen kurumsal yapı ve üstlenilen görevler ele alınmıştır. Bu beklentilerin özellikle eğitim, sağlık, sosyal, kültürel, ekonomik alanlarda yerel halkın ihtiyacına göre hizmet sunmak ve bireyin aile yapısından toplum içerisindeki gelişimine, iş ve çalışma hayatındaki konumuna, kentin eğitim ve sosyal, kültürel faaliyet ve imkanlarından sağladığı faydaya kadar her alanda desteklenmesi gibi bütünsel ve birbirini takip eden bir hizmet anlayışını gerektirdiği özellikle belediyelerin kurumsal yapısı incelendiğinde görülmektedir.

Yerel yönetimler günümüzde eğitim, sağlık, konut gibi sosyal politikalarla vatandaşların sosyal refahına ve sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadırlar. Uluslararası sürdürülebilir kentleşme politikalarıyla önemli görevler yüklenen belediyelerin sosyal belediyeçilik faaliyetleri sosyal sürdürülebilirliğin uygulama aracı olarak ele alındığı çalışmada sosyal sürdürülebilirlik kavramı, yerel yönetimler ve Türkiye’de sosyal belediyeçilik faaliyetleri ele alınarak Konya Büyükşehir Belediyesi örneği bu alanda inceleme konusudur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, klasik belediyeçilik anlayışının üstlendiği birtakım somut yükümlülüklerin ötesinde geniş kapsamlı bir kentsel gelişimi amaçlayan sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin yerinde incelenerek sosyal sürdürülebilirliğe katkılarının değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Kentlerde sosyal sürdürülebilirliğin ve sürdürülebilir kentleşmenin en önemli uygulama aracı olduğu tespit edilen sosyal belediyeçilik kavramı toplumda meydana gelen ekonomik temelli sınıfsal eşitsizliklerin giderilmesi noktasında sadece sosyal yardımlarla, toplumsal bir iyileştirme ve toplumsal refahın sağlanamayacağı bu eşitsizliklerin temelini oluşturan eğitim ve istihdamın iyileştirilmesi, toplumdaki eşitsizliklerin oluşturduğu sınıfsal farklılıkların giderilmesi adına etkili politikalarla ve bilgi işlem teknolojilerinin sağladığı olanaklar tüm hizmet alanlarına entegre edilerek desteklenmesi ve her kesime ulaşımın sağlanması, yoksulluğun ve yoksulluğa neden olan etkenlerin ve diğer dezavantaj oluşturan olumsuzlukların temlindeki etkilerinin azaltılması ve bu yoksulluk döngüsünün tersine bir iyileştirme sağlanmasını amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan daire başkanlıkları ve bu daire başkanlıklarına bağlı belirlenen hizmetlere yönelik yetkilendirilen müdürlüklerin yetki ve sorumlulukları ve bu sorumlulukların yerine getirilmesi amacıyla oluşturulan politikalar ele alınacaktır. Yapılan hizmetler ve uygulamaların etkinliğinin değerlendirilmesi noktasında Konya Büyükşehir Belediyesinde daire başkanlıklarına bağlı hizmet veren şube müdürlükleri ve konuyla bağlantılı diğer yetkililerle birebir gerçekleştirilen görüşmeler sonucu edinilen bilgilerle amaçlanan ve gelinen durum ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME

1.SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI VE KALKINMA

Sürdürülebilirlik (Sustainability) kavramı farklı kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanan sürekli gelişime ve değişime açık bir kavramdır (Palabıyık, 2005: 4). Kelime anlamı olarak; var olmak, sürdürmek, devam ettirmek anlamlarında kullanılmaktadır. 1900'lü yılların son dönemlerinde yaşanan petrol krizleri ve endüstri devriminin etkili olduğu fosil yakıt kullanımındaki artış yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına yönelmede önemli etkenler olmuştur (Erdoğan, 2016: 5).

1.1.Sürdürülebilirlik

Genel anlamda çevre ve insan odaklı olup şimdiki kuşakların gelecek kuşaklara karşı olan sorumluluklarını tanımlayan sürdürülebilirlik kavramı Gilman'a göre devam eden herhangi bir sistemin yani toplumun ve ekosistemin temel kaynaklarını tüketmeden belirsiz bir geleceğe dek işlevini sürdürebilmesidir (Aktaran: Özmehmet, t.y. :5). Ruckelshaus ise, sürdürülebilirlik kavramını "Ekolojinin en geniş sınırları içinde ekonomik büyümenin ve kalkınmanın karşılıklı etkileşim ile sağlanacağı ve zaman içinde korunacağı doktrindir" şeklinde tanımlamıştır (Aktaran: Özmehmet, t.y. : 3).

Campbell sürdürülebilirliği çevre, ekonomi ve eşitlik "Tree E's (Environment, Equality, Economy)" olmak üzere üç ana prensibin dengede olmasına dayandırmaktadır. Sürdürülebilirlik üçgenini oluşturan bu üç prensip Campbell'e göre hiç dengede olmamıştır (Aktaran: Erdoğan, 6). Bu ekonomik, çevresel, sosyal sistemlerin uyumsuzluğu ve ekonomik büyümenin olumsuz sonuçlarının insanlığın yarattığı sorunlar olarak görülmeye başlanması ve doğal çevrenin taşıma kapasitesini zorlaması dünyanın dikkatini temel sürdürülebilirlik konuları üzerine yoğunlaşmasına ve dünyada paradigma değişimlerine neden olmuştur (Tutulmaz, 2012: 603).

Sürdürülebilirlik; ekonomi, toplum, çevre bileşenleri etrafında şekillenmekte ve bu bileşenlerin birlikte ele alınmasını öngörmektedir. Çünkü ekonomi, toplumun içerisinde şekillenirken, ekonomi ve toplum belirli bir çevre içerisinde oluşumunu ve gelişimini

sürdürmektedir. Bu bileşenlerin birbirinden bağımsız ele alınması durumunda elde edilecek çözümler bir diğer bileşen için uzun vadede sorun teşkil etmektedir. Bu yüzden sürdürülebilirlik bu üç bileşeni bir arada ele alan toplumsal sorumluluklar, çevresel yönetim ve ekonomik çözümleri hedefleyen evrensel bir dayanışma içermektedir (Özmehmet, t.y. :3).

Bütün bu yaklaşımlar göz önünde bulundurularak kavramdan genel çıkarılabilecek en geniş anlam ise bireylerin ve toplumların sürdürülebilir bir yaşam ve gelecek sağlayabilmek ve sosyal, ekonomik, çevresel bir sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi adına; bio çeşitliliğin korunması, kaynak kullanımının sınırlandırılması, kirliliğin azaltılması için geri kazanımın sağlanması ve tüketimin sınırlandırılması, toprağın ve doğal kaynakların korunması, kuşaklar arası adaletin ve demokrasinin uygulanması, nüfus kontrolü, insani temel gereksinimleri ve gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde doğanın ve çevresel kaynakların kapasitesini aşmayan bir yaşam kalitesinin sağlanabilmesi, gelişimin ve katılımın sağlanması ile mümkün olabilecektir (Palabıyık, 2005:4).

Yirminci yüzyılın başlarından itibaren dünya uluslarının uygarlaşma sürecinin hızlandığı, ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerin had safhada yaşandığı bir dönem olmakla birlikte nüfusun yoğun olduğu yaşam çevrelerinde doğal kaynakların hızlı tüketimi ve bu dengesiz gelişmenin getirdiği çevre kirliliği, ekonomik ve sosyal eşitsizlikler, sosyal ve kültürel kutuplaşmaların yaşandığı bir dönem olmuştur (Yazar, 2006: 23.25). Uluslar daha çok üretim ve tüketim odaklı ekonomik göstergelere dayalı büyüme içerikli bir gelişme anlayışı benimsemişlerdir. Bu anlayış; sınırsız doğal kaynakların varlığının amacını sadece insanlara hizmet olarak görmekte ve doğal kaynakların kendilerini yenileyebilme kapasitelerini göz ardı ederek doğal çevre üzerinde yıkıcı tahribatlara neden olunmuştur (Tosun, 2019: 4. 6).

Sanayileşme ve ekonomik gelişmelerin topluma sağladığı faydanın dışında, ardında bıraktığı sorunlar gelişirken diğer taraftan da telafi edilemeyecek derecede tahribat niteliğindedir (Yazar, 2006: 2). Bu süreçte doğal kaynakların, canlı hayatın ve yaşam alanları üzerinde oluşan baskı sürdürülebilirlik olgusunun günümüzde kazandığı önemin temelini oluşturmuştur (Tosun, 2019: 11.12). Yani sanayi devriminden günümüze kadar devam etmekte olan dünya uluslarının içinde bulunduğu kalkınma yarışında ekolojik dengenin ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin hesaba katılmadığı uzun sanayileşme süreci;

insanoğlunun varlığını tehdit edecek derecede çevrenin ve doğal kaynakların kirlenmesi, küresel ısınma ve kuraklık gibi tehlikelere, sosyal ve ekonomik eşitsizliklere neden olmuştur (Akçakaya, 2016: 48).

Yakın bir geçmişe kadar sürekli büyüyen bir ekonomi tüm gelişmişlik sorunların çözümü olarak görülürken, sınırsız bir büyümenin doğal kaynakların sınırlı olduğu bir dünyada sürdürülebilir bir şekilde olmasının mümkün olmadığı, bu büyümenin ancak yenilenemeyen kaynakların, havanın, suyun, toprağın kalitesinin korunması, aşırı atık üretiminin azaltılması, biyolojik çeşitliliğe zarar verilmemesi, üretimin doğanın yenileyebilme kapasitesi aşılmayacak şekilde gerçekleştirilebildiği sürece sürdürülebilirliği mümkün olabilecektir (Yazar, 2006: 3.5). Bu durumun fark edilmesiyle sadece ekonomik gelişme odaklı politikalaransa ekonominin beslendiği doğal kaynak ve çevre değerlerinin korunduğu, ekonomik gelişme ve çevre politikalarının birbirini desteklediği sürdürülebilir bir gelişme arayışı ortaya çıkmıştır (Sancar, 2007: 10).

20. Yüzyılın ikinci yarısı teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte nüfusun kentlerde yoğunlaştığı hızlı kentleşmenin yaşandığı bir dönem olmuştur. Artan tüketimin koşulu olarak üretiminde artması çevrenin hiç olmadığı kadar zarar görmesine ve doğal kaynakların hızla tüketilmesine neden olmuştur (Yazar, 2006: 8). Küresel anlamda tüm dünyayı ve canlı türlerinin yaşam kalitesini tehdit eden; iklim değişikliğine ve küresel ısınmaya sebep olan sera gazı etkisi, ozon tabakasının incilmesi, nükleer kirlilik, nüfus artışı, doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin azalması, su ve toprak kirliliği gibi sorunlar dünyanın doğal üretim kaynaklarının sanıldığı kadar sınırsız olmadığı ve önlem alınmadığı takdirde dünyayı nasıl felaketlerin beklediğinin fark edilmiştir (Sancar, 2007: 10.11).

Kültürel ve teknolojik gelişmelerin koşutu olarak kentlerde olumlu gelişmeler yaşanırken gelişmenin ve sanayileşmenin merkezi olan kentlerde artan işgücü ihtiyacından doğan nüfus artışı, hızlı ve düzensiz bir büyüme ile birlikte doğal çevreye verilen zarar artarak devam etmiştir. Küreselleşen dünyada uygulamada olan kalkınma politikaları ve bütün bu gelişmeler yaşam alanlarındaki insan ve diğer canlıların temel ihtiyacı olan hava, su, toprak gibi kaynakların yenilenemez şekilde tüketimi ve kirlenmesi, ekonomik ve sosyal eşitsizliklerden kaynaklanan yabancılaştırma ve sosyal kutuplaşmalar gibi olumsuz sonuçlar meydana getirmeye devam etmektedir (Yazar, 2006: 5.6).

Küreselleşen dünya ekonomisi, çevreye verilen zararın ülkelerin siyasi sınırlarını aşması ile çevrenin tüm dünyanın ortak değeri olduğu anlaşılmış bu da sorunların çözümünün uluslar arası düzeyde ele alınmasını ve uluslar arası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. 1972 yılında Stockholm’de Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen “İnsan ve Çevre Konferansı” BM üyesi ülkelerde çevre odaklı çalışmaları sistemli şekilde başlatmıştır (Tosun, 2019: 38.39).

İlk kez, Dünya Koruma Birliği tarafından (IUCN) 1982’de kabul edilen “Doğa Şartı Belgesi”nde yer alan sürdürülebilirlik kavramı; insanların yararlandığı kara, deniz, atmosfer kaynaklarının ve ekosistemin sürdürülebilirliğini sağlayacak şekilde yönetilmeleri gerektiğini ve bunun ekosistemin ve türlerin bütünlüğünü tehlikeye atmayacak şekilde yapılması gerektiğini öngörmektedir. Kelime anlamı olarak sürdürülebilirlik üretkenlik ve çeşitliliğin devamlılığı sağlanırken sürekli olma yeteneğini korumak olarak tanımlanmaktadır (Tosun, 2019:2).

Çevreye verilen tahribatın üst seviyeye ulaşmasıyla 1960’lı yıllarda başlayan çevre hareketleri, 1970’li yıllarda uluslar arası alanda ele alınmaya başlanmış ve çözüm arayışları sonucu 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma komisyonu tarafından “Ortak Geleceğimiz” raporu yayınlanmıştır. Raporda sürdürülebilirlik kavramını, “insanlık; doğanın, gelecek kuşakların gereksinimlerine cevap verme yeteneğini tehlikeye atmadan günlük ihtiyaçlarını temin ederek kalkınmayı sürdürülebilir kılma yeteneğine sahiptir” şeklinde tanımlamıştır. Raporun tanımlamasında da görüldüğü gibi kavram, çevre odaklı olarak ortaya çıkmış doğayı sürdürülebilir kılmayı ve doğaya karşı sorumlulukları içermektedir (Özmehmet, t.y. : 5).

Yüksek kar payları, sınırsız üretim ve tüketimin söz konusu olduğu kapitalist kalkınma modelinde gelecek nesillerin çıkarları düşünülmeden kaynakların sömürülmesi, bilinçsiz şekilde tüketilmesi, aşırı üretim ve tüketimin neden olduğu atıklar ve düzensiz kentleşmenin ekolojiye; küresel ısınma, iklim değişiklikleri, su kaynaklarının kirletilmesi, ozon tabakasının aşınması, doğanın doğal özelliklerini yitirmesi ve soyların tükenmesi gibi birçok geri dönülemez zararı söz konusudur. Doğal kaynaklar, ekonomik ve teknolojik gelişmelerle yerine konulabilecek yenilenebilir kaynaklar olmadığından kullanımında doğaya zarar vermeden, doğal kaynakları yok etmeden sürdürülebilirliği sağlanabilmelidir. Bu durumun fark edilmesi ve doğaya en az zarar verecek şekilde bir yaşamın, gelişmenin mümkün

olabileceğine dair çözüm arayışları sonucu sürdürülebilirlik kavramı uluslar arası platformda en çok tartışılan konu durumundadır (Yazar, 2006: 8).

Sürdürülebilirlik kapsamında dünya gündeminde; iklim değişimi, biyokütle kullanımı, ozon tabakasının aşınması ve atmosferin korunması, ormansızlaşma, toprak aşınımı ve çölleşme, bio çeşitliliğin korunması, enerji gibi çevre konuları yer almaktadır (Tutulmaz, 2012: 603).

Birleşmiş Milletler Genel Asamble'sinde çevre sorunlarına yönelik alınan, uluslar arası çevresel protokollere yasal dayanak teşkil eden kararda çevresel konular şu şekilde sıralanmıştır (Tutulmaz, 2012: 604);

- Ozon tabakasının aşınımı, hava kirliliği ve iklim değişikliği ile mücadele yoluyla atmosferin korunması
- Temiz su kaynaklarının arzı ve kalitesinin korunması
- Okyanus ve denizlerin kıyı bölgeleriyle beraber korunması, yaşam kaynaklarının rasyonel kullanımı ve gelişiminin korunması
- Ormansızlaşma, kuraklık ve çölleşme ile mücadele edilerek toprak kaynaklarının korunması
- Biyolojik çeşitliliğin korunması
- Çevreyle tam uyumlu bio teknoloji yöntemi
- Çevreyle tam uyumlu zararlı ve toksit atık yönetimi, uluslar arası yasadışı tehlikeli atık madde trafiğinin engellenmesi
- Yoksullukla mücadele yoluyla yoksulların şehir banliyöleri ve kırsal bölgedeki yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi
- İnsan sağlığı koşullarının korunması ve insan yaşam kalitesinin yükseltilmesi.

1.2.Sürdürülebilir Gelişme

Ülkelerin refahının ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlı olduğu bir kalkınma da; kişi başına düşen milli gelir ve ulusal gelirdeki artış veya ülkenin sosyal.kültürel yapısındaki gelişmişlik ve teknolojik gelişmeler gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde ölçüt olurken

(Yeni, 2014: 189) Sürdürülebilir bir gelişmede; eşitsizlik, yoksulluk, yaşam kalitesinin artırılması ve çevre sorunları dikkate alınarak bir gelişme hedeflenir (Karakurt Tosun, 2019: 14).

Sürdürülebilir gelişme kavramı, yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra çevreye ilişkin kaygıların artmasıyla birlikte ortaya çıkan doğanın korunmasına yönelik çevrecilik akımları yayılarak küresel farkındalığa dönüşmeye başlamıştır. Bu farkındalık çevresel bozulmanın ve kirlenmenin nedeninin; sanayileşme, ekonomik büyüme ve teknolojik gelişmeler olduğu bu gelişmenin çevresel değerler tüketilmeden ve kirliliğe neden olmadan gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığıdır (Yeni, 2014: 183).

Kavramın ilk defa uluslar arası boyutta ele alınması “Brundtland Raporu” ile olmuştur. Hızla artan çevresel kirlenme ve ekolojik bozulmanın aynı şekilde devam etmesi durumunda ekolojinin ve insan ırkının büyük felakete sürüklenebileceği gerçeği sosyal bilimciler, çevre bilimciler ve ekonomistlerin de gündemindedir. Çözüm arayışları; çevresel değerler korunarak, insanların, gelecek kuşakların ve bütün canlıların ihtiyacı olan kaynakları yok etmeden de bir ekonomik kalkınmanın, kentsel gelişimin, sosyo-kültürel ve teknolojik ilerlemenin mümkün olabileceği ve bunun nasıl gerçekleştirilebileceği yönündedir (Akçakaya, 2016: 52.53).

Bugünkü anlamıyla sürdürülebilir gelişme, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonunun 1987 yılında yayınladığı ortak geleceğimiz raporunda; Bugünün ihtiyaçlarının gelecek kuşakların ihtiyaçlarını tüketmeyecek şekilde karşılanması şeklinde tanımlanmıştır (Karakurt Tosun, 2019: 18). Keleş'e göre sürdürülebilir gelişme, çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak şekilde, bugünün ve gelecek kuşakların hak ve yararlarını göz önünde bulundurarak ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan bir dünya görüşü olarak tanımlanmıştır (Aktaran: Sancar, 2007: 11.12).

Dünyamızda ekolojik dengelerin hızla bozulmaya başlaması, doğal kaynakların, su kaynaklarının aşırı tüketimi, hızlı nüfus artışı, doğada ağır metallerin ve kimyasalların yayılmaya başlaması sonucu kalkınma ve doğal çevre arasında bir denge kurulması arayışları neticesinde insanların ve diğer canlıların içinde barındığı çevreyi ve beşeri sermayeyi dikkate alan, kaynakların optimum kullanımını sağlayabilecek sürdürülebilir bir kalkınma modeline odaklanılmıştır. Kavram, doğal kaynakların ve değerlerin savurganlığa yol açmadan akılcı

yöntemlerle, bugünün olduğu gibi gelecek kuşaklarında hakları göz önünde bulundurularak ekonomik bir gelişmenin sağlanabilmesini amaçlayan çevreci bir dünya görüşü olarak tanımlanır (Ilgaz, 2011: 14).

Çevreci kesim sürdürülebilir kalkınmayı; doğanın ve doğal kaynakların, gelecek nesillerin kaynaklarını yok etmeyecek şekilde kullanılması şeklinde tanımlarken iktisatçılar ve sosyal bilimciler tarafından iktisadi ve çevresel sürdürülebilirlik şeklinde farklı yönleriyle ele alınmıştır (Yeni, 2014: 183).

Kentleşme sürecinde sürdürülebilirlik, doğal kaynakların, kentsel kültürün ve çevresel mirasın korunmasını yenilenmesini sağlayan, çevre ile ilgili değerleri ortaya çıkaran ve yükseltme kapasitesi olan çevresel sürdürülebilirlik, mevcut kaynakların en avantajlı kullanımını sağlamak amacıyla çeşitli stratejiler geliştiren, büyüme yaratma ve nüfusun sürdürülebilirliği için gelir ve istihdam sağlayabilme kapasitesine sahip bir ekonomik sürdürülebilirlik, sosyal sermaye, katılım, ekonomi, çevre ve yaşam kalitesi konularını kapsayan ve kişilerin, toplumların bir arada nasıl yaşadığı, içinde buldukları mekanın fiziki sınırlarını dikkate alarak nasıl hareket ettikleri konularını kapsayan sosyal sürdürülebilirlik olmak üzere üç boyutta ele alınır (Yıldız, Kıvrak, Gültekin, 2015: 496.497). Bu unsurlar arasında uzlaşma sağlanabilmesi durumunda sürdürülebilirliğin uygulanabilirliği mümkün olacaktır.

Roma Kulübü'nün 1969 yılında MIT'ye hazırlattığı "Sıfır Büyüme" (zero growth) tezinin büyümenin derhal sınırlandırılmaması halinde insanlığı olumsuz bir geleceğin beklediği görüşünü ortaya koyan "Büyümenin Sınırları" (Limits To Growth) raporunda işlenmesi çevre konularına insanlığın ilgisini çekebilmek açısından önemli bir adım olmuştur (Aksu, 2011: 12). "Büyümenin sınırları" nın etkisiyle oluşan kamuoyu baskısı hükümetlerin yerel çevre sorunlarına yönelik kısa vadeli önlemler almasında etkili olmuştur fakat küresel düzeyde çözümler üretilmemiştir (Yeni, 2014: 184).

Çevrenin insanların geleceği için öneminin vurgulandığı raporda; hammadde ve çevre kirliliği, nüfus miktarı, besin maddeleri, endüstriyel tüketimden oluşan beş değişken üzerinde durulmuştur (Sancar,2007: 89).

Raporun sonuçları şu şekilde özetlenebilir (Sancar, 2007: 89);

- Dünya’da sanayileşme, nüfus artışı, çevre kirliliği ve doğal kaynakların tüketimi bugünkü (o dönem) büyüme eğiliminde devam ederse dünyamızda ekonomik büyüme önümüzdeki yüz yıl içerisinde sınıra dayanacaktır.
- Bu eğilimi değiştirme ve gelecekte uzun süre devam edecek şekilde bir ekonomik ve ekolojik denge kurulabilme olanağı vardır. Bu şekilde dünya çapında bir denge, yeryüzünde her bireyin beşeri potansiyelini geliştirmesi için fırsata sahip olmasına imkan sağlayacak ve temel maddi ihtiyaçlarına doyumunu sağlayacak şekilde tasarlanabilir.
- İnsanlar birinci sonuç yerine ikinci sonucu elde etmek için çaba harcamaya karar vermeleri halinde, hızlı harekete geçilmesi başarı şanslarını o derece artıracaktır.

Roma Kulübü’nün 1976’da yayınladığı ikinci rapor olan “Dönüm Noktasındaki İnsanlık: Roma Kulübü’ne ikinci rapor”daki görüşler şu şekildedir (Keleş ve Hamamcı, 2005:236);

- Yaşanılan bunalımın geçici araçlarla çözülemeyeceği
- Bunalımın dönemlik yani geçici olmadığı
- Sorunların çatışma yoluyla değil, işbirliği yoluyla çözülebileceği
- Yaşanılan bunalımın en iyi küresel bağlamda çözümlenebileceği belirtilmiştir.

Uluslar arası platformda çevre sorunlarına çözüm üretmenin ön plana çıkmasıyla 1987’de sürdürülebilir çevre kavramının tanımlandığı, çevre ve kalkınma ilişkisinin kurulduğu “Brundtland Raporu” oluşturulmuştur, yine Dünya Çevre Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan “Ortak Geleceğimiz Raporu” 1992’de Gündem 21 ve Rio De Janeiro’da Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Zirvesi ile birlikte kalkınma alanında tartışılmaya başlamıştır. Rio Konferansında alınan kararların 1997 yılında Rio 5 zirvesinde ve 2002 Johannesburg Zirvesi’nde kararların ve ilkelerin nasıl uygulandığı ele alınmıştır (Yeni, 2014: 181/208).

Ortak geleceğimiz raporunda, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik belirlenen hedefler şunlardır (Sancar, 2007: 77);

- Sürdürülebilir bir nüfus sağlamak
- İstihdam, beslenme, enerji, su, sağlık ve çevre sağlığına yönelik ihtiyaçların karşılanması
- Büyümenin ve barışın sürmesi
- Büyümenin kalitatif olarak farklılaştırılması
- Çevre ve ekonominin kararlara bütünleşik olarak dahil edilmesi
- Teknolojinin uyumu ve riskin kontrolü
- Doğal kaynak temelının korunması ve geliştirilmesi

Bu hedeflere ulaşmak için raporda belirlenen gerekli koşullar ise şu şekilde sıralanmıştır (Türkiye Çevre Vakfı, 1991: 34.41);

- Nüfus, eldeki çevre kaynaklarıyla sürdürülemez oranlarda artmıştır. Bu artış hemen durdurulmalıdır
- Dünyadaki tahıl üretimi nüfus artış hızını aşmış olmasına rağmen çok sayıda insan yeterli yiyecek bulamamaktadır.
- Ekosistemin ve tür çeşitliliğinin kaybı hızlı bir sürece girmiştir. Bu süreç durdurulmalıdır.
- Güvenli enerji üretimi sürdürülebilir gelişme için esastır, enerji tüketiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının yoğun kullanımından kaçınılmalı, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmelidir.
- Doğal kaynaklara ve çevreye zarar vermeyen teknolojiler geliştirilmelidir.
- Büyük kentlerin denetimsiz büyümeleri önlenmelidir.

Brundtland Raporu sonrası sürdürülebilir gelişme kavramı, yaşamın tüm alanlarında uygulanması gereken ve tüm dünyada kabul edilen bir değerler sistemi olarak görülmeye başlanmıştır. Rapora göre, tüm dünya ülkeleri ekonomik, siyasal ve sosyal açılardan bir bütünün parçalarıdır ve sürdürülebilir gelişme ancak bu anlayışın tüm ülkeler tarafından kabul edilmesiyle uygulanabilecektir. Rapora göre gerekli şartlar; siyasal sistemde

vatandaşların etkin katılımının sağlanması her duruma göre yeni görüşler, çözümler üretebilecek teknolojik sistem, ekolojik tabanı korumaya saygılı bir üretim sistemi, uyumsuz gelişmelere çözüm üretebilen bir sosyal sistem, sürdürülebilir şekilde üretim fazlasını ve teknik bilgi sağlayabilecek bir ekonomik sistem oluşturulması ile sürdürülebilir bir gelişme mümkün olabilecektir.

Sosyal, ekonomik, çevresel ve sosyo-ekonomik bir ilerlemenin etkin yurttaş katılımıyla dengelendiği sürdürülebilir bir kentte bu ilerleme sağlanırken insan yerleşimlerinde çevrenin doğal taşıma kapasitesinin üzerine çıkılmaması sürdürülebilirliğin devamı açısından önemlidir (Yıkılmaz, 2011: 14). Taşıma kapasitesi “insan türünün, çevremiz insan eylemlerini destekleme kapasitesini kaybedinceye kadar yükleyebileceği azami sürdürülebilir yük” şeklinde tanımlanmaktadır (Yıkılmaz, 2011: 14). Bu da sosyal adaletin bir gereğidir. Buna bağlı olarak sürdürülebilir gelişme bir mekan da yaşayan insanların, mekanların ve bu mekanlar içerisinde gerçekleşen eylemlerin çevresiyle birlikte bir bütün olarak varlığını denge içerisinde devam ettirebilmesi, kentte üretilen değerlerin gelecek kuşaklara aktarılabilmesini ifade eder (Tutulmaz, 2012: 616).

Antalya’da 2015 yılında “2030Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri”nin belirlendiği Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Liderler Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Zirvede küresel refahın artırılmasına yönelik 2030 yılına kadar gerçekleştirilmesi planlanan hedefler ve amaçlar şu şekildedir (Tosun, 2019: 23);

- Sürdürülebilir tarımı yaygınlaştırmak, gıda güvenliğinin sağlanması, açlığa son verilmesi ve daha iyi beslenme koşullarının sağlanması,
- Toplumu sağlığını garanti altına almak,
- Fakirliği sona erdirmek,
- Kadınların toplumdaki yerinin güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması,
- Toplumun tüm kesimlerinin sürdürülebilir ve güvenilir, ucuz ve modern enerjilerden faydalanma hakkının garanti altına alınması,
- Suların temizliğinin ve ulaşımının sürdürülebilirliğinin sağlanması,

- Tam üretken faaliyetlerin ve sürdürülebilir, kapsayıcı büyümenin sağlanması ve desteklenmesi,
- Herkesi içine alan sürdürülebilir bir endüstrileşmeyi ve yaratıcılığı desteklemek, dayanıklı alt yapılar kurmak,
- Sürdürülebilir tüketim ve üretim yapılarının garanti altına alınması,
- Ülkede ve ülkeler arası eşitsizliklerin azaltılması,
- İklim değişikliği ve etkilerine karşı önlemler alınması,
- Tüm yerleşim birimlerini ve kentleri güvenliğinin, sürdürülebilirliğinin sağlanması,
- Tüm deniz kaynaklarının, okyanusların ve denizlerin sürdürülebilir kalkınma amacına yönelik sürdürülebilir şekilde kullanılması,
- Toprak kaybını önlemek, geri kazanımını sağlamak ve biyoçeşitlilik kaybını durdurmak, çölleşmeyle savaşmak, ormanların sürdürülebilir şekilde işlenmesini sağlamak, yer çevre sistemlerinin düzenlenmesi, korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması,
- Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik herkes için adaleti sağlayacak şekilde hesap verebilir ve etkili kurumlar oluşturmak, kimsenin dışlanmadığı, barışçı toplum yapısını desteklemek,
- Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklıkların uygulanabilirliğinin kuvvetlendirilmesi.

1.2.1.Sürdürülebilir Gelişmenin Çok bileşenli Yapısı

Sürdürülebilir kalkınmanın ortaya çıkışı; ekonominin çevreye zarar vermesi karşılığında çevrenin de ekonomik faaliyetleri kısıtlayacak düzeye gelmesi sorununa çözüm üretmek amacına yöneliktir. Bu sorunun; ekonomi, ekoloji, sosyal ve etik boyut, teknoloji, politika bileşenlerinden oluşan çok bileşenli yapısı sürdürülebilir kalkınmanın tanımlanmasını ve uygulanabilirliğini zorlaştırmaktadır (Tutulmaz, 2012: 610).

1.2.1.1.Ekonomik Sürdürülebilirlik

Ekonomik sürdürülebilir kalkınma modeli; iktisadi büyümenin kısıtlanması ve çevresel değerleri ön plana çıkararak bir yapıdadır. Büyümenin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için ikame edilebilirlik ve refah ekonomik perspektifin konularındır (Tutulmaz, 2012: 610).

Yenilenebilir doğal kaynaklar ekonomisinin merkezinde yer alan sürdürülebilirliğin ekonomik boyutunda, kaynakların tükenme potansiyeli önemli yer tutmaktadır (Bilgili, 2017: 563). Sürdürülebilirlik kavramının “refahın en azından zamanın içerisinde muhafaza edilmesini sağlamak” şeklinde yorumlanması şimdiki ve gelecek kuşaklar arası eşitlik ile ilgili kaygıları göstermektedir. Temelinde refah kavramını barındıran sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik yorumu (Yeni, 2014: 189.190); tükenme potansiyeli olan kaynakların tekrar hammaddeye dönüştürülmesi, üretim atıklarının geri dönüşümü, daha az materyalle mal veya hizmet sunumu yapılmasına yönelik yöntemlerin geliştirilmesi konuları etrafında şekillenir (Bilgili, 2017: 563).

Sürdürülebilir kalkınmanın dört temel niteliği bulunmaktadır (Bilgili, 2017: 563);

- Belirsiz ve uzun bir geleceğe yönelme
- İnsanlar ve doğa arası ilişkiye odaklı olma
- Nesiller arası adalet gibi insanlar ve doğa arasındaki adaletinde normatif temellerle belirlenmesi
- Doğal mal ve hizmetlerin insan yapımı olan ikamelerinin ve tamamlayıcılarının tahsisinde ekonomik etkinlik için duyulan endişelerin zaman kaybı olarak anlaşılması.

Bireysel ve toplumsal gereksinimlerin etkin şekilde karşılanması beklenen ekonomik etkinliklerin bireysel girişimi teşvik ederken aynı zamanda bu günün ve gelecek kuşakların haklarını gözeterek şekilde olması gerekliliği ve buna yönelik doğal yaşam kaynaklarının ekonomik faaliyetlerden zarar görmeyecek şekilde belirsiz bir geleceğe kadar güvence altına alınması, doğanın çeşitliliğinin ve yenilenebilir kapasitesinin korunması, meydana gelen zararların giderilmesi uzmanlar tarafından vurgulanan konulardır (Sancar, 2007: 78).

1.2.1.2.Ekolojik Sürdürülebilirlik

Çevresel sürdürülebilirlik; ekolojik çevre ve doğal yaşam kaynakları gibi ikamesi olmayan kaynaklar sadece ekonomik gelişmenin ve üretimin sermayesi değil insan türünün ve diğer bir çok alt canlı sistemler ile ilgilidir (Tutulmaz, 2012: 610). Ekolojik sürdürülebilirlik, doğal çevresel değerler ve niteliklerinin korunması şeklinde tanımlanırken (Bilgili, 2017: 564) bir diğer tanımda; insanların ihtiyaçlarını tatmin eden ekosistemlerin dayanıklılık, esneklik ve bağlantılı olma ilkelerini göz önünde bulundurarak ekosistemlerin kendini yenileyebilme özelliklerine göre faaliyet gösteren ve biyo çeşitliliği tüketmeyen eylemlerdir şeklinde tanımlanır (Bilgili, 2017: 564).

Ekolojik sürdürülebilirliğin kategorileri;

- Sosyal ihtiyaçlar
- Biyo çeşitliliğin korunması
- Yenileme kapasitesi
- Yeniden kullanım ve geri dönüşüm
- Yenilenemeyen kaynak miktarının ve atıkların azaltılmasıdır.

Bu bağlamda çevresel sürdürülebilirlik; insanların ve diğer canlı varlıkların doğal çevre tarafından sağlanan su, toprak, atmosfer, orman gibi varlıkları veya doğal çevresini içine alan doğal sermayenin korunması veya tüketiminin gelecek kuşaklara devredilebilecek şekilde sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi gereğini ifade eder (Bilgili, 2017:565).

Doğal çevre; insanlar da dahil olmak üzere bütün canlı ve cansız türlerin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu bir bütünün yani ekositemin parçalarından oluşur ve dünyadaki yaşamın devam edebilmesi için uygun iklim ve atmosfer koşulları, barınma ve gıda gibi temel ihtiyaçları sağlar (Yeni, 2014:192). Bu sistemde oluşan dengesizlikler, kötüleşme ve türlerin bazılarının yok olması; doğal çevrenin kendini yenileme gücünü azaltarak insan eylemleriyle tüm canlıların yaşamını sürdürmek için muhtaç olduğu ekosistemi yok etmek eğilimindedir.

1.2.1.3.Sosyal ve Kültürel Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirliğin sosyal ve kültürel bileşenleri sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde yer alan nüfus konusu ile birlikte önem kazanmaktadır. Ekonomik gelişmelerin

çevreyle etkileşimlerinin sonuçlarının topluma yansımaları sosyal boyutun konularını oluşturur (Tutulmaz, 2012: 611).

Sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutu; toplumun bireylerinin temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olup hükümetler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörler, yardım kuruluşları gibi başlıca aktörlerin işbirliği içerisinde olmalarını gerektirir. Böyle bir toplum içinde bulunduğu şartlarda sahip olduğu kaynakları koruyup geliştirirken, geleceğe yönelik sorun oluşturabilecek gelişmelere veya faaliyetlere yönelik tedbir almak, çözüm üretebilmek eğilimindedir (Yeni, 2014: 195.196).

Sosyal sürdürülebilir kalkınmanın temel konuları şu şekilde sıralanabilir (Tutulmaz, 2012: 611);

- Yoksullukla mücadele
- Katılımcı kalkınma
- Uzlaşma sağlama
- Sivil toplum örgütleri
- Zorunlu yerleştirme
- Yerli halk
- Sosyal dışlanma
- Sosyal analiz
- Sosyal kalkınma göstergeleri

Bir toplumun sosyal sürdürülebilirliğe sahip olabilmesi için bireysel ve toplumsal refaha katkı sağlayabilecek eğitim ve liderlik yeteneği gibi kaynakları ifade eden nitelikli beşeri kapasiteye, sürdürülebilir şekilde yaşam kalitesinin yükseltilmesini amaçlayan ve buna yönelik toplu eylemleri kolaylaştıran ilişkiler ve normları içeren sosyal. toplumsal kapasiteye sahip olması gerekir (Bilgili, 2017: 565). Aynı zamanda eğitim, sağlık, sosyalleşme, çocuk işçiliğin önlenmesi veya çalışma koşullarının uygun hale getirilmesi, konut ihtiyacı, yaşam alanlarının iyileştirilmesi, erişim alanında yatırım yapılması, yardımların eşit dağılımının sağlanması gibi koşulları yerine getirebilmelidir (Tosun, 2019: 33).

Sosyal sürdürülebilirliğe sahip bir toplum oluşturulabilmesi adına çeşitlilik, eşitlik, toplumsal ve kurumsal düzeyde bağlılık, demokrasi, yönetim ve yaşam kalitesinin toplum ihtiyaçlarına göre iyileştirilmesi ilkeleri benimsenmelidir. Bu ilke ve düşüncelerin uygulanabilmesi günümüz toplumsal sorunlara çözüm getirmeyi amaçlarken gelecek kuşakların sosyal haklarını koruyabilmeyi de hedefler.

1.2.2.Uluslar Arası Alanda Sürdürülebilir Gelişme Kavramının Ele Alınması

Çalışmanın bu aşamasında sürdürülebilir gelişme kavramının ortaya çıkmasında etkili olan temel nedenlerle birlikte tanımlandığı tarihten buyana uluslar arası platformda düzenlenen konferanslar ve yayınlanan bildirimlerle geçirdiği aşamalar ele alınacaktır.

1.2.2.1.Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansları

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün çevre politikaları oluşturulmasına yönelik çalışmaları 1970'li yıllarda başlamıştır. İsviçre'nin Stockholm kentinde 1972 yılında BM tarafından düzenlenen "İnsan ve Çevre Konferansı" sürdürülebilir kalkınma kavramının temellerinin atıldığı çevre konusunda uluslar arası ilk organizasyondur (Sancar, 2007: 88).

Stockholm Konferansı ile birlikte sürdürülebilirlik kavramı ilk defa uluslararası çevre hukukunda yerini almıştır. Bildirgenin ilk maddesinde "İnsanın; özgürlük, eşitlik ve yeterli yaşam koşulları sağlayan onurlu ve refah içindeki bir çevrede yaşamak temel hakkıdır. İnsanın bugünkü ve gelecek kuşaklar için çevreyi korumak ve geliştirmek gibi ciddi bir sorumluluğu vardır. Kayıtsızlık, ırk ayrımı, ayrımcılık, sömürgecilik veya farklı şekillerde ortaya çıkan baskılar, yabancı egemenliğini destekleyen, sürekli kılan politikalar terk edilmelidir." Denilerek sürdürülebilirlik kavramının gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Erdoğan, 2016: 10). Konferans sonucunda yerel, bölgesel ve küresel alanda çevre sorunlarına etkili şekilde mücadele amacıyla dünya ülkelerini aynı platformda buluşturmayı hedefleyen "Birleşmiş Milletler Çevre Programı" başlatılmıştır. OECD ve Avrupa Konseyi gibi uluslar arası kuruluşlara bağlı çevre komiteleri kurularak çevre sorunlarında etkin mücadele edilebilmesi ve çevrenin korunması amaçlanmıştır (Erdoğan, 2016: 11). Doğal kaynakların israf edilmeden kullanılması gerekliliği vurgulanırken çevre sorunlarına çözüm aranmıştır (Tosun, 2019: 17).

1973 Yılında kurulan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) örgütün çevre konusunda yetkili programıdır. Bu şekilde konferansa dahil olan ülkelerin politikalarında

çevre konusunun yer alması sağlanmıştır. Çevreye duyarlı bir kalkınmanın temel ilkelerinin belirlendiği konferansta; ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre farklı çevre sorunlarına neden olduğuna ve gelişmiş ülkelerin bu konuda daha duyarlı olmaları gerekliliği konuları vurgulanmıştır (Tosun, 2019: 17).

Çevre politikalarına katkıda bulunan diğer programlar; Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) , BM'nin ihtisas teşkilatı Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Gelişme Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Gelişme Programı (UNCTAD) 'dır (Özmehmet, t.y. 19).

Hukuki açıdan bağlayıcılığı olmayan daha çok politik özellikte olan Stockholm Bildirgesi'nin ardından ülkeler çevre bakanlıkları ve çevre örgütleri kurarak çevre mevzuatlarını geliştirmişlerdir (Erduyan, 2014: 53).

1.2.2.2.Dünya Koruma Stratejisi

Sürdürülebilir kalkınmanın çevresel özelliklerinin belirtildiği 1980 yılında Birleşmiş Milletler nezdinde hazırlanan Dünya Koruma Stratejisi; Dünya Yabani Hayat Fonu (WWF) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Uluslararası Doğal Kaynakları ve Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından hazırlanarak yayınlanmıştır (Sancar, 2007: 94).

Dünya koruma stratejisi şu üç temel amacı hedeflemektedir (Sancar, 2007: 94);

- Ekolojik sistemler ve yaşam destek sistemleri korunmalıdır
- Biyolojik çeşitliliğin korunması
- Ekosistemin ve kaynakların kullanımının sürdürülebilir şekilde olması

Stratejide; ekonomik gelişmenin insan ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik önemi, bu gelişmenin sürdürülebilir bir topluma ulaşabilmek amacına uygun doğal ve canlı kaynaklar, biyolojik çeşitlilik korunarak olması gerektiği vurgulanmıştır (Tosun, 2019: 18).

1.2.2.3.Dünya Doğa Şartı

Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği tarafından hazırlanarak BM Genel Kuruluna sunulan “Doğa Şartı Belgesi” (World Charter For Nature) 1982 yılında BM Genel Kurul kararıyla kabul edilmiştir. Doğa Şartı'nda sürdürülebilirlik kavramı “ İnsanların yararlandığı ekosistemler, organizmalar ve kara, deniz, atmosferik kaynaklar optimum sürdürülebilirlik sağlamak ve sürdürmek için yönetilmelidir. Fakat aynı zamanda ekosistem ve türlerin bütünlüğünü tehlikeye atmayacak bir yolla yönetilmelidir” şeklinde ele alınmıştır

(Sancar, 2007: 94). Sürdürülebilirlik kavramının yer aldığı ilk belge olan Doğa Şartı Belgesin’ de Stockholm Bildirgesi’ndeki ilkelerin tekrarı şeklinde fakat daha açık şekilde ele alınmıştır (Erdoğan, 2016: 12).

1.2.2.4.Ortak Geleceğimiz Raporu

Çevre Kalkınma (Brundtland) Raporu Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu için Gro Harlem Brundtland başkanlığında 1987 yılında yirmi ayrı ülkenin de katılımcılarıyla birlikte hazırlanarak komisyona sunulmuştur (Erdoğan, 2016: 13). Sürdürülebilir Kalkınma kavramı resmi olarak ilk kez “Ortak Geleceğimiz Raporu”nda tanımlanmıştır (Özmehmet, t.y. :6). Bu tanıma göre; insanlığın yüzyıllardır ekonomik ve çevresel faaliyetlerle çevreye verdiği zararların azaltılması ve küresel yoksulluğun önlenbilmesinin ancak kaynakların adil kullanımının, aktif vatandaş katılımının sağlandığı demokratik sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması ile mümkün olabilecektir (Erdoğan, 2016: 13). Rapor sürdürülebilir kalkınmayı; “bugünün gereksinimlerini gelecek kuşakları kendi gereksinimlerini karşılama yetisinden mahrum bırakmayacak şekilde karşılamak” olarak tanımlamıştır (Özmehmet, t.y. :7).

Raporda bütün ülkeler için öngörülen kalkınma modelinde;

- Kalkınma ve doğa arasındaki dengeyi sağlayan bir ekonomi
- Kalıcı ve uzun vadeli bir ekonomi
- Doğanın tüketilmeden kullanıldığı uygulamalara dayalı uzun vadede sürdürülebilir bir ekonomik gelişme olarak özetlenmiştir.

Çevrenin korunması ve kalkınma arasındaki bağlantıya vurgu yapılan, çevre ve ekonomik sorunların birbiriyle ilişkilendirildiği ve insan ihtiyaçları karşılanırken doğal kaynakların korunmasına yönelik stratejilerin ortaya atıldığı Ortak Geleceğimiz Raporu; sürdürülebilir gelişimi siyasi iradeye dayandırmaktadır (Aksu, 2011: 12). Etkin vatandaş katılımının sağlanması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ifadeleri buna yöneliktir (Erduyan, 2014: 55).

Torunoğlu’na göre; Ortak Geleceğimiz Raporu’nda “eşitsizliğin ve yoksulluğun var olduğu bir dünya her zaman ekolojik ve diğer krizlere eğilimli olacaktır” ifadesi yer alırken gelişmiş ülkelerin sürdürülebilir kalkınmaya yükledikleri anlam; nüfus artışının kontrol altına alınması, çevreyle uyumlu yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve güney ülkelerin kaynak kullanımının sınırlandırılması konularıyla sınırlıdır (Aktaran: Özmehmet, t.y.:7).

Sürdürülebilir kalkınmanın detaylı şekilde tanımlandığı raporda niteliksel bir gelişimin önemli olduğu kabul edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın üç temel bileşeni olan ekonomik büyüme, sosyal eşitlik ve çevre koruma üçlüsünün niteliksel bir gelişim için dengede olmasını, bunlardan birinin zayıf olması durumunda dengenin bozularak sistemin sürdürülemez olacağı öngörülmektedir (Karakurt Tosun, 20019: 18). Bu tanımlara göre Brundtland Raporu ile çevre olgusu; ekonomi, çevre ve toplum ekseninde bir bütünü kapsayan “Sürdürülebilir Kalkınma” kavramına dönüşmüştür (Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Raporu, 2012: 30).

- Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınmanın hedefleri şu şekilde sıralanmıştır (Aksu, 2011:6);
- Büyümenin canlandırılması ve kalitesinin yükseltilmesi
- Su, enerji, sağlık, yiyecek, içecek ve iş bulma gibi konulardaki temel ihtiyaçların karşılanması
- Sürdürülebilir nüfus düzeyinin garanti altına alınması
- Kaynak tabanının zenginleştirilmesi ve korunması
- Teknolojiyi doğru yönlendirmek ve riski yönetmek
- Karar verme sürecinde çevre ve ekonominin birleştirilmesi.

1.2.2.5.Rio Konferansı

Ülkelerin devlet başkanları düzeyinde temsil edildiği 1992 yılında Brezilya’nın Rio de Janerio kentinde gerçekleşen, çevre ve kalkınma konusuna yönelik küresel düzeyde ilk konferans olan Birleşmiş Milletler Çevre ve Gelişim Konferansı; 178 ülkenin dahil olduğu, uluslar arası alanda en fazla katılımın sağlandığı Dünya Zirvesi olma özelliğine sahiptir. Katılımın bu kadar geniş kapsamlı olması Rio Konferansı’nın (UNCED) yüzyılın en önemli çevre konulu toplantısı olmasını sağlamıştır (Aksu, 2011: 14). Bu geniş katılımın sağlanabilmesinin temelinde; öncesinde gerçekleşen Stockholm Konferansı ve Ortak Geleceğimiz Raporu’nun oluşturduğu çevre ve kalkınma bilinci olduğu söylenebilir. Bu çalışmalar daha çok teoride kalmış olsa da uluslar arası bir işbirliğinin gerekliliğinin anlaşılmasında etkili olmuştur (Erduyan, 2014: 55.56).

Konferans’ın sonucu olarak yayınlanan sürdürülebilir kalkınma konularında 27 temel ilkeyi kapsayan Rio Bildirgesi hukuki bağlayıcılığı olmasa da hükümetlere siyasi ve politik yükümlerler yüklemektedir (Sancar, 2007: 97).

Stockholm Konferansı'nın ilkelerine bağlı kalınan Rio Bildirgesi'nin başlangıç hükümleri; bu ilkeleri gerçekleştirmek adına insanların, toplumların ve devletlerin arasında her düzeyde işbirliği kurma amacı taşıdığı ve toplumların ortak menfaatinin korunduğu çevre kalkınma yöntemlerinin hazırlanması gerektiğine yönelik olmasına rağmen sürdürülebilir kalkınmanın bir tanımına rastlanmamaktadır (Sancar, 2007: 97.98).

Çevre sorunları alanında tek küresel yetkili kurumun Birleşmiş Milletler olduğunu kabul gördüğü konferansta; gelişmekte olan ülkelerin gelişmişlik ve yoksulluk düzeyleri, üretim ve tüketim alışkanlıkları, ekonomik ve sosyal sorunlara yönelik politikalar, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla alınması gereken sosyal ve ekonomik önlemler, ekonomik gelişmenin çevre üzerinde oluşturduğu baskı, denizlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması, iklim değişikliği, ormansızlaşma üzerinde tartışma yürütülen başlıca konulardır (Aksu, 2011:14). Konferansın dikkat çeken bir diğer konusu da geleneksel ve yerel uygulamaların çevre yönetimi üzerindeki önemi ve sürdürülebilir kalkınma adına etkin katılımın sağlanabilmesine yönelik alt kültürlerin ve kimliklerin desteklenmesinin istenmesidir (Özmehmet, t.y.: 8).

Rio Konferansı; Rio Deklarasyonu ve ilgili kurumların, kuruluşların, devletlerin toplumsal, ekonomik ve çevre konularında yapılması gerekenler ve izlenmesi gereken yöntemlerin belirlendiği bir yol haritası olabilecek “Gündem 21” eylem planının kabul edilmesi ayrıca “Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi”, “Ormancılık Prensipleri”, “İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi”, “Çölleşme ve Mücadele Sözleşmesi” gibi çıktıları bulunmaktadır (Özmehmet, t.y.: 8).

Rio Konferansı sonunda özetle uluslar arası düzeyde politik bağlayıcılığı olan şu beş temel belge yayınlanmıştır (Aksu, 2011: 14);

- Rio Bildirgesi
- Gündem 21
- İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi
- Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Sözleşmesi
- Orman Varlığının Korunmasına Dair Bildiri

Yeni bir küresel ortaklığın başlangıcı olduğu belirtilen Gündem 21, günümüz sorunlarını önlemek aynı zamanda dünyayı yüzyılın getireceği olumsuz tehditlere karşı

şimdiden tedbirler almak gereğini vurgular. “İnsanlık, tarihsel bir dönüm noktasındadır” cümlesiyle başlayan Gündem 21 dört temel kısımdan oluşur (Erdinç, 2016: 15);

- Sosyal ve ekonomik boyutlar
- Sürdürülebilir gelişim için kaynakların korunması ve yönetimi,
- Etkin gurupların rolünün güçlendirilmesi,
- Uygulama mekanizmasıdır.

Rio Deklarasyonu'nun “Gündem 21 Orman Prensipleri” ile de;

- Yoksullukla mücadele
- Biyolojik çeşitliliğin korunması
- Sürdürülebilir tarım ve kırsal gelişimin teşviki,
- Çiftçilerin rolünün güçlendirilmesi,
- Sürdürülebilir gelişimde gençlerin ve kadınların rollerinin güçlendirilmesi,
- İşçilerin ve işçi sendikalarının rollerinin güçlendirilmesi,
- Eğitim, kamu duyarlılığı ve öğretimin teşviki konularında da eylem planları hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında “Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu” (UNCSD)'nin kuruluşu; Rio Konferansı'nda kabul edilen hükümlerin hayata geçirilme sürecinin izlenmesi, uluslar arası işbirliğinin güçlendirilmesi ve Gündem 21'in uluslar arası alanda uygulamalarının gözlemlenmesi amaçlarına yöneliktir (Karakurt Tosun, 2019: 19). Bu amaçlar doğrultusunda komisyonun deneyimli ulusal temsilciler ve uluslar arası ilgili kurumlardan oluşan sürdürülebilir kalkınma göstergeleri uzman gurubu tarafından; Gündem 21 deki kurumsal, ekonomik, sosyal ve çevresel konulara yönelik “itici güç.durum cevap” çerçevesinde 134 göstergeden oluşan sürdürülebilir kalkınma esnasında gerçekleşen değişikliklere verilen tepkilerin gözlemlendiği gösterge seti oluşturulmuştur (Yıkılmaz, 2011: 45).

Rio Konferansı sonrası sürdürülebilir gelişmenin gündemden uygulamaya geçirilmesi amacıyla gerçekleştirilen Rio+5 Zirvesi; bilimsel araştırma kuruluşları, STK'lar, eğitim guruplarının temsilcileri ve finansal kuruluşların katılımıyla geniş bir gurubu bir araya getirme vizyonu üstlenmiştir (Erdinç, 2016: 21). New york'ta 1995 yılında gerçekleşen Zirve'de Rio Konferansı'ndan beklenen sonucun alınmadığı ve ülkelerin sürdürülebilir

kalkınmaya yönelik eylem planları hazırlamaları ve ulusal Gündem 21'lerini oluşturmaları gerektiği sonuçlarına varılmıştır (Özmehmet, t.y. : 10).

1.2.2.6.BM Nüfus ve Kalkınma Konferansı

1995 yılında Mısır'ın Kahire kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma Konferansı da Gündem 21'in "Demografik Dinamikler ve Sürdürülebilirlik" konu başlığına yöneliktir. 180 ülke ve 1500 den fazla sivil toplum kuruluşunun dahil olduğu konferansta kabul edilen Kahire Eylem Planı'nın ikinci bölümünde " Günümüzde ve gelecekte bütün insanların eşit paylaşacakları refahı sağlayacak bir araç olan sürdürülebilir kalkınma, nüfus, kaynaklar, çevre ve kalkınma arasındaki karşılıklı ilişkilerin tam olarak bilinmesini, uygun şekilde düzenlenmesini ve bunlar arasında uyumlu, dinamik bir denge kurulmasını gerektirmektedir" ifadesine yer verilmiştir (Erduyan, 2014: 61).

1.2.2.7.Kopenhag Sosyal Gelişme Konferansı

Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da 1995 yılında gerçekleştirilen bir diğer küresel zirve Kopenhag Sosyal Gelişme Konferansı'dır. Sürdürülebilir, toplumsal ve insan merkezli bir kalkınmanın temelini demokrasi, toplumdaki tüm sektörlerde şeffaflık ve hesap verebilir bir yönetişimin vazgeçilemezliği, yoksullukla mücadele ve Gündem 21 Eylem Planı'nın ele alındığı başlıklar içeren Kopenhag Bildirgesi'nin amacı 13. Maddede "Dünya'da kimi ülkeler için refahın kimileri içinse yoksulluğun giderek arttığı ve bu çelişkinin kabul edilemez bir olgu olduğu ve bu konuda acil eylemler düzenlenmesi gerektiği" ifadeleriyle belirtilmiştir (Erduyan, 2014: 61).

1.2.2.8.Pekin Dünya Dördüncü Kadın Konferansı

1995 yılında gerçekleştirilen bir diğer zirve olan "Dünya Dördüncü Kadın Konferansı" 189 ülkenin katılımıyla Çin'in başkenti Pekin'de gerçekleştirilmiştir. O zamana kadar yapılan kadın sorunlarına yönelik en büyük konferans olan BM Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nın sonucunda Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu belgeleri kabul edilmiştir.

Dünya Dördüncü Kadın Konferansı'nın temel dayanakları Gündem 21'in "Sürdürülebilir ve Adil bir Kalkınma Yönünde Kadınlar İçin Küresel Eylemdir" başlığı ve diğer kadına yönelik eylem ve hedefleri içeren başlıklardır (Pekin.5, 2001: 12).

1.2.2.9.Habitat II

1976’ da Kanada Vancouver Kenti’nde düzenlenen ilk Habitat toplantısı; sürdürülebilir kalkınma amacına yönelik olarak insan yerleşimlerinin çevreyle bağlantılı sorunlarının çözümünde devlet eylemlerinin yetersiz olduğu anlayışının kabul edildiği ve 20 yıl sonra 1996 yılında İstanbul’da gerçekleşen Habitat II Zirvesi’nin temelini oluşturan bir çalışma olmuştur.

Habitat II Zirvesi konunun sadece devletler arasında sınırlandırılmadığı, sürece; sivil toplum kuruluşları, sivil inisiyatifler ve yerel yönetimlerin de katılımı ve katkısının dahil edildiği “yönetişim” kavramının Birleşmiş Milletler bünyesinde kurumsal olarak kabul gördüğü ve Rio’ da başlayan YG.21 Hareketini güçlendiren yapıdadır (Erduyan, 2014: 62).

İyi yönetişimin temel ilkelerini öne çıkaran GÜNDEM.21, yerel yönetimlerin sorunların çözümünde etkili rolünün kabul edildiği özel sektör, sivil toplum ve yerel yönetim işbirliğini güçlendirmiştir (<https://habitat.csb.gov.tr>). Gündem.21’in “Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri Gelişmesinin Desteklenmesi” konulu başlığı, Habitat II gündeminin “Herkes Yeterli Konut Sağlanması” ve “Kentleşen Dünyada Sürdürülebilir Yerleşmeyi Gerçekleştirmek” hedeflerine temel oluşturmuştur (Erduyan 2014: 62).

İstanbul Deklarasyonu’nda Habitat II’ nin amaçları “Toplumsal ilerleme ve ekonomik gelişmenin önemli girdisini oluşturan insan yerleşimleri taşıdığı potansiyel ve karşılaştığı sorunlar konusunda dünya ölçeğinde bilinç düzeyini yükseltmek ve dünya liderlerinin köylerimizi, kasabalarımızı ve kentlerimizi sağlıklı, güvenli, adil ve sürdürülebilir kılmak amacını benimsemelerini sağlamak” olarak belirlenmiş ve bu hedeflere ulaşmanın ilkelerin yerel, bölgesel ve ulusal ölçeklerde uygulanması gerekliliği vurgulanmıştır (<https://habitat.csb.gov.tr>).

1.2.2.10.Binyıl Zirvesi

2000 yılında gerçekleştirilen sürdürülebilir kalkınma bağlamında küresel anlamda somut hedeflerin belirlendiği BM Binyıl Zirvesi; Binyıl Kalkınma Hedeflerinin belirlendiği sekiz temel amaçtan oluşur (Aksu, 2011: 18).

Resim 1: Binyıl Zirvesi

Sürdürülebilir kalkınmanın göstergeleri olarak ele alınan bu ilkeleri her ülkenin kendi mevcut durumuna uygun olan politikalarla uygulaması ve geliştirmesi beklenmektedir (Tosun, 2019: 20).

Dünya nüfusundaki artışa ve artan yoksulluğa vurgu yapılan zirvede kabul edilen Binyıl Bildirgesi'nde "sürdürülemez üretim ve tüketim kalıplarının gelecek nesillerin esenliği için değiştirilmesi ve bunun içinde sürdürülebilir gelişme ilkelerine göre hareket edilmesi" gereğinden bahsedilmiştir (Erdinç, 2016: 25).

Bölgesel, ulusal ve uluslar arası konferansların en önemlisi olan zirvede yayınlanan Binyıl Deklarasyonu; insanlığı maruz kaldığı hastalık, yoksulluk, açlık, eşitliksizlik ve ayrımcılıktan kurtarılması, refah, adalet, barış ve huzurun hakim olduğu bir dünya düzeninin belirlenen süre içerisinde kurulmasına yönelik taahhütleri de içermektedir (Aksu, 2011: 18).

1.2.2.11.Johannesburg Zirvesi

Rio Konferansı'ndan 10 yıl sonra BM tarafından Johannesburg'da 2002 yılında gerçekleştirilen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Rio+10) "BM Çevre ve Kalkınma Konferansı kararlarında on yıllık gelişme ve ilerleme" konusuna yöneliktir (Erdinç, 2016: 26).

Zirvenin en önemli özelliği hazırlık ve alınan kararlar aşamasında toplumun her kesiminden katılımın sağlanması ve bu şekilde sürdürülebilirliğin bileşenlerinden biri olan toplumun da sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin belirlenmesinde, karar alma ve strateji geliştirme aşamalarında aktif rol alması amaçlanmıştır. Johannesburg Zirvesi bu amaç doğrultusunda hükümet temsilcileri dışında sivil toplum kuruluşları, özel sektör kuruluşları ve yerel yönetimlerin dahil olduğu bir platformda gerçekleştirilmiştir (Özmehmet, t.y.: 10.11). Az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler arasındaki ayrımın küreselleşen bir dünyada giderek arttığı, refahın eşit paylaşılmadığı konularının özellikle ele alındığı zirvenin çıktıları Johannesburg Deklarasyonu ve Johannesburg uygulama planıdır (Sancar, 2007: 103).

Bu çıktılar doğrultusunda sürdürülebilir kalkınma olgusunun eksik taraflarının tamamlanması ve güçlendirilmesinin hedeflendiği Johannesburg Zirvesi; 1992 yılında gerçekleştirilen Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın 2002 yılına kadar olan süreçte ki sürdürülebilir kalkınmaya yönelik başarısının değerlendirildiği bir çalışma olmuştur (Tosun, 2019: 20).

2012 yılında İkinci Yeryüzü Zirvesi olan BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20) Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın 20. Yıldönümünde Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilmiştir. "İstedığımız Gelecek" başlıklı altı bölümden oluşan sonuç bildirgesinde bölüm başlıkları; Ortak vizyonumuz, Siyasal yükümlülüklerin yenilenmesi, Yeşil ekonomi, Sürdürülebilir kalkınma için kurumsal çerçeve, eylem ve izleme çerçevesi, Yürütme araçları olarak belirlenmiştir (Erduyan, 2014: 66).

1.2.2.12.Brüksel Zirvesi

Bir diğer sürdürülebilir kalkınma zirvesi olan 2015 yılında Brüksel'de gerçekleşen Brüksel Zirvesi'nde çevre ve enerji konuları ve küresel sürdürülebilirlik ele alınmıştır.

Zirvede katılan ülkeler sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ve eylemlerine yönelik hazırladıkları kendi ulusal raporlarını sunmuşlardır (Tosun, 2019: 20).

1.2.2.13.G20 Antalya Küresel Kalkınma Hedefleri

Türkiye'nin başkanlığında 2015 yılında gerçekleştirilen toplantı 19 ülkeden G20 lideri ve Avrupa Komisyonu'nun katılımıyla Antalya'da gerçekleştirilmiştir (Ezinç, Kürşat, 2015: 3-4).

Küresel Sürdürülebilir Kalkınma hedeflerinin belirlenmesinde üye ülkelerin ortak hareket etme gerekliliğinin vurgulandığı toplantıda; kalkınmayı teşvik etmek, ekonomilerin potansiyel büyümelerinin ve istihdamın sağlanması konularında üye ülkelerin işbirliğinin sürdürülmesinde uzlaşa sağlanmıştır (Tosun, 2019: 21).

1.2.2.14.Delhi Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi

Yeni Delhi'de 2016 yılında sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla BM tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışma olan Delhi Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde yayınlanan "Yeşil Rapor" da; kaynakların etkinliği, iklim değişikliği ile mücadele, suyun geleceği ve sürdürülebilir kentleşme ana başlıklarına yer verilmiştir (Tosun, 2019: 21).

Ekonomik bir büyümeden daha fazlasını içinde barındıran sürdürülebilir kalkınma; büyümenin kalitesinin insan ve doğa arasındaki uyumu dengeleyerek kalkınma yaklaşımlarına tüm etkenleri dahil eder (Bilgili, 2017: 56).

Uluslar arası alanda gerçekleşen bütün bu siyasi, ekonomik ve çevreye yönelik çalışmalar ve gelişmeler ışığında sürdürülebilir bir gelişme sağlamanın gerekleri şunlardır (https://our_common_futurebrundtlandreport1987);

- Kendi çabasıyla ve sürdürülebilir biçimde üretim fazlası ve teknik bilgi sağlayabilecek bir ekonomik sistem,
- Karar alınmasında vatandaşların etkin katılımını sağlayacak bir siyasal sistem,
- Uyumsuz kalkınmadan doğan gerilimlere çözüm üretebilen bir sosyal sistem,
- Kalkınma için gerekli ekolojik tabanı korumaya saygı gösteren bir üretim sistemi,
- Durmadan yeni çözümler arayışında olan bir teknolojik sistem,
- Esnekliğe ve kendini düzeltme, yenileyebilme yeteneğine sahip bir yönetim sistemi,
- Ticaret ve finansmanda sürdürülebilir düzeni destekleyen bir uluslar arası sistem.

Sürdürülebilir kalkınmanın tanımlanması ve dünya liderleri arasında çevre ile kalkınma konularının birlikte ele alınarak çevreye uyumlu ve zararsız bir kalkınmanın sağlanmasına yönelik mutabakat sağlanmasının ardından geçen süre içerisinde (http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr.Gelecegi_Sahiplenmek);

- Gelir dağılımını düzeltilmesi ve istihdamın sağlanması,
- Kadınlar ve gençler olmak üzere toplumun dezavantajlı kesimlerinin yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve desteklenmesi,
- Eğitim, sağlık gibi hizmetlere erişimin kolaylaştırılması ve hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi,
- Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması,
- İklim değişikliği ile mücadele ve uyum sağlanması,
- Çölleşmenin ve Biyolojik çeşitlilik kaybının önlenmesi,
- Gıda, temiz su ve enerji kaynaklarına kolay erişimin sağlanması

Konularında iyi yönlü gelişmeler sağlanabilmiş olmakla birlikte, 20 yıl öncesine göre belirlenen bu ihtiyaçların küresel gelişmelerin yaşandığı dünyada günümüz ihtiyaçlarına uygun şekilde geliştirilmesi ve desteklenmesi, sosyal ve ekonomik politikaların sürdürülebilir kalkınmanın gereklerine göre şekillendirilebilmesine yönelik küresel düzeyde işbirliğinin sağlanması konularında eksiklikler devam etmektedir

(http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr.Gelecegi_Sahiplenmek).

1.3.Sürdürülebilirlik ve Kentleşme ilişkisi

Tanım olarak kent, “sürekli toplumsal gelişme içerisinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerini karşıladığı, tarımsal faaliyetlere pek bulunmadığı, nüfus olarak kırsal yerleşimden daha yoğun ve küçük komşuluk ilişkilerinden oluşan bir yerleşim birimi”dir. Sosyal bilimciler kenti, “Kentsel alanda yaşayan bireylerin birbirleri ile karşılıklı olarak etkileşimleri sonucu ortaya çıkan ve canlılığını sürdüren bir ilişkiler yumağı” olarak tanımlar. Ekonomistler ise, “Ekonomik aktivitelerin farklılaştığı, sanayi devrimi ile birlikte eğitim ve sağlık gibi hizmet sektörlerinin de geliştiği, insanların birlikte yaşadığı alanlar” olarak tanımlar (Altuntaş, 2012: 137).

Fiziksel üretim alanı olmasının yanı sıra toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasi bir üretim alanı olan kentlerde dünya nüfusunun yarıdan fazlasının yoğunlaşmış olması kentleri;

çevre sorunlarının çıkış noktası aynı zamanda çözüm arayışlarının da başlangıç noktası haline getirmektedir (Altuntaş, 2012: 137.138).

1-3-1-Sürdürülebilir Kentleşme

Sürdürülebilirlik olgusu belli bir kültüre sahip mekan üzerinde somutlaşır ve anlam kazanır. Doğal kaynakların başlıca tüketicisi ve atıklarında üreticisi olmaları nedeniyle kentler kavramın odaklandığı mekanlardır (Yazar,2006: 13). Ekonomik ve teknolojik büyüme sürecinin temelinde olması nedeniyle sürdürülebilirlik tartışmaları kent mekanları üzerinden başlamaktadır. Literatürde kabul edilen bazı tanımlamalara göre sürdürülebilir kent “süreklilik içinde değişimi sağlamak amacıyla sosyal-ekonomik çıkarların çevre ve enerji ile ilgili kaygılarla uyumlu hale getirildiği kent” (Tosun, 2009: 36) veya “insan gereksinimlerine günümüz kentlerinden daha iyi yanıt veren ve kent sistemlerinin gelecek kuşakların gereksinimlerinin karşılanmasını engellemeyecek bir biçimde geliştirilmesini sağlayan kenttir” (Ertürk, 1996: 175; Altuntaş, 2012: 137.139).

Bu tanımlamalara göre sürdürülebilir kentleşmenin unsurları; kentin bir yerleşim birimi olarak kendi varlığını devam ettirebilmesi özelliğinin güçlendirilmesi, kentlerde yaşayan insanların kent ile olan ilişkilerinde, kentin ortak alanlarının kullanımında ve kamu hizmetlerinin alımında yaşam kalitelerinin artırılması sorununun aşılmasında son olarak kentin çevre değerlerini taşıma kapasitelerinin üzerinde kullanımı ile kaynakların dönüştürülmelerinde var olan üretim ve tüketim kalıplarının temelinde sorgulanması gereğidir (Altuntaş, 2012: 140).

Alberti’ye göre, “kent sakinlerinin ihtiyaçlarının yerel ve küresel kaynaklar üzerinde sürdürülebilirliğe uygun olmayan girişimler olmadan karşılandığı kentler” sürdürülebilir kentlerdir. Ayrıca Alberti, kentlerin küresel çevreden sorumlu ve bağımlı olduğunu, yerel düzeyde bir sürdürülebilirliğin yeterli olmadığına vurgu yapmıştır (Aktaran: Akçakaya, 2016: 53).

Ekonomik ve toplumsal açıdan ele alındığında 1980 sonrası artan teknolojik gelişmeler ve tüm dünya’da etkili olmaya başlayan neoliberal politikalar, dünyayı küresel bir köye “Global Willage” dönüştürme eğilimindeki küreselleşmenin de etkisiyle şehirlerde tüm dünyada ve ülkemizde hızlı bir kentleşme süreci başlatmıştır. Neoliberal politikalar şehirlerde sermayenin serbest dolaşımı uluslar arası ve ulusal şirketlerin yeni yatırım alanı arayışları, toplumsal değil bireysel çıkar gözetilerek yapılan yatırımlar ve ekonomik rekabet etrafında

gelişen kentleşme sürecinde bireysel başarılar ön plana çıkarken sınıflar arası farklılaşma ve toplumsal bir ayrılmaya neden olmuştur (Botan, 2017: 2-6).

Kent çevresinde yaşanan bu gelişmeler; gerek köylerden kentlere göç, gerekse kırsal alanların kentleşme eğilimlerindeki artışa, hızlı ve yanlış bir gelişmeye, kaynakların hızlı tüketimine ayrıca ortaya çıkan gelir dağılımındaki adaletsizliklerin, sosyal ve kültürel ayrışmaların neden olduğu sosyal eşitsizliklerin ortaya çıkarmasına neden olurken, kentlerde sürdürülebilir gelişmeye uygun olarak kontrol altında bir gelişmenin belirlenen sınırlar içerisinde olması zorunluluğu uluslararası gündemde yerini almaya başlamıştır.

Özellikle batı ülkelerinde yaşanan sanayileşme ve modernleşme sürecinde kentlerin; doğal kaynakların tüketiminin had safhada olduğu ve buna paralel olarak da kirliliğin, atık sorunlarının, nüfus yoğunluğunun, karmaşa ve gürültünün hakim olduğu neredeyse yaşanamaz mekanlar haline gelmesi sürdürülebilirliğine yönelik endişe ve çözüm arayışlarını beraberinde getirmiştir (Karataş, Kılıç, 2017: 57).

Toplumsal gelişmeye bağlı olan sürdürülebilir kentsel gelişmenin hedefleri; toplumun yaşam kalitesini ve istihdamı artırmak, temel insani ihtiyaçlara ve gıdaya ulaşımı artırmak, yoksullukla mücadele edilmesi, eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşımın sağlanması, biyolojik çeşitliliğin ve çevrenin korunması, gelişmede çeşitliliğin sağlanması ve risklerin asgari düzeye indirilmesi, su kaynaklarının kalitesinin korunması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması, teknolojik gelişmelerden haberdar olmak olarak özetlenebilir (Erdiñç, 2016: 8). Bu hedefler doğrultusunda kentlerde sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanabilmesi, kentli nüfusunun ve gelecek nesillerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesi ve sürdürülebilir olmasına bağlıdır (Erdiñç, 2016: 8.9).

Ekolojik yaklaşımda kentler, ortak bir alanda yaşayan, birbirleriyle sürekli etkileşim içinde olan canlılar ve bunların cansız çevrelerinin bir bütün oluşturduğu kültürel ekosistemlerdir (Gülhan, 2016: 22).

Tüm dünya uluslarında sanayi devriminden günümüze dek doğal kaynakların sürdürülebilirliğini ekolojik denge ve çevresel döngüyü hesaba katmaksızın giriştiği bu kıyasıya kalkınma yarışı sonucunda sanayileşme ivmesi hızla artmaya başlamıştır (Yazar, 2006: 14). Bu durumun neden olduğu olumsuz dışsallıklar; çevre kirliliği, küresel ısınma, hava kirliliği ve kuraklık gibi insanlığın ve diğer canlı ırklarının varlığını tehdit eden ekolojik ve çevresel tehlikelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sanayi Devrimi yıllarından itibaren

hızlı sanayileşmeye bağlı olarak hammadde ihtiyacını karşılamak için ormanların, tropikal bölgelerin, okyanusların yağmalanmaya başlaması; küresel kıtlığın baş göstermesi ve ekolojik dengenin bozulması gibi olumsuzlukları beraberinde getirmiştir (Akçakaya, 2016: 48.49).

Ekolojik ve çevresel sorunların bu hızlı artışı sürdürülebilirlik kavramına yönelik toplumsal bilincin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Akçakaya, 2016: 49). Kavram ilk defa uluslar arası boyutta “Brundtland Raporu” ile hızla artan çevresel kirlenme ve ekolojik bozulmanın aynı şekilde devam etmesi durumunda; ekolojinin ve insan ırkının büyük felaketlere sürüklenebileceği şeklinde sosyal bilimciler, çevre bilimciler ve ekonomistlerin de gündeminde yerini almıştır (Tosun, 2009: 5). Çözüm arayışları; çevresel değerler korunarak, insanların, gelecek kuşakların ve bütün canlıların ihtiyacı olan kaynakları yok etmeden de bir ekonomik kalkınmanın, kentsel gelişimin, sosyo.kültürel ve teknolojik ilerlemenin mümkün olabileceği ve bunun nasıl gerçekleştirilebileceği yönündedir (Akçakaya, 2016: 49.53). Tüm bu gelişmeler göz önüne alındığında sürdürülebilir kent; etkin yurttaş katılımının ve çevresel, ekonomik, toplumsal gelişmenin dengelendiği kentlerdir (Yazar, 2006: 16).

Sürdürülebilir gelişme kavramı; nüfusun yoğunluğunun dolayısıyla üretim, tüketimin ve kirliliğin, gelişmenin, dönüşümün ve küreselleşmenin kentsel mekanda sürdürülebilirliğin sağlanabilmesine bağlı olduğundan “sürdürülebilir kentleşme” nin gerçekleştirilmesiyle mümkün olabilecektir (Yazar, 2006: 16).

Evrensel olarak çevre sorunlarının ilk defa ele alındığı organizasyon 1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Stockholm’de gerçekleştirilen İnsan ve Çevre Konferansı’dır (Tosun, 2019: 39). Konferansın çıktısı olan Stockholm Bildirgesi’nde “çevreye olan olumsuz etkileri önlemek, maksimum sosyal, ekonomik ve çevre faydalarını sağlamak için yerleşmelere ve kentlere planlama uygulanmalıdır” ve “temel insan haklarına ön yargısız olarak, ilgili hükümetlerce uygun bulunan demografi politikaları; çevre ve kalkınma üzerinde olumsuz etkileri olan nüfus artış hızı veya aşırı nüfus yığılmaları ile düşük nüfus yoğunluğunun insan çevresinin gelişmesini veya kalkınmayı engelleyebileceği bölgelerde uygulanmalıdır” denilerek sürdürülebilir, sağlıklı ve planlı bir kentleşmeye vurgu yapılmaktadır (Yazar, 2006: 24).

1-3-1-1-Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları

Sürdürülebilir bir toplum; yerel kültür ve etkileşimin güçlü bir şekilde sağlanmasıyla ortaya çıkabilecek eşitlik ve hoşgörü ortamı, kapsayıcı ve etkin temsil ve liderlik, ulaşımının

kolaylaştırıldığı insan ihtiyaçlarına uygun kamu ve özel sektör hizmetleri, çevresel değerlerin korunduğu alanlar, çevreye saygılı kaliteli yapılar, kaynak kullanımının nesiller arası adalete göre olması, eğitim-sağlık-iş ve sosyo-kültürel aktivitelere ulaşım kolaylığı gibi özelliklere sahip olmayı gerektirmektedir (Tosun, 2019: 87).

Bu özellikler göz önünde bulundurularak sürdürülebilir kentleşme çevresel ve ekonomik, fiziksel ve siyasal, sosyo-kültürel boyutlarıyla incelenebilir.

Çevresel ve Ekonomik Boyut

Kentlerde sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanabilmesi çevrenin yani; doğal ekosistemin ve biyo-çeşitliliğin korunabilmesine, insanoğlu da dahil tüm yaşam formlarına karşı duyarlı bir gelişmenin sürdürülebilirliği ile mümkündür (Gülhan, 2016: 48). Sürdürülebilirlik kavramının temel çıkış noktası olan ekonomik ve toplumsal faaliyetlerin çevre üzerindeki baskılarının azaltılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi amaçlarına dayanması sürdürülebilir kentleşme içerisinde çevre faktörünü en önemli konuma getirmektedir (Tosun, 2019: 88). Ekolojik ve çevresel sürdürülebilirlikte ekonomik kalkınmaya destekleyici önlemler alınırken diğer yandan ekosistemi iyileştirici ve kaynakların devamlılığını sağlayıcı önlemleri içerir (Özcan, t.y, 695). Sanayileşme süreciyle birlikte nüfus artışı ve doğal kaynakların hızla yok edildiği plansız bir kentsel gelişmenin doğal çevrede bıraktığı ekolojik ayak izi kentlerde sürdürülemezlik konularını ortaya çıkarmıştır (Özmete, t.y.).

Bu konular (Tosun, 2019: 88);

- Hava ve gürültü kirliliği,
- Kentsel mekanda çevre kalitesinin bozulması,
- İnsan, doğa ve çevre sağlığına zararlı endüstriyel ve kentsel atıklar,
- Yer altı yerüstü su kaynaklarının kirletilmesi
- Sağlıksız ve yetersiz içme suyu, katı atık toplama
- Tarımsal alanların sanayi ve konut hizmetlerine açılması şeklinde sıralanabilir.

Bu sorunların çözümü ve bütünsel bir sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi kentsel faaliyetlerin, kentleşme sürecinin çevre üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri ve bu etkileri oluşmadan engelleme, var olan olumsuzlukların çözümü ve etkilerinin azaltılması konularını

içeren çevre yönetimine uygun gerçekleştirilmesi ile mümkün olabilecektir (Özcan, t.y., 695). Buna yönelik sürdürülebilir kentleşmenin çevresel boyutu; kentsel alandaki veya çevresindeki yerleşim birimlerindeki canlı organizmalar ve çevre sistemleri üzerinde ekonomik faaliyetlerin çevre üzerinde oluşturduğu maliyetlerin azaltılması, kent sakinlerinin yaşam kalitesinin, doğal çevreye sahip olma hakkının artırılması ve kültürel mirasın korunması, kentin fiziksel çevresinin doğal ve fiziksel tehlikelere karşı korunması, kentsel nüfusun yeterli su, sağlık, çöp toplama hizmetlerinden faydalanabilme imkanının sağlanması ve kentsel sağlığı tehdit eden hastalıkların kontrolü konuları üzerine çalışır (Tosun, 2019: 91).

Kentlerde sürdürülebilirliği sağlayabilmenin en önemli boyutu; doğal ekosistemin, biyo-çeşitliliğin önemini ve sadece insan çıkarlarına yönelik tüketilemeyeceği savunan, insan da dahil olmak üzere tüm canlıların ve gelecek nesillerinde yaşam kaynaklarının yok edilmediği bir gelişmeyi içeren ekolojik sürdürülebilirlik boyutudur (Gülhan, 2016: 48). Ekolojik yaklaşımın niteliklerine bakıldığında ekolojik sürdürülebilirliğin kapsayıcılığı ve önemi daha net anlaşılabilir (Özcan, t.y., 696).

Bu nitelikler;

- Kapsayıcı yani sistemi bir bütün olarak ele alıyor olması,
- Hava, su, toprak, canlı gibi ekosistemin bileşenleri arasındaki ilişkilere yönelik olması,
- Ulusal, uluslar arası, yerel ve bölgesel düzeylerde olmak üzere geniş bir çalışma alanını kapsıyor olması,
- Çevreyi ekonomik, toplumsal, fiziksel, doğal, kültürel olarak geniş bir tanımla ele alması,
- Sürdürülebilirlik ve taşıma kapasitesi kavramlarının kapsayıcılığıyla insan faaliyetlerine sınırlamalar getirmesi,
- Ekosistemin değişken doğasını kabul ediyor olması,
- Ekonomik ve toplumsal dizgeler arası uyumlu bir süreç içerisinde bütünlük, refah, uyum ve kalite içeren “etik” anlayışına dayanıyor olması,
- Gelecek kuşakların ve tüm canlı türlerinin önemini vurgulaması

Bu ilkeler kapsamında kentsel gelişmenin çevresel boyutu; doğa ile uyumlu, insan ve çevre etkileşimlerine uygun ekolojik ve kentsel bir planlamaya dayandırılabilir. Kentsel planlama sürdürülebilir kentleşmenin çevresel boyutunda tükenen doğal ve çevresel

kaynakların kirlenmesine engel olabilecek ve kendilerini yenileme kapasitelerini artırmaya yönelik ölçülü bir gelişim sağlamak, kentlilerin yaşam standartlarını olumlu yönde geliştirerek insan faaliyetlerinin doğal çevreye bıraktığı ekolojik ayak izini en aza indirecek çalışmalar içerir (Tosun, 2019: 90).

Sürdürülebilir kentleşmenin çevresel boyutu ekonomik faaliyetlerin çevreye verdiği zararlar sonucu çevre sistemlerinin korunması gereğini ortaya koyarken ekonomik sürdürülebilirlik doğal çevrenin korunması ve kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlandığı, gelecek nesillerin yaşam gereksinimlerinin tüketilmediği, ekolojik sistemin korunduğu bir gelişmeyi öngörür ve çevresel sürdürülebilirlik ile bir bütün oluşturur (Akgül, t.y, 155-157). Yani ekonomik sürdürülebilirlik de Doğal sermayenin yenilenebilir enerji kaynakları ve yenilenemez enerji kaynak kullanımı arasındaki denge ve ikamesi sağlanarak korunması öngörülür (Bilgili, 2017: 564).

Ekonomik gelişmelerin çevreye zarar vermeden mümkün olabilmesi amacıyla 1980’li yıllarda gündeme gelen ekonomik sürdürülebilirlik kavramı içerik olarak; “Mevcut doğal kaynakların tüketilmediği, doğal kapasitenin gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde yok edilmeden korunduğu ve geliştirildiği, çevre ve ekonomik gelişim arasındaki dengenin sağlanabildiği, kentlerde yaşam standartlarının doğayla uyumlu şekilde iyileştirildiği sürdürülebilir bir gelişmeyi içerir” (Tosun, 2019: 91).

Sürdürülebilirliğin ekonomik boyutu; belirsiz bir geleceğe yönelik uzun vadeli, insan ve doğa arası ilişkiye odaklı ve toplumların ekonomik refah üretimini sürdürürken gelecek nesillerinde bu refah düzeyine eşit üretim kapasitesinin sağlanabilmesi olarak da tanımlanabilir (Bilgili, 2017: 564). Sınırlı taşıma kapasitesine sahip doğal kaynak ve arazilerin kullanımının sınırlandırılması ve kirliliğin önlenmesi, kentlerde mal ve hizmet sunumunun verimliliğinin sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı olan guruplarında avantajlı olan kesimlerle eşit olacak şekilde sağlanabilmesi kentsel ekonomik sürdürülebilirliğin koşullarından bazılarıdır (Tosun, 2019: 92). Sürdürülebilir bir kent; ekolojik ve ekonomik sistemlerin uyumlu ve sağlıklı şekilde çalışmasını ulaşım, sağlık, altyapı hizmetlerinin eşit şekilde sağlanmasını ve toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesini, kentlerde yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik sağlıklı ve estetik yapıların oluşturulmasını, doğanın sunduğu çevresel kaynakların kullanım sınırları içerisinde doğa ile uyumlu bir gelişimin sürdürülebilmesini sağlayabilen kentlerdir.

Mekansal ve siyasal Boyut

Kentler yüzyıllardır konum itibarıyla yaşama elverişli, en uygun doğa koşullarına sahip alanlarda kurulmuşlar ve doğa koşullarına uygun olarak gelişimini sürdürmek zorundadırlar. Sürdürülebilir kentleşmede ulaşım kalitesinin artırılması ve iklim koşullarına uygun olarak düzenlenmesi, kentsel mekanın ekolojik planlama amacına uygun doğa ile uyumlu planlanması, kentsel planlamanın kültür mirası ve yeşil alanlar (orman, akarsu, tarımsal alan vb.) göz önünde bulundurularak yapılması, enerji kaynaklarının etkin kullanımı ve yenilenebilir enerji (güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, barajlar, hidroelektrik santralleri vb.) kaynaklarının kullanımının artırılması, toplu taşıma araç kullanımının özendirilmesi gibi konular mekansal boyutta ele alınabilir (Özcan, t.y:697).

Gerek iş imkanları gerekse kentsel hizmet kalitesinden faydalanma isteği gibi nedenlerle kentlerde meydana gelen nüfus artışı fiziksel olarak kentsel büyümeye ve buna paralel olarak çeşitli yerleşim, ulaşım, elektrik, su gibi altyapı hizmetlerinin ve sağlık, eğitim gibi toplumsal hizmetlerin artmasına ve bu hizmetlerin kalitesinin düşmesine neden olmaktadır (Tosun, 2019: 93). Kentin nüfus ve alan olarak büyümesiyle meydana gelen boş arazi ve konut ihtiyacı kenti çevreleyen doğal alanların tahrip edilmesi, tarımsal arazilerin kent kullanımına açılması, atık ve çöplerin artması, ulaşım ve hizmetlere erişimin zorlaşması benzeri sorunlar büyümenin kontrollü ve denetim altında olması gerekliliği sürdürülebilirliğin fiziksel ve siyasal boyutlarıyla ilgilidir (Karadağ, 2009: 35-37). Kentlerin yüklendiği mekansal büyümenin maliyeti ve getirdiği olumsuzluklara o kentin yönetsel siyasal alanda çözüm aranmaktadır.

Sürdürülebilir kentleşme sürecinde kentsel sorunları yerinden yönetim birimleri olan halkın katılımıyla belirlenen belediyelerin sürdürülebilir kentlerin inşasına yönelik çevre eylem planlarının gerçekleştirilmesine ve çevresel yatırımların finansmanı için ekonomik araçlara erişim kapasitelerinin artırılması hedeflenerek sürdürülebilir kentleşmenin kaynakların etkin, verimli ve adaletli kullanımı ile mümkün olabileceği benimsenmiştir (https://rec.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/cekap_ssk_kitapcik).

Sürdürülebilir kent yönetiminin sağlanabilmesine yönelik Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın sonuç bildirgesinde kentleşmenin oluşturduğu sorunlar, insan yerleşimleri ve herkes için konut sağlanabilmesi sorunlarının çözümünde yerel yönetimlerin önemi

belirtilmektedir

(https://recturkey.files.wordpress.com/2017/08/surdurulebilirakillisehirlercalistayi_kitapcik).

Kentsel alanın ve kentsel hizmetlerin paylaşımında adaletin sağlanması, kamu ve özel sektör hizmetlerinin kentlinin sorunlarını çözmeye ve sorun oluşmasını önlemeye, kenti rekabet edebilme yönünde geliştirmeye yönelik olarak sürdürülebilir kent yönetimi; kaynak kullanımını, yerel birimler ile merkezi yönetim arasında işbirliğini ve katılımcı bir yönetimi, buna yönelik faaliyetleri öngörmektedir (Tosun, 2019: 103).

Bu faaliyetler:

- Sürdürülebilirliğe yönelik eylem stratejilerinin belirlenmesi
- Etkili bir katılım sürecinin oluşturulması
- Topluma sürdürülebilir bir gelecek bakış açısı belirlenmeli
- Sürdürülebilir hedeflerin uygulama sürecinin denetiminin sağlanması
- Doğal, ekonomik ve sosyal kaynak yönetiminin sürdürülebilirlik sınırlarına göre düzenlenmesidir.

Kültürel ve Sosyal Boyut

Bir kentin kuruluş ve gelişim aşamalarında kentin oluşumunu; toplumsal yapıdaki sosyal yapı, nüfus özellikleri, yönetim şekilleri, din ve gelenek gibi toplumsal yapıyı etkileyen inançlar ve ekonomik yapı, doğal çevresel yapıdaki; iklim koşulları coğrafi ve jeolojik özellikler, bitki örtüsü, karakteristik olarak yapılanma ve biçimlenme, sokak dokusu ve fiziksel özellikler, mekansal ve kentsel doku, toplumun sosyal yapısı şekillendirir. Kentler özellikle insan merkezli ve toplumun yaşam biçimlerine göre belirli bir coğrafi konumda ortaya çıkar yine toplumsal-sosyo-kültürel özellikler çevresinde şekillenerek gelişimini sürdürür ve zaman içerisinde fiziksel, ekonomik ve kültürel birçok değişime uğrarlar. Kentler yüzyıllar boyunca ev sahipliğini yaptığı medeniyetlerin tarihi, kültürel ve sosyal özelliklerini taşıya gelen toplumların sosyal karakteristik özelliklerini barındıran oluşumlardır (Gülhan, 2016: 58-59).

Lewis Mumford'a göre "Kentler başlangıçtan buyana uygarlık ürünlerini toplamak ve üretmek için özel olarak donatılmış, maksimum hizmetin maksimum alanda sunulması amacı ile yeterince yoğunlaştırılmış, değişen gereksinimlere-büyümenin getirdiği karmaşık biçimlere-yığılan toplumsal mirasa yer sağlayabilecek şekilde geliştirilmiş bir strüktürdür" (Aktaran: Gülhan, 2016: 59).

Duverger ise “Kültür bir insan topluluğundan beklenen davranışları tayin eden, rolleri oluşturan düzenlenmiş davranışlar, düşünceler ve duyuşlar bütünüdür. Kültür bir bakıma toplumların gerek bilinçli gerek bilinçsiz belleğidir. Başlangıçtan beri gerçekleştirilmiş olan dönüşme ve ilerlemelerin tümünün bir özetini saklar ve kaybolmalarını engeller. Kültür ilerlemenin ürünüdür. Geleneksel öğeler; her geçen gün kültüre eklenen yeni tekniklerin, değerlerin, tasarımların etkisiyle yok olma baskısı altında kalırlar. Bazen yeni öğeler eskilerin yok edilmesini ya da dönüştürülmesini gerektirir. Dolayısıyla tüm kültürler sürekli olarak evrim geçirirler, değişen bu evrimin temposudur” (Aktaran: Gülhan, 2016: 59).

Toplum referanslı bir kavram olan sürdürülebilirlik; kentlerde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi adına dolaylı ve doğrudan toplumla ilişkili eşitlik, yaşam kalitesi, demokrasi, çeşitlilik, bağlılık, yeterlilik, güvenlik ve yönetim gibi temel ihtiyaçlara yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve çevresel duyarlılığın artırılması amacıyla davranış değişikliklerinin benimsenmesi, hızlı gelişimin getirdiği dönüşüm ve değişim karşısında kentlerin sahip olduğu sosyal ve kültürel özelliklerin korunmasını ifade etmektedir (Bilgili, 2017:566). Bu gelişim sürecinin; toplumu tüm kesimlerin süreçten eşit ve adil şekilde yararlanmasını sağlayacak şekilde sürdürülebilir kılınması sosyo-kültürel kapsam içerisinde ele alınır ve sosyo-kültürel sürdürülebilirlik çeşitliliğin bir bütün içerisinde kendine has özellikleriyle varlığını sürdürülebilmesine bağlıdır (Tosun, 2019: 97). Kültürü besleyen ve kaynağı olan kent tarihsel süreçte kendilerine özgü geliştirdikleri kültürel yapılarına göre farklılıklar gösterir (Gülhan, 2016: 60).

Steinter ise kültürü “özel bir habitat içerisinde yaşamın devamlılığını sağlayan ve sosyal guruplar tarafından kuşaktan kuşağa aktarılan; ideoloji, düşünce, geleneksel davranışlar dizisi, sosyal ve politik organizasyonlar ile özel ve genel insan yapımı olan her şey” şeklinde tanımlayarak kültürün oluşumunu ve gelişimini habitatlara yani kentlere bağlamaktadır (Karadağ, 2009: 35). 2012 UNESCO toplantısında “eğer sürdürülebilirlik yerkürenin kaynaklarını gelecek nesillerin bu kaynakları kullanmadaki haklarını gasp etmeden kullanmak ise, kültür tüm kalkınma stratejilerinin merkezinde yer almalıdır. Çünkü kültür insanların birbirine, içinde yaşadıkları topluma ve doğal çevrelerine karşı tutumlarını belirler”. Şeklinde yapılan tanımlamada kültürün sürdürülebilirliğin önemli bir parçası olduğu belirtilmiştir (Gülhan, 2016: 61).

Kentteki ekonomik eşirsizliklerin ortaya çıkardığı sosyo- kültürel ayrışma üst gelir düzeyindeki grupları yaşam standartlarını koruma eğilimine yönelmekte ve güvenlik amaçlı harcamaların artırmasına neden olmaktadır (Tosun, 2019: 99). Bu ayrışma belli bir kesimi güvenli alanlara hapsederken sınıfsal ve kültürel ayrışmayı, toplumsal iletişimsizliği, güvensizliği, dışlanmayı ve alt gelir gurubundaki sınıfın lüks denebilecek hizmetlerden ve gelişme, iyi yaşam standartlarına ulaşma imkanlarından mahrum kalmasına nedenlerinden biridir (Özmete, t.y.).

Sosyo-kültürel boyutun adil paylaşım, eşitlik, güvenlik, temel insan gereksinimlerinin karşılanması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi unsurlarının yeterli olmadığı sürdürülebilirliği olmayan bu tür bir kentsel gelişmede, küreselleşmenin ekonomik ve teknolojik olarak oluşturduğu hızlı ve toplumu kapsayıcı dönüşümler kentin kendi içerisinde kendine has bir yoksulluk alanı oluşmasına ve bu kesimin hem mekandan hem de toplumdaki dışlanmasına neden olmaktadır (Özcan, t.y.: 690). Kent kimliğinin sosyal, kültürel bütünlüğünü bozan bu dışlanma farklı gelir gurupları arasında uçuruma neden olurken toplumsal iletişimsizlik, kopukluk, güvensizlik gibi olumsuz sonuçlar meydana getirir (Tosun, 2019: 100).

Ülkemizde ve bir çok gelişmekte olan ülkelerde bu yoksulluk büyük kent çeperlerinde ve daha çok gecekondulaşma sonucu kentsel hizmet, yaşam kalitesi ve iş imkanlarından yoksun, suç eğilimli, sosyal yardıma muhtaç bir kitlenin oluşmasına neden olurken, gelişmiş ülkelerin metropollerinde sokaklarda yaşamını devam ettiren bir kitle oluşturmaktadır (Özmete, t.y.). Kentlerde bu eşitsizliğin getirdiği derin toplumsal ayrışma; sağlıksız çevresel koşullar, eğitimsizlik, işsizlik ve kayıt dışı istihdam, kadın problemleri ve sokakta yaşayan çocuk sayısında artış, suç ve kentsel şiddet, kentsel dengesizlik gibi problemleri beraberinde getirmektedir (Yazar, 2006, 74-75).

Sürdürülebilirliğin sosyal boyutu kültürel ve toplumsal olarak kentlilerin haklarını gözeterek toplumsal gelişmeyi, eşitsizliklerin giderilmesini, kentsel hizmetlerden eşit ve adil faydalanmayı, siyasal ve eğitsel alada süreçlere etkin şekilde dahil olmayı öngörürken fiziksel çevrenin iyileştirilmesini, sağlıklı ve temiz doğal olanaklardan eşit faydalanılması gibi geniş bir alanı kapsar (Özcan, t.y. 698).

Yoksulluk ve toplumsal ayrışma dışında sosyo-kültürel sürdürülebilirlik yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik kent yoksullarının gereksinimlerini sağlamaya yönelik demokratik bir yönetimin oluşturulması, gayrimenkul ve arsalarda kira ve fiyat

mekanizmalarına sınırlamalar getirilmesi ve denetlenmesi, kentsel yapının iyileştirilmesi, hava kirliliği, ulaşım koşulları, demografik özellikler konularını da içinde barındırır (Yazar, 2006: 75). Yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre; bireylerin psikolojik ve fiziksel sağlığı, özgürlük ve sosyal ilişkilerdeki katılımı, çevresel özelliklerle etkileşimini, hayat standartlarını içeren geniş bir kavramdır (Karakurt Tosun, 2019: 101).

1-3-1-2-Sürdürülebilir Kentleşmenin Temel İlke ve Hedefleri

Sürdürülebilir kentleşmenin temel ilkeleri kentlerin gelecek kuşakların yaşam gereksinimlerini karşılamaktan mahrum etmeyecek bir şekilde olmasını öngören niteliktedir (Sancar, 2007: 78). Bu ilkeler şunlardır;

- Kentlerin denetimsiz büyümelerinin sınırlandırılması
- Yaşam kalitesinin iyileştirilmesi
- Çevreye ve doğal kaynaklara zarar vermeyen teknolojilerin geliştirilmesi
- Yoksulluğa karşı politikalar geliştirilmesi
- Denetimsiz nüfus artışına yönelik çalışmalar yapılması
- Temel sağlık gereksinimlerinin karşılanması
- Risklere yönelik önlemler alınması veya ortadan kaldırılması
- Biyolojik çeşitliliğin korunması
- Yenilenebilir enerji kullanımı sağlanması
- Güvenilir ve temiz su temin edilmesi

Bu ilkelerin hayata geçirilmesi aşağıdaki bazı şartların yerine getirilmesi ile mümkün olabilecektir (Tosun, 2019: 106-112).

- Alan tasarrufu sağlamak amacıyla dikey yapılanmaya yönelme ile; alışveriş ve ticaret alanları, ev, işyeri gibi yapıların kentsel mekandaki payının azaltılması, fiziksel olarak büyümeyi azaltarak tarımsal alanların ve doğal yapının tahrip edilmesinin önüne geçilmesi, enerji tasarrufunun sağlanması,
- Kentin sahip olduğu çevre sisteminin korunması; çevre sisteminin kendini yenileme özelliği yok edilmediği, kaynak kullanımının çevre taşıma kapasitesini aşmayacak kirlilik oranlarıyla sınırlandırılması ile çevre kalitesinin sürdürülmesi,

- Planlı bir kentleşmenin sağlanması ile; düzensiz ve hızlı bir kentleşmeden ortaya çıkan: düzensiz ulaşım hizmetleri, kanalizasyon ve su hizmetlerinde aksaklıklar, kayıt dışı yapılaşma ve gecekondulaşma, doğal dengenin zarar görmesi ve yapılaşma amacıyla tarımsal, doğal yeşil alanların tahrip edilmesi, sosyal ve kültürel yozlaşma, artan çöp ve temizlik hizmetleri gibi sorunların giderilmesi,
- Yeşil alanlara sahip kentler oluşturulması ile; çevresel, sosyal, ekonomik, sağlığa ve eğitime yönelik faydalar sağlanması,
- Su kaynaklarının temini ve kullanımının sürdürülebilir politikalarla yapılması ile; en önemli yaşam kaynağı olan suya eşit ulaşımın ve faydalanmanın sağlanması,
- Geri dönüşüm uygulamalarıyla; tükenmekte olan doğal kaynaklara bir şans daha verilmesi,
- Motorlu araç kullanımının azaltılmasıyla; kazaların, gürültü kirliliği ve hava kirliliğinin, enerji tüketiminin azaltılması amaçlanmaktadır.

1.3.2. Avrupa Birliği Tarafından Sürdürülebilir Kentleşme Kavramının Ele Alınması

Avrupa kentlerinin yaşadığı çevresel kapasiteleri dışında gelişimin neden olduğu kentsel çevrenin tahribi ve sosyal yapının bozulması ile ortaya çıkan yaşam ve çevre kalitesinin artırılmasına yönelik üretilen politikalar ile üye ülkeler ve uyum sürecindeki ülkeler için de yerel yönetimlere sürdürülebilir kentler oluşturulması konusunda yönlendirici bir çerçeve çizilmektedir (Yazar, 2006: 37).

Avrupa Konseyi tarafından 1985 yılında halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerin haklarını koruyarak yerel halkı ilgilendiren kararların alınması sürecine katılımının sağlanmasını amaçlayan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı resmi nitelik taşımamakla birlikte belgede imzası bulunan ülkeler oluşturulan bir izleme komitesi tarafından gözlemlenerek Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresine rapor halinde sunulmaktadır (Tosun, 2019: 49). Türkiye, bazı maddelere çekince koymak şartı ile 1988 yılında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı imzalamıştır (Tosun, 2019: 50). Bu maddelerde yerel yönetimlere tanınması öngörülen özellikle mali ve idari özerklik konuları ön plana çıkmaktadır.

Strazburg'da 1992 yılında Avrupa Konseyi ve Avrupa Yerel Yönetimler Konferansı toplantısında kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı'nın metninin yerel yönetimler tarafından

imzalanması kentsel sorunların çözümünde halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetim birimlerinin etkililiğini artırmak olduğuna dikkat çekmektedir (Yazar, 2006: 47).

Metinde özellikle şu dört konu vurgulanmıştır (Tosun, 2019: 51);

- Yerelleşme sürecinde kültürel ve sosyal olanakların oluşturulması,
- Kentsel çevrenin fiziksel yapısının iyileştirilmesi,
- Halk katılımı ve toplumsal gelişimin özendirilmesi,
- Mevcuttaki konut stokunun iyileştirilmesi (kentsel dönüşüm).

2008 yılında yine Strazburg'da Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı II' de ise ele alınan ilkeler şu şekildedir (Tosun, 2019: 55);

- Farklı kültürlerin bir araya gelmesiyle oluşan çeşitliği zenginliğe dönüştürmek,
- Yerel düzeyde bütünleşme ve dayanışmanın teşvik edilmesi,
- Göçmen vatandaşlara seçme hakkı verilmesi,
- Katılımın yeni demokrasi taleplerine göre yönetim modelleri,
- Kent ve kasabaların sürdürülebilir ve çevreci planlamalara göre düzenlenmesi,
- Toplu taşıma ve bisiklet, yürüyüş gibi ulaşım alternatiflerinin geliştirilmesi,
- Statü ayrımı yapılmadan tüm vatandaşlar için daha erişilebilir ve yaşanabilir kent ve kasabalar oluşturulması.

Danimarka'nın Aalborg kentinde 1994 yılında Avrupa Sürdürülebilir Kent ve Kasabalar Konferansı'nda kabul edilen Aalborg Şartı'nda sürdürülebilirlik; denge temelli yerel karar verme sürecinin bütün alanlarını içeren yerel ve yaratıcı bir süreç olarak ifade edilmekte ve sosyal adaletin, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesiyle doğanın taşıma kapasitesine göre sınırlandırılabilen sürdürülebilir bir kalkınma modelinin kent ve kasabalar için bir rehber niteliğinde belirlenen ilkelere dayanmaktadır (Erdoğan, 2016: 47). Bu ilkeler;

- Sosyal adaletin sağlanması
- Doğal kaynakların korunması
- Kent ve kasabaların bugünün sorunlarını geleceğe taşıma hakkına sahip olmaması
- Kentlerin sürdürülebilirliğe kendi özgün yollarıyla ulaşabilmesi
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması

- İmar planları ve arazi kullanımının stratejik çevreye etki değerlendirmelerine göre yapılması
- Ulaşıma daha az ihtiyaç duyulacak şekilde planlama yapılması ve erişilebilirliğin artırılması
- Mali yönden yerel yönetimlerin güçlendirilmesi
- Kent yönetimine halk katılımının etkin bir şekilde sağlanmasıdır.

Avrupa Birliği kentlerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi amacıyla 1997 yılında Avrupa Komisyonu Bölgesel Politika Genel Müdürlüğü ve Avrupa İstatistik Kurumu'nun sorumluluğunda başlatılan “Kentsel Denetleme Programı”nda Avrupa kentlerinin sürdürülebilirlik düzeyi programda belirlenen şu göstergelere göre belirlenmektedir (Tosun, 2019: 57);

- İstihdam ve gelir konularını içeren ekonomik durum,
- Sağlık, konut ve suç işleme konularını içeren sosyal durum,
- Yaş, cinsiyet ve hane halkı konularını içeren nüfus,
- Eğitim ve öğretim düzeylerinin belirlenmesi,
- Su, hava kalitesi ve atık konularını içeren çevre,
- Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü ve bu teknolojilerin kullanımı; bilgi toplumu,
- Turizm sektörü ve kültür aktiviteleri ve rekreasyon,
- Seyahat ve ulaşım

Almanya Postdam'da 1999 yılında kabul edilen sürdürülebilir mekansal gelişmenin ele alındığı en önemli belge olan Avrupa Mekansal Perspektifi somut bir şekilde izlenecek politikaları ortaya koyan bir belge niteliğindedir (Yazar, 2006: 45).

Avrupa Mekansal Perspektifi'nde; üye devletler arası ekonomik bütünleşme ve işbirliğinin sağlanması, kenti oluşturan kültürel farklılıkların ve kültürel mirasın, doğal dengenin korunması aynı zamanda yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve mekansal uyumun, dengeli işgücü ve rekabetin sağlanması hedeflenmektedir (Yazar, 2006: 46).

Kentlerin Avrupa'nın küresel ekonomiye açılan kapısı olarak görüldüğü, kentsel yaşamın, ekonomik gelişmeyi destekleyecek şekilde pazarın isteklerine uygun düzenlenmesi amacıyla dayanan belgeye göre; Avrupa kent ekonomileri küresel ekonomilerin gereklerine uygun ve rekabetçi bir ortamda gelişmelerini sağlanmalıdır (Özmete, t.y.).

Avrupa Birliği düzeyinde tanımlanan politikaları kentler, AB Komisyonu ve üye ülkeler için anlaşılır hale getirmek amacıyla 2000 yılında Lille kentinde yapılan Lille Eylem Programı'nda kentsel politika ve sürdürülebilir kentler ilk kez onaylanmıştır (Erdoğan, 2016: 50-60).

Programda belirlenen dokuz temel öncelik aşağıdaki gibidir (Tosun, 2019: 60);

- Halk katılımının artırılması,
- Etnik, sosyal ayrımcılıkla mücadele edilmesi,
- Kentsel politikalara ulusal ve yerel düzeyde yeni yaklaşımlar getirilmesi,
- Mekansal planlama alanında kentlerin rolünün netleştirilmesi,
- Kamu özel sektör arasındaki işbirliğinin artırılması,
- Dengeli ve entegre kentsel gelişimin sağlanması,
- Başarılı ağ ve uygulamaların artırılması,
- Kentsel ilişkilerin ortaya konulabilmesi amacıyla yönelik kentsel bölgelerde analiz yapılması,
- Kentsel uygulamalar da çağdaş teknolojilerin kullanımının artırılması.

Kentsel politika ve uygulamalara temel oluşturacak bir diğer gelişme AB bakanlarının 2004 yılında Hollanda'nın Rotterdam kentinde gerçekleştirdikleri toplantıda kabul edilen Kentsel Mevzuat; beş kategoride sınıflandırılabilir şu temel ilkelerden oluşmaktadır (Erdoğan, 2016: 63);

1- Öncelikler

- Sosyal uyum, çevre kalitesi ve ekonomik rekabetin dengeli bir şekilde ele alınması,
- Kentler; yeni fırsatlar yaratan canlı ve kültürel kimliğin ön plana çıktığı yerler olmalıdır.

2- Başarılı kentsel politika için mekanizmalar

- Hükümetler tarafından yürütülen kentsel yatırım ve hizmetlerde kentlerin mevcut durumu göz önünde bulundurulmalıdır.
- Uzun erimli kentsel politikalar geliştirilmelidir.
- Ulusal, bölgesel ve yerel düzeydeki politikalarda uyum sağlanmalıdır.
- Halkın katılımı ile yönetim desteklenmelidir.

- İdari kurumlar arasında katı hiyerarşik yapıdan uzak eşgüdüm ve işbirliği sağlanmalıdır.

3-İlgili tarafların katılımı

- Kamu ve özel sektör arası koordinasyonun sağlanması,
- Bu koordinasyon yerel idarenin katılımı ile desteklenmeli,
- Halkın aktif katılımını artırmaya yönelik gerekli uzmanlardan yardım alınmalıdır.

4- Mekansal dengenin doğru Sağlanması

- Sosyal sorunlar bölgesel ekonomik imkanlardan faydalanabilecek şekilde ele alınmalı,
- Küçük ve orta ölçekli kentler arasında koordinasyon sağlanması ve ağların kurulması,
- Kent ve bölgeler arası kurumsal işbirliği desteklenmeli,
- Kentlerin ihtiyaçları ve fırsatlarına göre uzun dönemli politikalar oluşturulmalıdır.

5-İdari ve toplumsal kapasite artırımının sağlanması

- Başarılı uygulamaların desteklenmesi ve teşvik edilmesi,
- Uygulanan politikaların etkinliği ölçülebilmeli,
- Yerel yönetimler, sivil ortaklar ve uzmanların yetenek ve kapasite gelişimi sağlanabilmelidir.

Bristol Mutabakatı'nda ise Avrupa'nın farklı ölçekteki yerleşim yerlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla gerekli koşullar belirlenerek iyi uygulamaların paylaşılmasına yönelik şu hedefler koyulmuştur (Tosun, 2019: 63);

- Kaynakların etkin kullanımı ve çevreye duyarlı yaşanabilir yeşil alanlar oluşturulması,
- Doğal çevreye uyumlu, iyi bir tasarım ürünü inşa edilmiş kaliteli yapılar,
- Adalet ve hoşgörüyeye dayalı, güvenli, kapsayıcı, aktif, hoşgörülü ve güçlü bir toplumsal ortaklık,
- Haberleşme ve ulaşım hizmetleri ile kentlilerin; eğitim, sağlık, çalışma alanlarına iyi bağlantısının sağlanması,
- Kamu, özel sektör ve gönüllü kuruluşların toplum ihtiyacına uygun iyi hizmet sağlaması,

- Canlı ve yeniliklerden haberdar, gelişen yerel ekonomi,
- Günümüz toplumları ve gelecek nesillerin tüm kesimlerini kapsayan eşitlik ve adalet.

Kentler arası gelişmişlik farkının kapatılması ve rekabetin artırılmasının ancak AR-GE ve inovasyon çalışmaları ile mümkün olabileceğinin vurgulandığı 2006 yılında Finlandiya'nın Lappeenranta şehrinde düzenlenen Kentsel Politikalar toplantısında da büyümenin ve rekabetin artırılmasının temelinde kentler ele alınmıştır (Erdinç, 2016: 67).

2007 yılında AB ülkelerinin ilgili bakanlıkları tarafından kabul edilen Leipzig Şartı; Avrupa kentlerinde sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik ilkelerin sıralandığı, paydaşların katılımıyla oluşturulan Avrupa Birliği üye ülkeler belgesidir (Tosun, 2019: 64).

İlgili bakanlıkların görüş birliğine vardığı ilkeler şu şekildedir;

- Belirlenen ilkelerin yerel, bölgesel ve ulusal gelişme politikalarına nasıl uyumlu hale getirileceğine yönelik çalışmalar başlatmak,
- Çok merkezli Avrupa kentsel bir yapısına yönelik dengeli ve bölgesel bir örgütlenmeyi teşvik etmek,
- Entegre kentsel gelişim araçlarının uygulanmasına yönelik yöntemleri kullanmak.

Bu entegre kentsel gelişme politikalarının etkin bir şekilde uygulanabilmesi yönünde yapılması gerekenler ise şu şekilde belirlenmiştir;

- Altyapı ağlarının daha modern hale getirilmesi ve enerji etkinliğinin artırılması,
- Kaliteli kurumsal alanların sürekliliğinin garanti edilmesi,
- Kentin bir bütün olarak ele alınması ve geri kalmış yoksul kesime ağırlık veren politikaların artırılması,
- Kentsel politikalara yönelik yeni buluşlara, yeniliklere destek verilerek eğitime dahil edilmesi,
- Kentin fiziksel çevresinin yenilenmesi amacıyla stratejilerin geliştirilmesi,
- Çocuklar ve gençlere yönelik eğitim çalışmalarına yenilikçi düzenlemeler getirilmesi,
- Yerel işgücü pazar politikası ve yerel ekonominin güçlendirilmesi,
- Kentsel ulaşım etkinliğinin desteklenmesi

Kentsel gelişme politikalarının ulusal düzeyde belirlenmesi gerekliliğini içeren Leipzig Şartı'nda çözüm önerilerinin hem üye ülkeler hem de ulusal düzeyde belirlenmesi gerektiği belirtilmektedir (Tosun, 2019: 64).

%72 si kentlerde yaşayan Avrupa nüfusunun en büyük sorunu haline gelen kentsel mobilitenin sağlanabilmesi amacıyla 2009 yılında kabul edilen Kentsel Mobilite Eylem Planında; verimli ulaşım sistemleri sistemlerinin oluşturulmasına ve aşırı hava kirliliği, karbon salımı, gürültü gibi çeşitli olumsuzluklarla karşı karşıya kalan kentsel alan ve kentsel nüfusun sorunlarının çözümü amacıyla yönelik sürdürülebilir bir ulaşım sisteminin sağlanması gerekliliği ele alınmıştır(Erdinç, 2016: 70).

Avrupa Birliği 2020 stratejilerinin belirlendiği Avrupa 2020 Stratejisi "Akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir büyüme için Avrupa Stratejisi Raporu"nun çıkış noktası ise AB içerisinde artan yaşlılık oranları, iklim değişikliği ve küreselleşmenin ekonomik gelişme üzerindeki etkileridir (Erdinç, 2016: 73). 2020 yılına kadar yürürlükte kalacak olan strateji; bilgiye ve yaratıcılığa dayalı akıllı bir büyümenin sağlanabilmesinin yanı sıra sosyal ve bölgesel öncelikli, kapsamlı ve istihdamı destekleyici, rekabete açık daha çevreci ve kaynakların daha etkin kullanıldığı sürdürülebilir bir büyümeyi amaçlamaktadır (Tosun, 2019: 65).

1-3-3-AB Sürecinde Sürdürülebilir Kentleşme Politikalarının Türkiye'ye Yansımaları

1958 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na başvurulmasıyla başlayan Türkiye'nin AB serüveni 1964 yılında Ankara Antlaşması ile topluluk ve Türkiye arasında ortaklık kurulmasıyla devam etmiştir. 1970 yılında imzalanan Katma Protokol ile de geçiş dönemine geçilmiştir. 1971'de Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesinin ardından gerçekleşen askeri darbe nedeniyle yavaşlayan süreç 1987 yılında yapılan üyelik başvurusuyla yeniden canlanmıştır. Helsinki'de 1999 tarihinde yapılan AB Devlet Başkanları Zirvesi'nde adaylığı resmen onaylanan Türkiye için 2004 tarihli Brüksel Zirvesi AB ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuş ve zirvede ülkenin siyasi kriterleri yeterli ölçüde karşıladığı belirtilerek 3 Ekim 2005'te müzakerelere başlanmasına karar verilmiştir. Ortadoğu'da yaşanan sorunlar ve bununla birlikte ortaya çıkan siyasi meseleler üyelik müzakerelerinin yavaşlamasına neden olmuştur (Erdinç, 2016: 85).

Türkiye'de 1970'li yıllarda yeni ortaya çıkmaya başlayan çevre duyarlılığı, sürdürülebilirlik gibi kavramlar 1978 yılında "Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı"nın

kurulmasıyla gelişmeye başlamış ve bu alanda yapılan faaliyetler devlet politikası haline gelmiştir.

Çevre koruma kavramı 1982 de ilk kez anayasaya girmiştir. Öncesinde 1927 yılından 1963 yılına kadar olan hükümet programlarında “kentlerin ağaçlandırılması, imar, genel temizlik, hayvanların korunması, sıtma” gibi konular bulunmaktadır. Ayrıca Köy Kanunu, Belediye Kanunu, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, Kara Avcılığı Kanunu, Bataklıkların kurutulması ve bundan elde edilecek topraklar hakkındaki kanun, Orman Kanunu, Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu, Yer altı suları hakkında ki kanun, Gecekondu Kanunu, Su Ürünleri Kanunu gibi kanunların yürürlüğe girmesi ile çevre konusunda kendi alanlarında uygulamalar geliştirilmiştir.

Türkiye’de 2000’li yıllarda sürdürülebilir gelişme kavramı politika ve uygulamaya dair belgelerde “sürdürülebilir ekonomi”, “sürdürülebilir büyüme”, “sürdürülebilir kentler” gibi kavramlarla birlikte kullanılmaya başlanmıştır.

AB sürecinde sürdürülebilir kentleşme politikalarının Türkiye’de mevzuat açısından, kalkınma planlarında hükümet programlarına yansımaları sonucu birçok yenilik ve düzenlemeler yapılmıştır.

AB ile uyumlu olarak 2003 yılında Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı ile yönetimden yönetişime geçiş planlanmıştır. Tasarıda “katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hak ve özgürlüklerini esas alan” bir kamu yönetimi oluşturulması ve kamu hizmetlerinin “adil, süratli, kaliteli, etkin ve verimli” yerine getirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik “merkezi idare ile mahalli idarelerin görev, yetki ve sorumluluklarının çağdaş kamu yönetimi ilke ve uygulamaları çerçevesinde belirlenmesi” merkezi idare teşkilatının yeniden yapılandırılarak kamu hizmetlerine ilişkin temel ilke ve esasların düzenlenmesi öngörülmektedir. Bu tasarı ile Avrupa Özerklik Şartında yer alan “hizmette yerellik” ilkesi Türk mevzuatına aktarılmış fakat dönemin cumhurbaşkanı tarafından veto edilerek kanun tasarısı yürürlüğe girmemiştir (Erdoğan,2016: 88).

Yine AB uyum sürecinde 22.02.2005 tarihinde İl Özel İdaresi Kanunu “yerel nitelikli hizmetlerin sunumunda hizmetlerden yararlananların memnuniyetini artırmak; hukuka uygunluğu, etkinliği ve verimliliği sağlamak için vatandaş taleplerini temel alan bir anlayışı yönetime hakim kılmak” amacıyla yürürlüğe girmiştir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu KYTKTasarısı ile uyumlu hazırlanan bir diğer kanundur. Bu kanunla belediyelerin yetkileri

genişletilerek yerel müşterek hizmetleri belediyelerce yerine getirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca hemşerilik hukuku pekiştirilmek istenmiş, kentlere yapılan yatırımlar belediyeler tarafından daha hızlı ve düzenli yapılması amaçlanmıştır. Görev alanı genişletilen belediyelere kanunun 73. Maddesi ile kentsel dönüşüm için yetki verilerek sürdürülebilir kentleşmeye uygulayacak ve geliştirecek görevler verilmiştir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005>).

Yürürlüğe 2004 yılında giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 2012 yılında yapılan değişikliklerle büyükşehir belediyelerine kentsel tasarıma katkıda bulunması, sürdürülebilir gelişim ilkelerine bağlı kalınarak çevrenin ve doğal kaynakların korunması, kentin tarihi ve kültürel dokusunun korunması, kentsel bilgi sistemleri kurulması gibi görevler verilmiştir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004>).

Kalkınma Planları

Kalkınma Planları ekonomik ve sosyal gelişmeyi amaçlayan Türkiye'nin ekonomisine temel olan devlet politikalarının hazırlandığı dokümanlardır. “ Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı”nın 1963 yılında yürürlüğe girmesinden günümüze kadar olan sürede on tane kalkınma planı yürürlüğe girmiştir. “ Dokuzuncu Kalkınma Planı” ile beraber 2007 yılında yedi yıllık döneme geçilmiştir (DPT, 2007).

Beş farklı aşamadan oluşan beş yıllık kalkınma planının aşamaları (Erdinç-89-90)

- Finansal sürecin tespiti
- Planda kullanılmak üzere makro ekonomik sistemin modellenmesi ve bu modellenmenin dış etmenler ve parametrelere dayalı çözümü
- En uygun alternatifin seçimi
- Sektör bazlı kaynak hazırlanması ve hedeflerin belirlenmesi
- Yıllık hedeflerin belirlenmesi şeklindedir

Hükümet Programları

Türkiye'nin hükümet programlarında sürdürülebilir kentsel gelişmeye ilk kez 1. Ecevit hükümet programında rastlanmaktadır. Programda “Şehirlerin gereğinden fazla düzensiz biçimde büyümesini önlemek, çevre sağlığı sorunlarını asgariye indirmek, konut ve arsa sorunlarına adil çözümler getirmek, insan hayatının şehirleşme bakımından güzelleştirip mutlulaştırmak için, şehirlerin gelişme alanlarındaki arsaların kamulaştırılması ve büyük

şehirlerin çevrelerinde uydu kentler kurulması da dahil olmak üzere gerekli tedbirler alınacaktır” (<https://www.tbmm.gov.tr>) ifadeleri bulunmaktadır.

1975 yılında Demirel Hükümet Programında “gecekondu bölgelerimizde, köy ve kentlerde; çevre sağlığı şartlarının düzenlenmesi, hava kirliliğine yönelik tedbirlerin alınması, bulaşıcı hastalıklarla savaşa önem verilmesi” konuları yer almaktadır.

1977’de Ecevit tarafından 2. Kez kurulan hükümetin programında ise “birbirine yakın olan, aralarında ulaşım kolaylığı, ekonomik yönetsel iş birliği olanağı bulunan köyler arasında ve köylülerin benimseyeceği uygun yerlerde kamu hizmetlerinin gelişimi ve üretimi için gerekli alt yapılarını ve örgütlenmelerin yoğunlaşacağı yerlerde köy kentlerin kurulması” (<https://www.tbmm.gov.tr>) planları bulunmaktadır. 1980 yılında kurulan Ulusu Hükümeti, gecekondulaşmayı engellemek ve kentlerle bütünleşmesini sağlamayı amaçlamaktaydı

1983-1987 yıllarında kurulan Özal Hükümetlerinde kentlere götürülen hizmetlerin artırılması, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve modernleştirilmesi amaçlanmıştır (1. ve 2. Özal Hükümet Programları). 1989 yılında Akbulut Hükümetinde de Özal döneminde olduğu gibi altyapı imkanlarının geliştirilmesi, şehirlerin modernleştirilmesi ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (<https://www.tbmm.gov.tr>). 1991’de kurulan Yılmaz Hükümet Programı, kentleşmenin yoğun olduğu bölgelerde çevre düzenlemelerinin artırılması, uydu kentler ve toplu konut alanları oluşturabilmek için imar planları hazırlanması konuları yer alır (<https://www.tbmm.gov.tr>).

1993-1995 yıllarında kurulan Çiller Hükümeti’nin Programında kentleşme ve sürdürülebilirliğe yönelik“ kentsel çevre yaratılması, arsa, altyapı ve konut üretim projelerinin geliştirilmesi konularında belediyelerle iş birliği yapılacak, ucuz konut üretimi için ucuz kredi mekanizmaları geliştirilecek, gecekondu yerleşme bölgelerinin çağdaş kentleşmenin önünde bir engel olmaktan çıkarılması için gerekli önlemler alınacaktır” (<https://www.tbmm.gov.tr.1>).

1996 yılında kurulan gecekondulaşma probleminin çözülmesini ana hedef alan 2. Yılmaz Hükümeti bu soruna yönelik çözüm olarak toplu konut uygulamalarının artırılması ve ev sahibi olmanın teşvik edilmesi, kentsel altyapının geliştirilmesi şeklinde politikalar belirlemiştir. Diğer hükümet programlarından farklı olarak bu dönemde AB ve BM düzeyinde artan sürdürülebilir kentleşme politikalarına uygun olarak “kentlerde tarihi, kültürel ve doğal değere sahip olan eserlerin korunması, yenilenmesine öncelik verilecek kentlerin kimliğini oluşturan şehircilik ve mimari yapıyı, tarzını koruma ve geliştirme faaliyetleri teşvik

edilecektir. Çevre koruması siyasi, sosyal ve ticari açılardan birbirleri ile uyumlu ve bütünleşmiş bir yaklaşımla ele alınacaktır” denilmektedir (<https://www.tbmm.gov.tr>).

Aynı yıl kurulan Erbakan Hükümeti Programında da kentleşme konusuna ve kentlerin modernizasyonuna önem verilmiş yeni konut projeleri ve kentsel yenileme projelerine yönelik devlete ek yük getirmeyecek finansman modelleri geliştirilmesi planlanmıştır. Tarihi ve doğal yapının korunması ve yenilenmesine özen gösterilmesine önem verilmiştir(<https://www.tbmm.gov.tr>).

1999 2.Ecevit Hükümeti Programında terörle mücadele ön plandadır. 2002 Gül Hükümeti Programında “kentli hakları ve kente karşı işlenen suçlar ile çevre hakkı konusunda halkın katılımı ve denetimi etkin bir biçimde sağlanacaktır denilerek şu ana kadar bir ilk olarak kentli hakları, halkın katılımı ve çevre hakkına yer verilmiştir (Gül Hükümeti, 2002). 2003 sonrası süreçte kurulan üç Erdoğan Hükümetinde gece kondu bölgelerinde yaşayan halka ucuz ve sağlıklı konut sağlanması ile yaşanabilir kentlerin oluşturulması, kentleşmenin artırılması öngörülmüştür. TOKİ aracılığıyla kentsel dönüşüm öncelik verilmesi, sağlıksız kentleşme nedeniyle oluşan sosyal ve kültürel sorunların Sosyal Destek Programı (SODES) aracılığı ile azaltılması ayrıca yaşanabilir marka şehirler oluşturulması ve yeşil kuşak ormancılığın geliştirilmesi öngörülmüştür (1.2.3.Erdoğan Hükümet Programları, 2003, 2007, 2011)

Avrupa Birliği İlerleme Raporları

AB katılım sürecinde olan adaylar için Avrupa Komisyonu her yıl o ülkenin hazırlık sürecinde kaydettiği ilerlemeyi değerlendiren “ İlerleme Raporları” hazırlanmaktadır. Komisyon, aday ülkelerin muktesaba uyum alanında kayıt ettiği ilerlemeleri veya bu alanda gözlemlediği eksiklikleri yıllık bazda ilerleme raporlarıyla değerlendirir. Komisyon ilerleme raporlarının oluşturulması safhasında aday ülke nezdinde ki AB Delegasyonu’ndan, sivil toplum kuruluşlarından ve aday ülkenin kamu kurumlarından resmi olarak elde ettiği geri bildirimlerden istifade eder (Erdoğan,2016:117).

2015 yılına kadar her yıl düzenli yayınlanan bu rapordan ilki olan 1988 yılında hazırlanan raporda Türkiye’nin artan kent nüfusuna vurgu yapılmış, doğal kaynak yönetimindeki eksikliklerden bahsedilmiştir. Yine kentsel alana vurgu yapılan 2000 yılı raporunda ise köyden kente göç, ulaşım, kentsel atık ve alt yapı sorunları, kentsel işsizlik gibi konulara dikkat çekilmiştir. (AB İlerleme Raporları,2000) 2001 raporunda kentsel işsizliğe ve

kırsal alan kent arasındaki farklılığa değinilmiştir (AB İlerleme Raporu,2001). 2002’de yayınlanan raporda kentsel atıkların bertaraf edilmesi, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi konusundaki sorunlar ve yine artan işsizlikten bahsedilmiştir. 2003 yılı raporunda kentlerdeki sosyo-ekonomik sorunlar dile getirilmiştir. (AB İlerleme Raporu 2003).

Dokuzuncu rapor olan 2006 raporunda diğerlerinden farklı olarak merkezden yerele yetki devri yapılamaması yani kent meclislerinin kurulamaması ve kentsel dönüşüm projelerinde tarihi alanlarda yaşayan Çingene topluluklarının tasfiyesine neden olduğu eleştirileri bulunmaktadır (AB İlerleme Raporları 2006). 2007 raporunda bu durumun devamı olarak kentsel dönüşümün etkilediği gruplara yeni yerleşim alanları üretilmediğine değinilmiştir (AB İlerleme Raporları 2007). 2012’ ye kadar olan diğer raporlarda yine kentsel dönüşüm ile ilgili sorunlara ve halkın yerelde katılımına yönelik tavsiyelere yer verilmektedir (AB İlerleme Raporları,2008, 2009, 2010, 2011, 2012)

2013 raporunda, “devam eden bazı kentsel rezervasyon projelerinin kültürel ve tarihi miras açısından risk oluşturma potansiyeli olduğu” konusuna yer verilmekte bu durumun yenilenen Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile kentsel altyapının iyileştirilmesi beklentisine ve yetki devri konusunda ilerleme sağlanamamasına değinilmiştir.2014 ilerleme raporu, “ kentsel çevrede, toplu taşıma hizmetlerinde, elektronik ve acil durum hizmetlerinde erişilebilirlik ilkesi için AB nüktesabıyla uyumlu iyileştirilmiş tanımlar getirildiği, kentsel atık direktifine yönelik ilerlemenin beklendiği, e-devlet sisteminin işlerliği fakat hesap verilebilirlik ilkesinde ilerleme gösterilmediği konuları üzerinde durmaktadır.(AB İlerleme Raporları 2014)

2015’de yayımlanan ilerleme raporunda kent yönetimine dair ifadeler öne çıkmaktadır. Yerel yönetimlerle ilgili olarak “Belediyelerin yetkilerinin kapsamını genişleten Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda 2012 yılında yapılan değişikliğe rağmen mali yerinden yönetimin sınırlı kaldığı, kentsel atık su direktifi gibi çevre mevzuatı uygulanmasının iyileştirilmesi beklenen 2014 tarihli Büyükşehir Belediye Kanunu çerçevesindeki kurumsal yeniden yapılanma, kurumsal ve mali koordinasyon zorlukları arz ettiği” belirtilmektedir. 2018 AB İlerleme Raporunda “hükümetin güneydoğuda zarar gören bölgelerin yeniden inşası için yatırım planı çerçevesinde binlerce konut inşa edilmektedir. Fakat yerinden edilmiş kişilerin henüz çok azının zararları tazmin edilmiştir. Barışçıl ve sürdürülebilir çözüm için gerekli olan güvenilir siyasi sürecin devamına yönelik gelişme olmamıştır” denilmekte ve belediye yöneticilerinin, seçilmiş temsilcilerin yerine kayyum atanması yerel demokrasi

önemli bir zayıflamaya sebep olunduğu konularına değinilmektedir. Ayrıca bu raporda 15 Temmuz darbesi sonucu uygulanan OHAL süreci eleştirilmekte ve terörle mücadelenin orantılı olması gerektiği tavsiyelerine yer verilmektedir (AB İlerleme Raporları,2018).

İKİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞMENİN SOSYAL BOYUTU VE YEREL YÖNETİMLER

Çalışmanın bu aşamasında sürdürülebilir kentleşmenin sosyal boyutunun hayata geçirilmesi aşamasında yerel yönetimlerle ilişkilendirilen eylemlerin kentlerde uygulanabilmesi üzerine uluslararası düzeyde oluşturulan yönergeler doğrultusunda sosyal belediyeçilik ele alınacaktır. Sosyal sürdürülebilirliğin gereklerinin kentlerde uygulama alanları ve araçları, ulaşmayı amaçladığı kesimler ve sosyal belediyeçilik politikalarının yerel düzeyde sosyal sürdürülebilirliğe katkılarının değerlendirilmesi noktasında önem oluşturmaktadır.

2.1. Sürdürülebilir Kentleşmede Sosyal Sürdürülebilirliğin Önemi

Sürdürülebilir kentleşmenin sosyal boyutu; kentsel gelişme ve kalkınmanın çevresel değerleri koruyarak sürdürülebilirlik standartlarına uygun şekilde gerçekleştirilmesinde toplumsal gelişimin ve bu gelişimin sürekliliğinin önemine vurgu yapar. Sosyal dengeyi bozan yoksulluk, eğitimsizlik, sınıfsal ayrışma, çevresel ve toplumsal değerlere karşı duyarsızlık gibi sürdürülemezlik unsurlarını toplumun tüm kesimlerinin dahil edildiği bir yönetim sistemiyle ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğe temel oluşturan toplumsal iyileşmeyi amaçlar.

Kentlerin sürdürülebilirliği, Van Geenhuysen ve Nijkamp'a göre kentsel sistemin temelini uzun vadede destekleyen çevresel koşullarla beraber nitel olarak yeni bir sosyal ve ekonomik, demografik ve teknolojik gelişme seviyesine ulaşma potansiyelini tanımlamaktadır (Tosun, 2013: 34)

Bu potansiyele sahip olmayan kentlerin sürdürülemezlik nedenlerini şu şekilde sıralayabilir;

- Çevresel tahribat
- Ekonomik yapının bozulması
- İstihdamın azalması
- Nüfus artışı
- Sosyal-ekonomik yapıdaki dengenin bozulması
- Verimsiz enerji kaynaklarının kullanımı

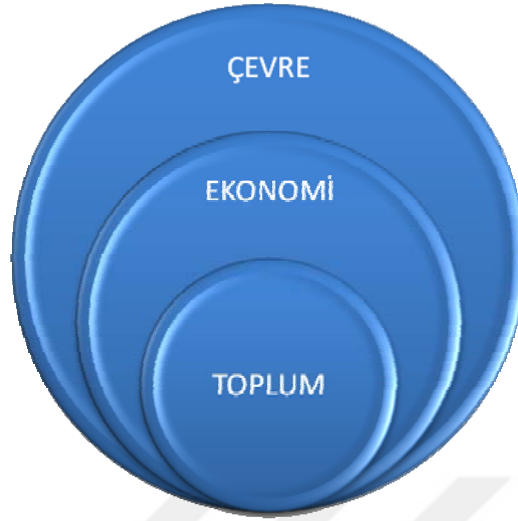
Aynı zamanda büyümenin sistemsizliği ve denetlenememesi kentin sahip olduğu doğal kaynakların bilinçsiz tüketimine ve kenti çevreleyen kaliteli arazi tahribatına neden olurken kentsel alanın genişlemesi, bireyleri özel araç kullanımına yöneltmekte ve alt yapı hizmetlerinde kaynak kullanımını artırmaktadır (Tosun, 2013: 36).

Sürdürülebilir kentleşme yaklaşımının belirlediği çalışma alanları şunlardır (Tosun, 2019: 70);

- Büyümenin denetlenmesi ve planlı arazi kullanımı
- Kentsel planlama
- Konut
- Ulaşım
- Çevre koruma
- Enerji kullanımı
- Yeşil mimari ve yapılaşma
- Eşitlik ve çevresel adalet
- Ekonomik gelişme
- Nüfus

Kentler büyüme sürecine girmeye başladığı 19. Yüzyıl Sanayi Devrimi'nden bu yana nüfus açısından ve çevresel olarak büyümeye devam etmektedir. Hızlı nüfus artışı; kentlerde alansal olarak da genişlemeye neden olarak ulaşım, barınma, yerleşim gibi yaşam kalitesini olumsuz etkileyen ve sosyal ayrışmalara zemin hazırlayıcı sorunlara neden olmaktadır. Kentlerin kapasitesini aşan bir büyümenin ve arazi kullanımının yavaşlatılması ancak kentsel planlama modelleriyle kentsel gelişmeye uygun hale getirilmesiyle mümkündür (Tosun, 2019: 72).

Sürdürülebilir kentleşme, kentin varlığını oluşturan toplum, ekonomi ve çevre bileşenlerinin olumlu ilişkisine bağlı kalınarak geliştirilen ilke ve hedeflere dayandırılmaktadır. Kentsel planlama da sürdürülebilir kentleşmenin çevre, ekonomi ve sosyal boyutlarının karşılıklı etkileşimini içeren bir kavram olarak ekonomik gelişme, nüfus denetimi, çevreyle uyumlu yapılaşma ve çevresel adaletin sağlanması konularını kapsar.

Plansız kentleşmenin neden olduğu olumsuzluklar sürdürülebilir kentleşmenin, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarındaki dengesizlikler sonucu ortaya çıkar. İstikrarsız bir gelişmenin sonucu olarak kentsel yaşam kalitesini düşüren sosyal ayrışma ve ekonomik eşitsizlikler, işsizlik gibi kentlerin sürdürülemezliğine katkı sağlayan yeni alanlar açıldığı ve bunun döngüsel olarak birbirini destekleyen bir süreç olarak devam ettiği görülmektedir (Tosun, 2013: 36). Bu döngüyü; toplumların sürdürülebilirliği, ekonomi ve çevre bileşenlerinin dengede olmasına bağlıken, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi de toplumsal sürdürülebilirliğe bağlıdır şeklinde açıklayabiliriz (Akalin, 2015: 57).

Kentlerde bu birbirini takip eden olumsuz gelişimin etkilerinin azaltılması temel amacına dayanan, Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu ile başlayan uluslararası sürdürülebilirlik tartışmalarında, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla ekonomik ve diğer insan merkezli faaliyetlerin oluşturduğu ekolojik ayak izlerinin azaltılması yönünde geliştirilen sürdürülebilir kentleşme hedefleri şu şekilde belirlenmiştir (Tosun, 2019: 67);

- Biyolojik çeşitliliğin korunması ve iyileştirilmesi
- Alternatif yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması
- Risklerin ortadan kaldırılması
- Sürdürülebilir arazi kullanımı
- Sağlıklı temiz su temin edilmesi
- Atık yönetimi ve geri dönüşüm
- Nüfus artışının denetim altına alınması
- Sağlıklı yaşama imkanı
- Sürdürülebilirliği destekleyici yeni gelişme yöntemleri bulunması
- Teknolojik gelişmelere uygun yeniden yapılanma
- İstihdam ve beslenme sorunlarının çözümü
- Yaşam kalitesinin iyileştirilmesi
- Yoksullukla mücadele

Bu hedefler doğrultusunda kentsel sürdürülebilirliğin hayata geçirilmesi amacıyla ekonomik, fiziksel, toplumsal ve çevresel boyutların etkileşimlerine göre çalışmanın birinci bölümünde ayrıntılı olarak ele alınan kentlerde sosyal sürdürülebilir gelişmenin ön plana çıktığı uluslararası toplantı ve konferanslarda sürdürülebilir kentleşme çalışmaları toplumsal yönde yeni boyutlar kazanarak şekillenmeye devam etmiştir.

Sosyal sürdürülebilirlik olgusunun ön plana çıktığı uluslararası zirveler, çevresel sorunların yanı sıra sosyal ve toplumsal sorunlarında küresel anlamda sürdürülebilir kentleşmedeki önemine dikkat çekilmesine katkı sağlamıştır.

2.2.Kentlerin Sürdürülebilirliğine Genişleyen Bakış Açısı

1987 Yılında hazırlanan Ortak Geleceğimiz Raporu'nda kentlerin sürdürülebilirliğini etkileyen sorunlar ve çözüm önerileri aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Tosun, 2019: 40);

- Hızlı nüfus artışının yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla nüfus yoğunluğunu önleyici politikalar geliştirilmesi,
- Kentsel yoksulluk nedenlerinin giderilmesi,
- Çevre üzerindeki baskıların azaltılması amacıyla, çevre sisteminin ve türlerin korunması,
- Kentsel mekanın sahip olduğu doğal kaynakların fazla tüketimini önleyici, kaynak kullanımında verimliliği artırıcı politikalar geliştirilmesi,
- Kentlerde kontrolsüz büyüme ve yayılmanın arazi tasarrufu sağlayacak politikalarla kontrol altına alınması,
- Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve yerel olanakların artırılması

Kentlerde sürdürülebilir bir gelişme arayışlarında amaç; insan eylemleriyle gerçekleştirilen faaliyetlerin tümünün yine insan yaşamını ve varlığını devam ettirebilmesini zorlaştırıcı faaliyetlere dönüşmesini engellemektir. Buda öncelikle insanı geliştirme ve

varlığını sürdürülebilirlik özelliklerinin korunabilmesi için sürdürülebilirliğin tüm bileşenlerini içine alan ve tüm sorunların temelinde olan toplumun dolayısıyla toplumsal iyileşmenin zorunluluğunu ortaya koyar. Ayrıca toplumsal iyileşmenin ekonomik refahla olan ilişkisi, ekonomik faaliyetlerin çevre ve yaşam kaynakları üzerinde oluşturduğu olumsuz etki bireylerde sürdürülebilirliğe yönelik bilinç oluşturulmasını önemli kılmaktadır.

Kentlerde sürdürülebilirliğin oluşturulabilmesi için sürdürülebilir bir toplumda olması gereken özellikler şu şekilde belirtilmiştir (Tosun, 2019: 87).

- Aktiflik, kapsayıcılık ve güvenliğin sağlanarak yerel kültürün güçlendirilmesi ve etkileşim ile sağlanan birbirine bağlılık ve hoşgörü ortamına sahip olması,
- İyi idare; etkin ve tüm kesimleri kapsayıcı bir katılımın, güçlü temsil ve liderlik anlayışı,
- İyi hizmet; kamu ve özel sektör tarafından sunulan hizmetlerin toplum ihtiyaçlarına uygun ve erişiminin kolay olması,
- Çevreye duyarlılık; çevresel değerlerin korunduğu bir kentsel gelişim ve bunun bilincinde bir toplum,
- İyi gelişim; yeniliklere açık, sürekli kendini yenileme yeteneğine sahip zengin bir yerel ekonomi,
- İyi tasarım ve inşaat; çevresel duyarlılığa uygun, kaliteli yapılaşma,
- Herkes için eşitlik; günümüz ve gelecek nesiller arası kaynak kullanımında adalet.

QQQQ Toplum eksenli olarak genişleyen bu bakış açısı

2.3. Sosyal Sürdürülebilirlik

Kentsel gelişimin kalitesinin iyileştirilmesinde toplumsal gelişimin önemini ve araçlarını konu alan sürdürülebilir kentleşmenin sosyal boyutu, toplumsal gelişime ve dönüşüme paralel olarak şekillenen mekansal ve çevresel, ekonomik ve kültürel tüm boyutları şekillendiren niteliktedir. İnsanın yeme içme, barınma, eğitim ve sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığı, sosyalleşme ve iş imkanları elde ettiği, aynı zamanda barındırdığı kültürlerin toplumsal özelliklerini taşıya gelen kent mekanında sürdürülebilir gelişimin boyutlarının hayata geçirilebilmesi, dolaylı veya direkt olarak sosyal-toplumsal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesine bağlıdır. Toplumların nesilden nesile aktarılan kültürel ve

sosyal değerleri, eğitim ve bilinç seviyesi kentleşmenin yönünü sürdürülebilirliğe veya sürdürülemezliğe taşıyabilir niteliktedir.

Sosyal sürdürülebilirlik, literatürde tek başına az rastlanan bir konu olmakla beraber ekonomik faaliyetlerle çevreye verilen zararların fark edilmesi sonucu çevresel değerlerin koruma altına alma çabalarının ortaya çıkması gibi ekonomik eşitsizliklerin, yönetsel ve kentsel yetersizliklerin neden olduğu yoksulluk, dışlanma, adaletsizlik, şiddet ve eğitimsizlik gibi oluşumların bireylerde ve dolayısıyla toplumda oluşturduğu olumsuz etkilerden toplumun korunması gereğinin de fark edilmesi ile sürdürülebilir kentleşme arayışlarında temel unsur olarak ele alınmaya başlanmıştır (Pak, Aktan, Özcan, 2018: 428).

Kentlerde sınıfsal eşitsizliklerin beraberinde getirdiği problemler sadece bireylerin ve kentlerin yoksullaşmasıyla sınırlandırılmayacak, bölgesel ve ulusal etkiye sahip problemlere neden olmaktadır.

Bu problemlerden bazıları şunlardır (Tosun, 2019: 98);

- Sağlıksız çevre,
- İşsizlik,
- Kayıt dışı istihdam,
- Gecekondulaşma,
- Kentsel uyumsuzluk,
- Sokak çocuklarında artış,
- Kadınlara yönelik sorunlarda artış,
- Kentsel şiddet ve örgütsel suçlarda artış,

Ayrıca sosyal sürdürülebilirlikte; ekonomik eylemlerle olduğu kadar bilinçsiz ve yayılcı bir tüketim toplumu kentlerde sürdürülemezliğin temelini oluşturan faktör olarak ele alınmakta ve toplumlarda bu yönde bilinç oluşturularak, sürdürülebilirliğin kentlerde tesis edilebilmesi için; toplumsal ve bireysel huzurun, ekonomik refahın sağlanması yönünde eğitim, sağlık hizmetlerinin, büyüme oranlarının artırılması toplum içerisinde sosyal uyumun sağlanması, eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, kültürel değerlere sahip çıkılması, istihdam olanakları sağlayan faaliyetlerin artırılması ile bu problemlerin etkisinin azaltılması amaçlanmaktadır (Akalin, 2015: 57).

Temelinde toplumsal eşitlik ve demokratik yönetim değerlerini barındıran sosyal sürdürülebilirliğin ilkeleri şunlardır (Akgül, t.y.159);

- İnsan yaşam kalitesinde gelişime izin verilmesi,
- Halklar arasında sosyal adaletin desteklenmesi,
- Kültürel ve sosyal bütünlüğün hesaba katılması,
- Kendine güven ve hür iradenin yükseltilmesi,
- Tüm seviyelerde karar almada işbirliğinin ve katılımın cesaretlendirilmesi,
- Halkın yetkilendirilmesi ve kapasite artırımı için fırsatlar sağlanması.

2.3.1. Sosyal Sürdürülebilirliğin Konuları, Kapsamı ve Bileşenleri

Gelecek nesillerin yaşam kalitesinden ödün vermeden, kentlerin yaşam kalitesinin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi gereğinin vurgulandığı Rio Konferansı sonrası sürdürülebilir kentleşme ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla daha geniş kapsamlı olarak ele alınmaya başlamıştır. Bu genişleyen bakış açısı, kentlerin sürdürülebilirliğini, sosyal sürdürülebilirlik başlığı altında toplumsal refahın artırılmasına yönelik konularla ilişkilendirir.

Sosyal sürdürülebilirliğin konuları (Pak, Aktan, Özcan, 2018: 428);

- Sosyal uyum
- Ekonomik istikrar
- Kültürel değerler
- Ekonomik büyüme
- İstihdam
- Eğitim
- Sağlık
- Toplumsal ve bireysel refahın artırılması

Sosyal ve ekonomik çıkarların çevreyle uyumlu şekilde gerçekleştirilmesini amaçlayan kentsel sürdürülebilirliğin sosyal boyutu, bu amaç doğrultusunda toplumsal refah oluşturarak sürdürülebilir kentleşmeye katkı sağlamayı amaçlar (Akalin, 2015: 57).

Sosyal sürdürülebilirliğin kapsamı (Pak, Aktan, Özcan, 2018: 428);

- Tüm bireylerin insani hizmetlere ulaşabilirliğinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi

- Nesiller arası adalet sağlanması adına; günümüz toplumlarının faaliyetleriyle gelecek nesillerin dezavantajlı hale getirilmemesi
- Farklı kültürlerin haklarının korunduğu; bireylerin ve grupların kültürel uyumlarının desteklendiği kültürel ilişkiler sistemi kurulması
- Vatandaşların sadece seçim dönemlerinde değil siyasi faaliyetlerin diğer alanında özellikle yerel düzeyde siyasi katılımın yaygın şekilde sağlanması
- Sosyal sürdürülebilirliğin kuşaktan kuşağa iletilmesini sağlayacak sistemler geliştirilmesi
- Toplumun ihtiyaç duyduğu eksik yönlerinin ve güçlü yönlerinin belirlenmesini kolaylaştıracak mekanizmalar geliştirilmesi
- Toplumun mümkün olan yerlerde sosyal eylemleriyle ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri şekilde mekanizmalar oluşturulması, bu eylemlerle karşılanamayan ihtiyaçlar için savunuculuk yapılması

Sosyal sürdürülebilirliğin bileşenleri (Pak, Aktan, Özcan, 2018: 428);

1-Güvenlik: riskleri azaltmak;

- Korunmasız durumlar karşısında insan haklarının güvence altına alınması,
- Risk ve belirsizliğin üstesinden gelmek için uyum çalışmaları yapmak
- Kentin sosyal ve demografik profilini çıkarmak

2-Eşitlik: sosyal, çevresel ve ekonomik adaletsizlikler toplum için belirsizlikler ve bu belirsizliklerle başa çıkma çabalarını ortaya çıkarır;

- Yerel toplulukları tanıma
- Herkes için insani hizmetlere eşit erişim
- Kaynakların yeniden dağıtımı, sosyal-ekonomik adaletsizliklerin ortadan kaldırılması
- Katılım
- Aktif sivil toplum

3-Ekolojik- Kazanç: gelecekteki riski ve küresel çabaları azaltmak için toplumun sorumluluğunu sağlamak;

- Ekonomik yapıyı çevre dostu ve toplum odaklı olarak yeniden düzenlemek
- Etki azaltma önlemleri almak

- Yabancılaşma, sömürü ve dışlama karşısında durmak

4-Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim: sürdürülebilir sosyal ve güvenlik gündemler için kentlerin düzenlenmesi;

- Çevreye saygı yaklaşımına odaklanmak
- Sürdürülebilir kentler tasarlamak
- Yenilenebilir kaynak kullanımı
- Tarım alanlarının ve su kaynaklarının korunması
- Çevre kirliliğinin önlenmesi

Kentlerde sosyal sürdürülebilirlik amaçlarının gerçekleştirilmesi süreci, sürdürülebilir kentleşmenin aktörleri olan yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve bireylerin (Tosun, 2019: 119) rolleri, yerel yönetimlerin hizmet ettiği değerler ile sosyal sürdürülebilirliğin gereklerini sentezlenerek kentleşmeye ve toplumsal refaha katkıları olarak ele alınabilir. Burada amaç, değişen ve dönüşen dünyada hızlı kentleşme, üretim ve tüketim faaliyetlerinin çevreye ve dolayısıyla topluma olumlu ve olumsuz etkilerinin dengelenerek büyümenin kalitesinin toplumun tüm kesimlerini dahil edecek şekilde artırılmasına hizmet eder niteliktedir.

2.3.2. Yerel Yönetimler ve Sosyal Sürdürülebilirlik

Sosyal sürdürülebilirlik, toplumu temeline alan, toplumsal refahı oluşturmayı amaçlayan kültürel, sosyal ve fiziksel alanların oluşturulması, kentleşmenin sosyal değişim ve gelişmelere göre sağlanmasında toplum ve bireylerle işbirliği ve iletişim halinde olabilmeyi ifade eder (Bilgili, 2017; 565). Toplumsal refahı destekleyici altyapı, mekansal gelişme, sosyal fırsatlar, toplumsal katılım ve gelişim gibi fiziksel düzenlemelerin kentsel demokrasinin gelişmesi, sosyal eşitliğin oluşturulması, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların giderilmesini kapsayan sosyal alanlarla uyguna hale getirilmesini amaçlar (Bilgili, 2017: 566).

Sosyal açıdan sürdürülebilir bir toplum, bireysel refahın artırılmasının yanı sıra toplumsal kapasitenin artırılması yönünde yaşam kalitesini iyileştirmek ve bu iyileşmenin sürdürülebilirliğini sağlamak için toplu hareket etmeyi kolaylaştırıcı ilişki ve normlardan oluşan bireysel ve beşeri kaynaklara ihtiyaç duyar (Bilgili, 2017:565-566). Kentlerde sosyal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için eğitim, sağlık, konut enerji gibi haklara ve sosyal

yardımlara eşit ve adil erişimin, sağlıklı ve güvenli çalışma ortamları oluşturulmuş hizmet alanlarının ve bu durumun sürekliliğinin sağlanmış olması gerekir.

Sosyal boyutta toplumsal istekler ve amaçların gerçekleştirilmesi bir ilişkiler bütünlüğüne dayanır. Vatandaşların yönetimle olan ilişkisinde katılımın artırılması ortak amaçlara ulaşılmasında etkinliği ve verimliliği artırarak toplumsal ve kentsel sürdürülebilirliği destekler. Yerel yönetimlerin temel değerlerinin sosyal sürdürülebilirliğin amaçları ile paralellik oluşturması, yerel yönetim birimlerini sosyal sürdürülebilirliğin en önemli uygulama aracı olarak ele alınmasını gerekli kılar.

Yerel yönetimlerin temelini oluşturan değerler şunlardır (Akyol, 2016:5);

- Özgürlük
- Katılımcılık
- Etkinlik
- Hizmet, yetki ve kaynakların bölüşümü
- Kentsel karakter
- Demokrasi ve yönetim
- Bağlılık

Yerel düzeyde halka en yakın yönetim birimi olan belediyelerin uluslararası düzeyde belirlenen sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasına yönelik uluslararası yönergelerle oluşturulan sosyal sürdürülebilirlik politikalarının yerele uygulayabilirliği noktasında demokrasi ve yönetim ilkeleri ön plana çıkmaktadır.

Rio Konferansı'nın çıktısı Gündem 21 sürdürülebilir kalkınmada insanı temel unsur olarak ele alır. Toplumsal katılımı sorunların tespiti ve çözüme kavuşturulması yönünde yerel halk ve yerel yönetimler arasında işbirliğinin önemini vurgular (Erduyan, 2014: 92). Yerel halkı oluşturan toplumun her kesiminden bireylerin yönetime katılımı ve her alanda gelişiminin sağlanması kentlerde sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlar.

2.3.2.1.Yerel Gündem 21

Yerel Gündem 21'de ele alınan sorunların çözümü, yerel faaliyetlere ve yerel düzeyde katılım ve işbirliğine dayandırılmaktadır. Yerel Gündem 21 kavramının ortaya çıkışı noktasında yerel yönetimlerin öncü olduğu Sivil Toplum Kuruluşları ve diğer yerel ortaklarla birlikte kentler kendi kentsel sorunlarını tespit ederek kendi kentlerinin "21.Yüzyılın Yerel

Gündemi”ni oluşturmaları istenmiştir. Gündem 21 ile yerel yönetimlerin katılımcı ve demokratik yapısının ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğinin güçlendirilmesi bu şekilde yönetimde etkinliğin ve verimliliğin artırılması hedeflenmiştir (Erduyan 2014: 99).

Gündem 21 bu hedefler doğrultusunda sosyal ve ekonomik boyutlar, sürdürülebilir gelişim için kaynakların korunması ve yönetimi, etkin grupların rolünün güçlendirilmesi ve uygulama mekanizmalarından oluşan dört temel kısımdan oluşmaktadır (Erdoğan, 2016:15);

2.3.2.1.1. Yerel Katılım

Sürdürülebilir kalkınma amacıyla küresel ortaklıklar oluşturulması önceliğine yönelik bir çalışma olan Gündem “Gündem 21’in Desteklenmesinde Yerel Yönetimlerin Girişimi” başlığını taşıyan 28. Bölümün temel dayanağı “Gündem 21’ ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliği, belirleyici bir etken olacaktır” şeklinde dile getirilmiştir (<https://www.scribd.com/document/96141374/YG21-El-Kitabi>). Bu bağlamda Yerel Gündem 21 amacı, katılımı artırarak hemşeri sorumluluğunun yaşanan yerden başlatılarak yönetime doğrudan ve dolaylı katılım ve kararları kontrol etme şansı sağlamak, sorumluluk, özgürlük, eşitlik ve dayanışmayla yaşam kalitesinin yükseltilmesidir (Erduyan, 2014: 39).

28. bölümde Gündem 21’ i destekleyici bir diğer başlık olan “Yerel Kurumları İnisiyatifleri” başlığında yerel girişimlerin görevleri şu şekilde ele alınmıştır (Mengi ve Algan, 2003: 156);

- Uluslararası topluluk ile yerel idare arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak amacıyla gerekli sürecin hızlı bir şekilde başlatılması ile birlikte yerel aktörlerin uluslararası işbirliği ve uyumunu geliştirme amaçlı çalışmalar yapılmalıdır. Bunun yanı sıra yerel idarelerin, “karar alma”, “planlama” ve “uygulama” süreçlerine kadınları ve gençleri de içine aktif olarak alacak şekilde uygulamalar yapmaları gerekmektedir,
- Bu amaçlar doğrultusunda çalışmalar geliştirilirken, yerel yönetimlerin yurttaşlarla, yerel örgütler ve özel sektör temsilcileriyle işbirliği yaparak kendilerine ait “YG-21”leri oluşturmaları gerekmektedir,

- Yerel yönetimler, kadınların ve gençlerin “karar alma”, “planlama” ve “uygulama” süreçlerindeki temsillerini arttırmak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak ile yükümlüdürler.
- Gündem 21’ bir diğer özelliği katılımın sağlanması yoluyla halkın kentsel sorunlara ilgisini ve bu sorunların çözümü yönünde kadınların, gençlerin ve çocukların örgütlü şekilde seslerini duyurmalarını sağlamak aynı zamanda kenti ilgilendiren politikaları, kararları etkilemeyi özendirerek niteliktedir (Erduyan, 2014: 39).
- Gündem 21, yerelde sürdürülebilir kalkınma sorunlarının çözümü amaçlı uzun dönemi kapsayan stratejik bir plan hazırlanarak uygulanması ile belirlediği hedeflere ulaşmayı amaçlayan çok sektörlü ve katılımcı bir süreci ifade eder bu yönüyle ülkemizde ve dünyada yerel yönetimlerin tüm aktörleri ve alanlarında bütünleşmeyi ve işbirliğini sağlayan 21. Yüzyıl demokratik “yerel yönetim” anlayışını ve yeni bir yönetim ahlakı geliştirilmesini öngören bir süreçten oluşur (<https://www.YG21-El-Kitabi>).

Yerel demokrasinin geliştirilmesi projesi olan sürdürülebilir kalkınmanın temel insan gereksinimlerinin karşılanması, yaşam kalitesinin artırılması, gelecek nesillerin haklarının korunması amacıyla ekosistemin taşıma kapasitesinin dikkate alınarak güvenli bir gelecek, yaşanabilir, kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanabildiği bir çevre sağlama yönündeki taahhütleri ve sorumluluk, verimlilik, etkinlik, şeffaflık, yerel yönetim, katılımcılık, insan hakları gibi temel kavramlarla geliştirilen bir “çevre ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi projesi” olarak ele alınabileceğimiz Yerel Gündem 21 kamu, özel sektör ve sivil toplum işbirliğini öngören temel ortaklıklara dayalı “yönetişim” anlayışını ve sürdürülebilir kalkınma anlayışını hayata geçirmeyi gerekli kılar (Erdinç, 2016:121).

2.3.2.1.2. Yönetişim

21. Yüzyılın en önemli tartışma konularından biri uluslar arası küreselleşmenin ulusal düzeydeki yansıması olan yerelleşme; yerel halka, yerel sorunların belirlenmesi ve çözümlenmesi sürecine bilinçli ve etkin bir katılım sağlama, yerel özerkliğe sahip çıkma süreci olarak tanımlanabilir (Erduyan, 2014: 40).

İletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte uluslararası bilgi paylaşımının kolaylaşmasının etkileriyle demokrasi ve yönetim anlayışı hesap verebilirlik, şeffaflık, bilgi paylaşımında açıklık gibi yeni yaklaşımlarla sorgulanmaya başlanmıştır (Çelik, 2013: 53).

Bu yaklaşımlarla yeni bir yönetim anlayışı olarak ortaya çıkan “yönetişim” kavramı yönetenler ve yönetilenlerin birlikte ve etkileşimli iş yapabilme işlevlerinden doğan sorumluluğun topluma aktarıldığı bir süreci ifade eder (Çelik, 2013: 54).

Sürdürülebilir kalkınma ve çevre sorunlarının çözümü amaçlı bir eylem planı olan ve “insanlık tarihsel bir dönüm noktasındadır” cümlesiyle açılan Yeni Gündem 21; yoksulluk, hastalık, cehalet, açlık, ulusal ve uluslar arası eşitsizlikler, ekosistemdeki kötüleşme sorunlarının çözümünde yönetişim kavramını ön plana çıkarmaktadır (Erdüyan. 2014: 41).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün tanımlamasında “yönetişim (governance) bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarının yönetiminde sahip olunan güç ve yetkilerin kullanımını ifade eder” (Erdüyan, 2014: 42).

Çoğulcu katılımcı demokrasi doğrultusunda bir açılım olan yönetişim kavramının ilkeleri şunlardır (Çelik,2013: 55);

- **Sorumluluk:** Esnek ve toplumsal değişimlere hızlı cevap verebilecek kapasiteye sahip bir hükümet.
- **Tutarlılık (öngörülebilirlik):** Verilen kararların birbiriyle ve zaman içerisinde uyumlu olması devletin yapacağı düzenlemelerin öngörülebilir olmasını aynı zamanda ileriye dönük yatırım planlarının güvenle yapılabilmesini sağlar.
- **Adillik:** Vatandaşların tabi olduğu kuralların açık ve net bir şekilde belirtilmesi, kayırcı uygulamalar yapılmaması ve herkese eşit uygulanması devlete güven sağlar.
- **Hesap verebilirlik:** Kamu kaynaklarının nasıl bütçelendiği, nasıl raporlandığı ve kullanıldığından kamu görevlilerinin sorumlu ve hesap verebilir olması.
- **Şeffaflık:** Kamu yetkilileri kararlarını ve karar alma süreçlerini açık ve paylaşılr şekilde gerçekleştirmeleri
- **Etkinlik ve oransallık:** Yönetim tarafından alınan kararların herkese eşit ve eş zamanlı uygulanması.

- **Katılımcılık ve yerindelik:** Karar alma sürelerine hazırlanmadan uygulamaya ve izleme sürecine kadar her aşamasının bireylerin, sivil toplumun ve halkın etkin şekilde dahil olmasıdır.
- **Hukuka bağlılık:** Yönetimin hukuk kurallarına bağlı kalarak verilmesini ve hukuk yolu ile denetlenmesini ifade eder.

2.3.2.1.3. Kent Konseyleri

Türkiye’de 1997 yılından beri uygulanmaya devam eden Yerel Gündem 21 yönergelerinin yasal statüye kavuşması, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu ile kent konseyleri adı altında gerçekleşmiştir (Kayıkçı, 2014: 111). Kanunun 76. Maddesiyle kent konseylerinin; siyasi partiler, kamu kurum ve kuruluşları ve mahalle muhtarlarının temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, noterlerden oluşması şeklinde düzenlenmiştir (Kayıkçı, 2014: 111). Yasa ile yerel katılım ve demokrasinin güçlendirilmesi adına belediyelere “Kent Konseyi” oluşturmaları yetkisi verilmiştir.

2006 Kent Konseyi Yönetmeliği’nde amaç; “Kent yaşamında kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevresel duyarlılık, sosyal dayanışma ve yardımlaşma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir” olarak belirtilmiştir (Kocaoğlu, Sert, 2018).

Kent konseylerinin görevleri yönetmeliğin 6. Maddesinde aşağıdaki gibi belirtilmiştir (Kocaoğlu, Sert, 2018);

- Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesi, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturulmasına katkıda bulunmak,

- Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,
- Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkilerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanabilmesine katkıda bulunmak,
- Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

Yine Kent Konseyleri Yönetmeliği'nin 6. Maddesinde sürdürülebilir kentleşmeye ve sosyal sürdürülebilirliğe vurgu yapan aşağıdaki maddelere yer verilmiştir (Kocaoğlu, Sert, 2018);

- Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik bir plan hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı, kentin kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek

Kent konseylerinde belirlenen ortak görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirilerek kararlara dahil edilir (Kocaoğlu, Sert, 2018). Bu şekilde yerel yönetimler halkın istek, bilgi ve deneyimlerine dernekler, sendikalar, meslek kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ve kooperatifler gibi çeşitli sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ulaşılmakta ve bu işbirliği halkın tüm kesimlerinin politikalara dahil edilerek etkinliğin artırılmasına kentsel ve sosyal sürdürülebilirliğe destek oluşturmaktadır (Koçak, Kavi, 2014: 39).

2.4. Sosyal Sürdürülebilirliğin Uygulama Araçları ve Yöntemleri

Sürdürülebilir olarak tanımlanabilecek bir kent; sosyal-ekonomik ve çevresel gelişmeyi etkin vatandaş katılımıyla dengeleyebilen kent olarak tanımlanırken bu süreçte

kenti ilgilendiren politikalara karar verilmesi ve uygulama aşamalarında, kentte faaliyet gösteren kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütlerinin yerel halkla koordineli hareket etmeleri, karar alma süreçlerine aktif ve etkili katılım sağlamaları gerekmektedir (Tosun, 2019: 103).

Ortak Geleceğimiz Raporu'nda sürdürülebilir kentleşmede katılımın önemi şu şekilde ele alınmıştır: “Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili zor seçimler yapabilmek, geniş ölçekli desteğe, bilgilendirilmiş halkın, sivil toplum örgütlerinin, bilim toplumunun ve sanayi kuruluşlarının varlığına bağlıdır. Bu kesimlerin hakları, rolleri ve planlama, karar alma ve proje uygulamaya katılımları genişletilmelidir” (Kentleşme Tematik Gurubu, 2007).

Yerel gündem 21' de yerel toplulukların, çocukların, gençlerin, kadınların, işçi, iş ve sanayi kesiminin, ticari faaliyet gösteren derneklerin, bilim insanlarının, sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerin katılımın güçlendirilmesi amacıyla karar alma süreçlerine dahil olmalarının önemi vurgulanmıştır (Tosun, 2009).

2.4.1. Yerel Yönetimler

İlk etapta devletin iç ve dış güvenliği gibi geleneksel kamu hizmetlerden sorumlu olan yerel yönetimler, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ekonomik ve sosyal gelişmelerle birlikte sosyal politika ve refah devleti kavramlarının ortaya çıkmasıyla sosyo-kültürel ve ekonomik hizmetler olan eğitim, sağlık, konut, çevre koruma ve ulaşım hizmetlerinde de söz sahibi olmaya başlamıştır (Yönten, Şimşek,2016: 78).

Sürdürülebilir kentleşme sürecinde insanın yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve yaşam alanlarının insan ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde insana yakışır olarak geliştirilmesine yönelik hizmetler halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerin hizmet alanına dahil edilmektedir (Akyol, 2016: 76). Artan çevre sorunlarının küresel ölçekte önem kazanmasıyla uluslar arası alanda çevre korumaya yönelik yapılan çalışmalarda; çevre yönetiminde yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşları ile diğer kuruluşlara; karar alma, uygulama ve planlama alanlarında geniş yetki ve sorumluluklar yüklenerek yerel yönetimler bu alanlarda en önemli aktör olarak ele alınmıştır (Akyol, 2016: 76).

Yerel Gündem 21'in çıkış noktası olan Rio Konferansı'nda sürdürülebilir kalkınma kavramının hayata geçirilmesinin yanı sıra kararların alınması ve sorunların çözüm sürecine toplumun tüm kesimlerinin dahil edilmesi amaçlanmıştır (Erduyan, 2014: 45). Böylece bir bölgenin veya kentin kaynaklarını ve sosyal sorunlarını aynı zamanda bu sorunlarla başa

çıkma alternatiflerini, kaynakların doğru kullanımı ile faydasının artırılması yöntemlerini ve çevresel sorunlarını kent halkı ve halka en yakın yönetim birimi olan kent yönetimi tarafından bilinip çözüme ulaştırılabileceği teorisi ile; kentlerde temel yönetim birimi olan belediyeler ön plana çıkmaktadır (Akyol, 2016: 77).

Sürdürülebilir kentleşme amacıyla aktörlerin kentin ilgili tüm kesimleri olarak belirlendiği bir örnek çalışma olan 1992 Hamilton Kenti Vizyonu “Vizyon 2020” unda da insan ihtiyaçlarının karşılanması, ekolojik bütünlüğün sürdürülmesi, kendi geleceğini saptayabilme ve eşitliğin sağlanması ilkeleri benimsenerek sürdürülebilir gelişme tematik alanda aşağıdaki 14 amaca dayandırılmıştır (Kentleşme Tematik gurubu 2, 2007);

- Yerel ekonomi
- Doğal alanlar ve koridorlar
- Tarım ve kırsal ekonomi
- Su kaynaklarının kalitesinin iyileştirilmesi
- Atık yönetiminin sağlanması ve atıkların azaltılması
- Enerji tüketiminin azaltılması
- İklim değişikliği ve hava kalitesinin iyileştirilmesi
- Ulaşım alternatiflerinin sağlanması
- Kentsel arazi kullanımı
- Sanat ve kültürel miras
- Kişisel refah ve kişisel sağlık
- Eğitim
- Toplumsal kapasite ve toplumsal refahın geliştirilmesi
- Güvenlik ve emniyetin sağlanması

Hamilton modelinde bu amaçlara ulaşmak için yine belediyeler ve diğer yerel kuruluşların sürdürülebilir kentleşmenin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla ilgili faaliyetleri ön plana çıkmaktadır.

Yerel yönetimler bölgesel gelişime ve standartlara uygun yenilikçi ve ileriye dönük çevresel, sosyal, ekonomik politikalar ve kurallar geliştirmeli ve bu politikaları uygulaması, denetlemesi aynı zamanda değişen şartlara göre yenileyebilmesi gerekmektedir (Üçvet, 2013:4). Bu şekilde ulusal projeler ve sürdürülebilir çevresel politikalar desteklenmeli, sorunlar çevresel sürdürülebilirlik temelinde ele alınarak kentsel hizmetlerin kentte

yaşayanların refahını sağlamaya yönelik ve kentsel mekana uygun şekilde sürdürülebilirliği sağlanmalıdır (Üçvet, 2013: 5).

Büyükşehir Belediye Kanununun 5393 Sayılı yasasında “kentte yaşayanların refahını artırmak ve sosyal sürdürülebilirliği sağlamak yetki göre ve sorumluluğu uyarınca, meslek ve beceri kazandırma hizmetleri, koruma evleri açmak, dar gelirli muhtaç ve kimsesizlere sosyal destek hizmetleri vermek, engelli merkezleri oluşturmak gibi politikalar geliştirilerek uygulamaya konulabilmelidir” denilerek sosyal belediyeçilik hizmet alanları ele alınmıştır (Üçvet, 2013:5).

Bu hizmetlerle birlikte kentsel çevre ve sosyal sürdürülebilirlik politikaları (Duguter, 2012: 1063);

- Etkinlik,
- Yerinde ve zamanında hizmet sunumu,
- Özgürlük,
- Hizmetin yerinden ve sorumluluğunu alarak gerçekleşmesi; yerindenlik,
- Eşitlik,
- Politikaların oluşturulmasında yerel katılımın ve işbirliğinin sağlanması ile politikaların etki alanının genişletilmesi,
- Adalet,

yaklaşımlarına göre geliştirilerek uygulanmalıdır.

2.4.2. Belediyeler ve Sosyal Sorumluluk

Belediyelerin kent yönetiminde en etkin olması halka en yakın yönetim birimi olmasıyla ilişkilidir (Yönten, Şimşek, 2016: 79). Belediye kanunlarına bakıldığında belediyelerin temel görevi olarak; imar, ulaşım ve altyapı olarak belirtilmekle birlikte merkezi yönetimin kamu hizmetlerindeki çeşitlilik ve artış, belediyelerin sorumluluklarının artmasına ve hizmet alanının genişlemesine neden olmaktadır (Yönten, Şimşek, 2016: 79). Sosyal eşitsizliklerin mekansal eşitsizliklere dönüşümünü savunan Bailey’in yaklaşımına göre; kentsel alanda uygulanacak sosyal programların amaçlarından birinin kentsel dolayısıyla toplumsal sosyal eşitsizlikleri gidermek olduğu söylenebilir (Özden,2004).

1070’li yıllarda “Toplumcu Belediyeçilik” adı altında yerel yönetim birimlerinin de dahil olduğu uygulamalar, 1990 sonrası yerel kalkınma projelerinin ve uluslar arası

sürdürülebilir kentleşme politikalarının etkisiyle büyükşehir ve ilçe belediyelerinde hizmetlerin nitelik ve kapsamı geliştirilerek ‘Sosyal Belediyecilik’ hizmetleri olarak uygulanmaya devam edilmiştir (Ezer, 2018: 27).

Yalçın Akdoğan, geniş anlamda sosyal belediyecilik kavramını ”Sosyal belediyecilik, yerel yönetime sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyal-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi amacıyla gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılmasını destekleyici bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak yerel yönetimlere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir." Şeklinde tanımlar (Aktaran: Şataf, Taşdelen, 2019:4).

Küreselleşen dünyada hızla büyümeye devam eden kentlerde halka sağlıklı yaşam alanları sunmak amacıyla geliştirilen politikaların yerelde uygulanabilmesi noktasında önemli role sahip yerel yönetimler özellikle de belediyeler ulusal politikaları kentsel, çevresel ve mali koşullarına uygun olarak eylem planları ve stratejiler geliştirmelidirler (https://rec.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/cekap_ssk_kitapcik.pdf). 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunları belediyeleri çevresel yetki ve sorumluluklarının yanı sıra sosyal belediyecilik yoluyla sosyal yaşamın düzenlenmesi ve iyileştirilmesi hizmetlerinde önemli konuma getirmiştir (Yönten, Şimşek, 2016: 79).

2.5. Sosyal Sürdürülebilirliğin Yerelde Uygulama Aracı Olarak Sosyal Belediyecilik

1992 yılında düzenlenen Çevre ve Kalkınma Konferansı sonrası; sürdürülebilir gelişme kavramını uluslar arası kabul gören temel bir politika haline gelmesini sağlamakla birlikte kavramın hayata geçirilebilmesi sürecine ekonomik, sosyal ve siyasi kararların uygulanmalarında, yeni politikaların hayata geçirilmesinde bireyleri, sivil toplum örgütlerini, özel sektör kuruluşlarını ve yerel yönetim birimlerini dahil ederek “yönetişim” kavramının önemi ve konferansın çıktısı olan Yerel Gündem 21 ile yönetim anlayışının uygulanabilirliği ve yöntemlerini tanımlanmıştır (Tosun, 2009). Bu yaklaşıma göre toplumsal yapının

iyileştirilmesi ekonomi ve çevre politikaları arasında eylem bütünlüğünün sağlanabilmesi ile mümkün olabilecektir (Tosun, 2009).

2.5.1. Sosyal Belediyeciliğin Gereklere

Sosyal belediyecilik alanında; kültür, sanat spor tesisleri açmak, kültür merkezleri ve kütüphaneleri yaygınlaştırmak, sağlık merkezleri ve sağlık ocakları açmak, hasta bakım hizmetleri sağlamak, yaşlı huzur evleri, çocuk yuvaları ve kimsesiz ve yardıma muhtaç kadın, çocuk ve evsizlerin barınma ihtiyaçlarının karşılanması, özürli vatandaşları yaşamının ve ulaşım hizmetlerinden faydalanmasının kolaylaştırılması amacıyla yönelik çalışmalar yapılması ve eğitim, sosyal ve kültürel hizmetlerine ulaşımının kolaylaştırılması, doğal çevreyle uyumlu ucuz konut üretilmesi, park, bahçe ve diğer sosyalleşme alanlarının artırılması, sivil toplum kuruluşları ve diğer örgüt niteliğindeki kuruluşlara rehberlik etmek, kömür, gıda, ilaç, kırtasiye gibi yardımların sağlanması gibi birçok hizmet ele alınmaktadır (Yönten, Şimşek, 2016: 79-80).

2.5.2. Sosyal Belediyeciliğin Uygulama Alanları

Ekonominin, çevresel ve sosyal yaşam kalitesinin sağlanabilirliğine yönelik olan sürdürülebilir gelişme insan eylem ve düşüncelerinin şekillendiği alan olan kent mekanında ve insan eylem, düşünce ve karakteristik yapısına göre şekillenmektedir (Tosun, 2009).

Gerek uluslar arası düzeyde hayata geçirilen sürdürülebilir kentleşme politikaları gerekse Avrupa birliği uyum sürecinin getirdiği şartlar, kentlere olan yoğun göç, ekonomik dalgalanmaların ve krizlerin sonucu ortaya çıkan işsizlik, evsizlik dolayısıyla yoksulluk gibi sorunların sınıflar arası artan ve artmaya devam eden eşitsizliklere neden olması aynı zamanda gelişirken dönüşen ve büyüyen Türkiye’de bu ekonomik, fiziksel ve sosyal büyüme ve gelişmeye uygun sürdürülebilir yaşam koşulları ve alanları sağlama çabaları, belediyelere siyasi ve ekonomik birçok alanda bağımsızlık kazanması ve sosyal belediyecilik anlayışının ön plana çıkmasına temel oluşturmaktadır (Toprak, Şataf, 2009: 14).

Sosyal hizmet, toplum ve insan refahına yönelik insan ilişkilerinde sorunları çözmeyi, katılımı, insan özgürlüğünü ve sosyal değişimi sağlamak adına sosyal adalet ve insan hakları çerçevesinde topluma müdahalelerde bulunur (Özmete, 2010: 82-83). Sürdürülebilir kentleşme de, sosyal sürdürülebilirlik anlayışının en önemli önceliklerinden biri aile ve bireylerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi, refahın ve yaşam kalitesinin artırılması olan

sosyal hizmetlerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında destekleyici bir rol üstlenmektedir (Kutlu, Örselli, Kahraman, 2017: 416).

Tüm bunlar göz önüne alındığında sosyal belediyciliğin amacının; sadece yardıma muhtaç kesime yardım etmek değil sosyal yapıya müdahale ederek toplumu yardıma muhtaç olmaktan kurtarmak ve oluşan sınıfsal farklılıkları ortadan kaldırmak olduğu anlaşılabilir (Koç,2015: 30).

Araştırmanın bu aşamasında temel fonksiyonları (Berkün, 2017:585);

- Sosyalleştirme, rehabilitasyon ve sosyal kontrol,
- Mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik,
- Yardım etme ve gözetme,
- Yatırım,

olan sosyal belediyciliğin uygulandığı alanlar ve sosyal sürdürülebilirliğe katkıları ele alınacaktır.

Türkiye’de, dünyadaki yönetim anlayışında yeniden yapılanma ve sürdürülebilir gelişme sürecine uygun çağdaş yönetim ilkelerine göre düzenlenerek 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı belediye kanununa göre belediyeler vatandaşların mahalli müşterek tüm ihtiyaçlarını karşılanmasına yönelik her türlü girişim ve faaliyette bulunabilmesi yönünde yetkilendirilerek belediyeler, belde sakinlerinin yerel ve ortak tüm ihtiyaçlarının muhatabı olarak görülmekte ve sosyal belediyciliğe altyapı oluşturan hükümlere yer verilmektedir. Kanunun 38. Maddesinde belediye başkanına belde halkının dar gelirli, muhtaç ve kimsesiz kesimlerine yardımlarda bulunmak, halkın sağlık, huzur ve mutluluğu için gereken önlemleri almak gibi görevler verilmiştir.

5393 sayılı kanun belediyeleri “belde sakinlerinin yerel ortak nitelikli ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlamaktadır (Kocaoğlu, Aydoğan, Akkuş, 2017:162). Bu söz konusu ihtiyaçlara sosyal güvenlik, iç ve dış güvenlik ve toplumsal kalkınma ve refahın sağlanması örnek gösterilebilir (Keleş,2008: 4).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu’nun 7. Maddesinde de toplumun tüm dezavantajlı kesimlerini kapsayacak şekilde her türlü sosyal ve kültürel hizmeti; gençlere, çocuklara, yaşlılara, kadınlara ve yetişkinlere sosyal ve kültürel hizmetler sağlamak ve

gelişimlerine yönelik meslek ve beceri kursları açmak, sosyal tesisler kurmak, işletmek ve işlettirmek belediyelerin hizmetlerine dahil edilmektedir (<http://www.mevzuatdergisi>).

2.5.2.1. Vatandaşların Sosyal Alanlarının Gelişimini Sağlamak

Kentin sosyal yapısıyla bütünleşemeyen, toplumla olan bağları zayıf, suç işleme potansiyeli yüksek bireylerin toplumsal bağlarının güçlendirilmesi amacıyla belediyeler, her türlü sosyal ve kültürel alanda sosyal belediyecilik faaliyetleriyle kentsel huzurun sağlanmasına katkı sağlamak amacındadır (Baş, 2015: 33). Bireylerin çevreleriyle uyumunu kolaylaştırmak amacı taşıyan sosyal hizmetler; bireyin iktisadi ve sosyal durumlarının düzeltilmesi yönünde toplu eylemlerin yanı sıra toplumsal yapıdaki değişimlere uyum sağlamalarında yardımcı olma ve toplumsal ihtiyaçları karşılamada çözüm üretme yollarıyla gerçekleştirilir (Sönmez, 2015: 49).

Hızlı bir toplumsal değişimin söz konusu olduğu küreselleşme sürecinde yaşanan toplumsal uzaklaşma ve küçülen aile yapısı aile içi iletişimsizlere dolayısıyla şiddet, ailelerin dağılması, bireylerde psikolojik, ruhsal sorunlara ve bu da zamanla toplumsal ve ekonomik sorunlara dönüşmektedir (Sönmez, 2015: 49). Yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve toplumun ihtiyaç duyduğu huzurun, refahın artırılması amacıyla yönelik olan sosyal ve kültürel hizmetler toplumun tüm kesimlerine hitap eden niteliktedir (Keleş, 2008: 36).

Yetişkin, sağlıklı, genç, yaşlı, çocuk, zihinsel veya bedensel engelli, dar gelirli gibi çeşitli özelliklere sahip toplumu oluşturan tüm bireylerin toplumun bir parçası olabilme, yaşadığı kültürel ortama uyum sağlama ve dahil olduğu iş, aile, okul gibi kurumlarla uyum içinde yaşamayı öğrenme süreci olan sosyalleşme sürecinde belediyelerin sosyal eğitim sağlaması ve toplumun rehabilite edilmesi sosyal belediyeciliğin kapsamındadır (Baş, 2015: 31).

Sosyal politikaların uygulanmasında en önemli role sahip yerel yönetim birimi olan belediyeler, toplumsal gelişime hizmet noktasında, mesleki becerileri artırma yöntemleriyle bölgesel işsizlik sorunlarının giderilmesi, yerel, ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamayı amaçlar. Bu amaçlara, toplumsal sorunların çözümlenmesi ile ulaşılabileceği gerçeğine dayanan sosyal belediyecilik anlayışı; ekonomik engelleri kaldırarak insanları belli bir yaşam standardına yükseltecek ve yoksulluğu azaltacak çalışmaların yanı sıra fiziksel engellerin oluşturduğu ve yaşlı, bakıma muhtaç, kimsesizlere, engellilere, kadınların sosyal ve ekonomik sorunlarına, çocukların eğitimine ve sosyal kültürel gelişimine, sokak çocuklarının topluma

kazandırılmasına, gençlerin sağlıklı kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlarken ulusal düzeyde toplumsal refahın, sosyal adalet ve eşitliğin, sosyal iyileşmenin, kültürel gelişimin sağlanmasına hizmet ederek (Mermer, B, Şataf, C ve Negiz, N, 2016:1306) kentlerde sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlar.

Sosyal belediyecilik, kentsel hayatta sosyal yapının rehabilitasyonuna yönelik; (Baş, 2015: 32)

- Bireylerin kente aidiyet duygusunun geliştirilmesi,
- Kenti sahiplenme duygularının geliştirilmesi,
- Bireylerin şehre taşıdığı, kattığı ve şehirde edindiği değerler bağlamında bir dönüşüm yaşamasına,
- Bireylerin şehre uyumuna,
- Bireyler arası değerler ve sosyal davranışlar arasındaki farkların kapatılmasına,
- Bireylerin kentte temsil ve katılım sorunlarının çözümüne,
- Bireylerin kent yönetiminden taleplerine sağlıklı bir zemin sağlanmasına,
- Bireylerin kentin çoğulcu ve özgür yapısı içerisinde kendine yer edinmesine ve kentin daha sivil, daha katılımcı, daha çoğulcu ve özgür bir yapıya kavuşmasına,
- Bireylerin nesiller arası iletişim düzeyi ve bilinç değişiminin sağlıklı zemine kavuşturulmasına zemin sağlar.

Sosyal belediyecilik kapsamında belediyeler; (md.77/1) eğitim, sağlık, sosyal hizmet, çevre, sosyal yardım hizmetleriyle yaşlı, çocuk, engelli, kadın, yoksul, kimsesiz ve bakıma muhtaçlara gerekli desteğin ve yardımların sağlanması sürecine kentte yaşayanların katılımını ve dayanışmayı sağlamak, hizmetlerin etkinliğinden haberdar olmak, hizmet verimliliği ve etkinliğini artırmak ve tasarruf sağlamak için gönüllü katılımın sağlanması amaçlarıyla programlar düzenlemekle görevlidirler (Kocaoğlu, Aydoğan, Akkuş, 2017:164).

2.5.2.2. Kadınlara Yönelik Hizmetler

Sürdürülebilir insan yerleşimleri oluşturma amacıyla en önemli role sahip olan kadınların kentleşme sürecinde aile ve toplumun iyileştirilmesinde politik kararların alınması süreçlerine etkin katılımı ve süreci yönlendirebilmesi beklenmektedir. Habitat III Kollektif Haklar taahhütlerinde bulunan “sürdürülebilir kalkınmanın üç temel kaidesi; insan hakları (saygı, koruma ve yerine getirme) uygulamasıyla çevrelenmiş halde ekonomik, sosyal ve çevresel” maddesi “kullanım hakkı güvenliğini korumaya yönelik insani, kalkınmaya dair

(önleyici ve düzeltici) insan hakları yöntemleri ve yaklaşımları arasında tutarlılık” ve “kullanım hakkı temlinde ayrımcılığın önlenmesi” “kadınların kullanım hakkı için teminatlar” gibi maddelerle idari, bölgesel ve uluslararası düzeyde insan hakları, eşitlik ve kadınlara pozitif ayrımcılık sağlanması gibi insan haklarının ön planda olduğu faaliyetler tanımlanmıştır (<http://ekolojikolektifi.org>).

Kadınların toplumsal hayattaki fırsatlarının ve etkinliğinin artırılması, işgücüne katılma ve karar alma süreçlerinde etkinliğinin artırılması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi adına TBMM kadın erkek eşitliği komisyonu kurularak Anayasa’ya kadınlara pozitif ayrımcılık ilkesi dahil edilmiştir (Habitat III Türkiye Ulusal Raporu,2014).

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve koruma hizmetlerinin artırılması konusunda 2006/17 Başbakanlık Genelgesinde bu hizmetlere yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları da dahil edilmiştir (Çelik, 2013: 75).

Büyükşehir Belediyelerinde Kadın ve Aile Şube Müdürlükleri aileye yönelik sosyal faaliyetleri yürütmektedir. Nüfusu belli bir sayımı üzerinde olan belediyelere ve büyükşehir belediyelerine; kimsesiz veya aile içi şiddetten, cinsel istismardan kurtulma çabasında olan, maddi gücü olmayan kadınlara koruma evleri açma yetkisi verilmiştir (Keleş, 2008: 64). Bu görevin büyükşehir belediyelerine verilmesinin nedeni şiddet mağduru kadınların yaşadıkları travmaların tedavi sürelerinin uzaması, normal hayata dönmekte zorluk yaşamaları ve şiddetten korunmak amacıyla uzun süreli barınma ihtiyacı olması, uzman gözetiminde olmaları, tüm bunların maliyetli hizmetler olması ve uzman bir kadro gerektirmesidir (Çelik, 2013: 76).

Sürdürülebilir nitelikte sağlıklı, yaşanabilir insan yerleşimlerinin ön koşullarından olan kadınların yerel karar alma süreçlerinde daha aktif olması, kadınların kentlilik haklarından daha fazla faydalanması, kadınların ve hane halkının yaşam kalitesinin yükselmesini sağlar (Çelik, 2013: 75). Kırsal kesimdeki veya gecekondulu bölgelerinde yaşayan kadınların ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel hayatın tüm alanlarına dahil edilerek kişisel ve sosyal hak ve özgürlüklerini kazanarak güçlendirilmesi sosyal ve toplumsal refahı sağlamayı amaçlar (Çelik, 2013: 64).

2.5.2.3.Çocuk ve Gençlik Hizmetleri

Artan nüfus, hızlı ve teknolojik dönüşüm, sağlıksız ve plansız bir kentleşme sürecinde oluşan sınıfsal ayrışmalar sonucu eğitim, ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklara erişim imkanlarından uzak bir genç nüfusun ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Keleş,2008: 65).

Kentsel olanaklara ulaşım imkanı olmayan, yoksul, kırsal alandan kentlere göç sonucu gecekondü bölgelerinde yaşayan veya ebeveynleri tarafından terk edilerek yetiştirme yurtlarında, sokaklarda bir şekilde aile ve sosyal, kültürel, eğitim fırsatlarından uzak suç işleme potansiyeline sahip, her türlü sosyal ve toplumsal tehlikeye açık yetişen çocukların ve gençlerin koruma altına alınması ve topluma kazandırılmasına, kent hayatına katılmasına yönelik olarak büyükşehir belediyeleri “koruma evleri açmak, gençlere ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel faaliyetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçlara yönelik sosyal tesisler kurmak, bunları işletip işlettirmekle yükümlüdür”(Sönmez, 2008: 50).

Suç oranlarının, uyuşturucu, alkol ve bağımlılık oranlarının hızla arttığı kentlerde sosyal belediyciliğin bir gereği olarak gençlerin topluma kazandırılması aşamasında sosyal, kültürel ve eğitici faaliyetler büyük önem taşımaktadır (Keleş, 2008: 65).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu “ Gençlere yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek geliştirmek ve bu amaçlara yönelik sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (md.7/v)” maddesi ile gençlere yönelik geliştirme çabaları büyükşehir belediyelerinin görevlerine dahil edilmiştir (Baş, 2015: 39).

Çocuk meclisleri kurularak çocuklara çevresel sorunlara ilgi duymayı, kente sahip çıkmayı ve katılımı sağlamak amaçlanmaktadır (Keleş, 2008: 65). Sokak çocukları merkezleri, madde bağımlısı çocuklar için rehabilitasyon merkezleri, istismara uğrayan çocuklara hukuki ve psikolojik destek sağlanması amacıyla yönelik yardım merkezleri açılması ve bu gençlerin ve çocukların kentin toplumsal dokusuyla bütünleştirilmesi için kültürel ve sosyal faaliyetler sosyal belediyciliğin gereklerindedir (Keleş, 2008: 66).

Sürdürülebilir kentleşme kapsamında sosyal belediycilik faaliyetlerinde toplumsal hizmetlerin mevcut sorunların çözümüne yönelik çabaların yanı sıra sorunların oluşmasını önlemek yönünde çabaların artırılması önem taşımaktadır. Buna yönelik olarak sosyal belediycilik gençlerin ve çocukların kişisel ve sosyo-kültürel gelişimlerini sağlayacak, boş

zamanlarını kaliteli değerlendirebilecekleri ihtiyaçlarını karşılayacak paneller, seminerler düzenlenebilecek gençlik evleri, kültür evleri, kültür merkezleri açarak danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri sunmak, spor, müzik, dans, tiyatro gibi eğitici faaliyetler gerçekleştirmek ayrıca spor tesisleri, üniversite yurtları açmak, dar gelirli öğrenciler tespit edilerek eğitim bursları vermek, paso uygulaması ve ücretsiz yemek yardımları yapmak geniş bir uygulama alanına sahiptir (Keleş, 2008: 66).

Sosyal belediyecilik bağlamında gençlere eğitim yardımları, meslek edindirme yardımları, kötü alışkanlıklara karşı koruma, meslek ve iş edindirme yardımları, spor, eğlence alanları ve gençlik merkezleri kurulması, madde bağımlılığının önlenmesi çalışmaları da dahil olmak üzere sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirilmektedir (Koç, 2015: 39).

Büyükşehir belediyelerinin aileleri tarafından terk edilen çocuklara belli bir yaş aralığına kadar sahip çıkma, barınma, eğitim hizmetlerini uygun koşullarda sağlama ve kendi geleceklerini kurabilecek yaştan sonra hayatlarını kazanabilmesi için fırsatlar verilmesine yönelik rehabilitasyon merkezleri oluşturması gerekmektedir (Koç, 2015: 39).

2.5.2.4.Yaşlılara Yönelik Hizmetler

Sosyal belediyecilik kapsamında belli bir yaş düzeyinin üzerinde gerek hastalık gerekse yalnız ve kimsesiz kalmış toplumdaki uzaklaşma yalnızlaşma eğilimindeki yaşlı kesimi yalnızlıktan kurtaracak, umutsuzluklarını gidererek hayattan zevk almalarını sağlayacak sosyal alanlar oluşturarak gündelik hayata dahil olmalarını sağlamak (Sönmez, 2008: 50), evde bakım, gelir desteği, sağlık ve barınma ihtiyaçlarına destek olunmaktadır (Keleş, 2008: 66).

Yaşlıların yaşadıkları çevreden uzaklaşmadan kendi ev ortamlarına sağlık ve bakım hizmeti sunulması bunun mümkün olmadığı durumlarda ise bir diğer sosyal hizmet kapsamında yaşlı ve bakıma muhtaç insanlar buldukları ortamdaki huzurevi ve yaşlı bakım evlerinde hizmetlerinin devamlılığının sağlanması, evinde yaşayan ama temizlik yemek gibi hizmetleri yapmaktan aciz durumda olan yaşlıların tespit edilerek bu konularda destek verilmesi (Sönmez, 2008: 52), acil durumlarda yaşlı ve engellilere takılan kol saati şeklinde elektronik devre sayesinde belediyeden buldukları ortama yardım isteme ve bu sayede bakıma muhtaç kişilerin sağlık durumlarının ve ilaç saatlerinin merkezden kontrol edilmesi sağlanmaktadır (<https://habitat.csb.gov.tr/-turkiye-ulusal>). Daha düşük durumda olan kimsesiz yaşlılara darülaceze hizmeti verilmesi, huzur evi yaşlı bakım evi darülaceze gibi

kurumlarda bulunan yaşlıların sosyal hayattan kopmaması için; hobi bahçeleri, beceri ve hobi edinme kursları, geziler düzenlenmesi gibi sosyal organizasyonlar düzenlemek, 65 yaş üstü yaşlılara indirimli toplu taşıma hizmetlerinden faydalanmalarını sağlamak amacıyla ulaşım kartı sağlamak sosyal belediyeçilik kapsamındadır (Keleş, 2008: 66).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yerel yönetimleri teşvik ederek yaşlılara belediyelerce yapılan emekli ve yaşlı lokalleri, dinlenme evleri, spor ve beceri eğitimleri hizmetleri, yaş alma ve dayanışma hizmeti gibi hizmetler verilmektedir (<https://habitat.csb.gov.tr/>).

2.5.2.5.Engellilere Yönelik Hizmetler

Engellilerin normal hayatın olarak bir paçası olarak ele alınması gerektiğinin belirtildiği Habitat II Toplantısı'nda; engellilerin özellikle sosyal, fiziksel, toplumsal, ekonomik engeller ve ayrımcılık nedeniyle insan yerleşimlerinin geliştirilmesi ve yönetimi sürecine katılmadığı ele alınarak bu engellerin ortadan kaldırılması ve sürdürülebilir insan yerleşimleri politikalarında gereksinimleri ve kaygıları tüm yönleriyle ele alınmalıdır (<https://habitat.csb.gov.tr/>) denilmektedir.

Sürdürülebilir kentleşme sürecinde sosyal belediyeçilik kapsamında fiziksel, sosyal ve ekonomik olan dezavantajlı olan kesimin sunulan haklardan diğer vatandaşlarla eşit olarak faydalanması amacıyla düzenlemelerin yapılmasına yönelik düzenlemeler söz konusudur (Tosun, 2019: 125).

2006 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliğinde; büyükşehir belediyesi alanı dahilinde yaşayan engelli vatandaşların toplumsal fırsatlardan diğer bireyler kadar eşit faydalanabilmelerini sağlamak ve toplumsal, sosyal, kültürel hayata katılımlarını kolaylaştırmak amacıyla büyükşehir belediyeleri engelli kesime yönelik danışmanlık, bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, sosyal ve mesleki rehabilitasyon, bakım hizmetleri verecek hizmet birimlerinin kuruluş, işleyiş ve görevleri, bu birimde çalışanları görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir (Baş, 2015: 40).

2.5.2.6.Yoksul ve Kimsesizlere Yönelik Hizmetler

Dünya Sosyal Gelişme Zirvesi ve Birleşmiş Milletler konferanslarının sonuçlarında ortaya çıkan sürdürülebilir yerleşimler için yoksulluğun kökünün kazınmasının zorunluluğu

ilkesi ile başta yoksullar, kimsesiz, korunmaya ve yardım muhtaçların özellikle gelişmekte olan ülkelerde temel gereksinimlerini karşılamayı, kadın ve erkeklerin istihdamı ve sürdürülebilir geçim kaynaklarına kavuşturulması hedeflenmiştir (<https://habitat.csb.gov.tr/dokumanlar>).

Özellikle göçe bağlı ortaya çıkan kentsel yoksulluğun hedefinde kadınlar, çocuklar ve gençlerin bulunduğu belirtilen 2014 Türkiye Habitat III Ulusal Raporu'nda "yoksulluktan en çok etkilenen bu kesimlerin ekonomik olarak desteklenmesi, meslek edinme konusunda kapasitelerinin artırılması ve kent yaşamına katılmalarını sağlamaya yönelik gençlik merkezleri, aile yaşam merkezleri yapılmasına rağmen bu konularda yetersiz kaldığı göç olgusuyla birlikte kentsel yayılma, kentsel yoksulluk ve kırsal kalkınma konularının birlikte ele alınması ile gerçek bir iyileşme sağlanabileceği" (<https://webdosya.csb.gov.tr>) belirtilmiştir.

Sürdürülebilir kentleşme kapsamında kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi bağlamında yerel yönetimlerin üstlenmesi öngörülen sorumluluklar kapsamında "yoksullukla mücadele stratejisine uygun, bölgesel yoksullukla mücadele politikaları geliştirilmesi" gibi sorumluluklar "Yerel Yönetişim Yoluyla Yoksulluğun Giderilmesi Bölgesel Konferansı"nda belirlenmiştir ve bu amaca yönelik yerel yönetimlere yüklenen sorumluluklardan bazıları aşağıdaki gibidir (Tosun, 2019:124);

- Yönetimde şeffaflığın sağlanması, sorumluluklarını doğru ve yerel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde gerçekleştirmek,
- Kapasite artırımı ve kurumsal güçlendirmenin tanımlanarak uygulanması,
- Bölgesel kaynakların izin verdiği ölçüde halkın ihtiyaçlarına yönelik özel gelir getirici kalkınma modelleri ve projeler geliştirilmesi,
- Bölgesel konseyler ve kurullar kurarak yerel halk katılımının desteklenmesi,
- Yerel basınla ortak projeler geliştirmek,
- Yerel aktörlerin eğitim yoluyla işbirliklerinin geliştirilmesi,
- Kentte yönetim olanaklarını artıracak yeni yöntemler geliştirilmesi,
- Kentte yaşayanların yönetim süreçlerine katılımında engel teşkil eden sosyo-kültürel, siyasi ve yönetsel nedenleri ortadan kaldıracak öneriler geliştirmek,
- Bireylerin yaşam sürelerini artıracak sağlık politikaları geliştirmek,
- Kent okur-yazarlık oranlarının yükseltilmesi amacıyla eğitim politikaları üretmek,

- Kentte sosyal, ekonomik ve fiziksel dezavantajlı kesimin diğer avantajlı kesimle eşit haklardan faydalanmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılması.

Yoksulluğun tanımlanması; ekonomik ve sosyal yönden zayıf, sosyal yardım, sosyal destek ve hizmetlere muhtaç, asgari yaşam standartlarının altında ve kötü yaşam koşullarında yaşamını devam ettirme çabasında olan, kentin yaşam standartlarına ulaşmak için gereken eğitim, fırsat ve kaynaklara erişim imkanı olmamak olarak yapılabilir (Keleş, 2008: 67).

Lewis, yoksulluk üzerine yaptığı çalışmalarda; uzun süreli işsizlik ve yoksulluk sorunu yaşayan ve yoksul bölgelerde hayatını devam ettiren insanların bu bölgelerde toplanması gelecekte ortaya çıkacak sosyal sorunlara zemin hazırlayan bir yoksulluk kültürü oluşturduğunu belirtmektedir (Aktaran: Özden, t.y: 6).

Sosyal belediyeciliğin fonksiyonlarından biri olarak sosyal tehdit olarak ele alınan yoksul kesime hayatlarına devam ettirebilmeleri için asgari geçim şartlarını sağlamak adına gıda, sağlık, eğitim, yakacak ve nakdi olarak yapılan sosyal yardımlarla bu sosyal tehdit ortadan kaldırılmak amaçlanmaktadır (Sönmez, 2008: 40).

Ekonomik olarak muhtaç durumda olan dar gelirli, yoksul ve kimsesizlere sosyal hizmet ve yardımların belediye bütçesinden “bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği” kullanabileceklerine dair 5216 sayılı büyükşehir belediye kanunu, belde halkının sağlık, mutluluk ve huzurundan sorumlu belediye başkanlarını sosyal yardıma muhtaçlar için doğrudan yetki verilmektedir (Keleş, 2008: 67).

Belediyelerin aynı ve nakdi yardım hizmetleri kişilerin ikamet ettiği bölgenin sosyal ve ekonomik özelliklerine göz önüne alınarak asgari yaşam seviyesine ulaştırılması için belirlenen süreler içerisinde farklı miktarlarda destek niteliğindedir (Sönmez, 2008: 52). Büyükşehir belediyelerinde dar gelirli, kimsesiz ve muhtaçlara yapılacak bu yardımlar belediye harcamaları olarak belediye bütçesine işlenmektedir (Keleş, 2008: 67).

Kentin sunduğu olanaklardan, sosyal ve kültürel fırsatlardan uzak yoksul bölgelerde yaşayan, eğitim seviyesi düşük, düşük ücretlerle sigortasız olarak çalışmak zorunda kalan yoksul kesim için en önemli ölçüt ekonomik bağılıktır (Sönmez, 2008: 53). Yoksulluğun bu kompleks yapısı sorunun temelinde ele alınmasını, sadece sosyal hizmet kapsamındaki geçici çözümlerin yeterli olmadığını göstermektedir. Yoksulluğun sürdürülebilir kentleşme ekseninde ele alınması sorunların oluşmadan veya derinleşmeden toplumsal kalkınmayla birlikte çözüme ulaştırılması amaçlanmaktadır.

2.5.2.7.Konut Hizmetleri

Habitat II İstanbul Deklarasyonu'nun "herkese yeterli konut sağlanmasının ve sürdürülebilir insan yerleşmelerinin geliştirilmesinin, ülkelerin daha geniş ölçekli sosyal ve ekonomik gelişmesinden ayrı görülemeyeceği ve sürdürülebilir kalkınmanın vazgeçilmez ve birbirini takviye eden unsurları olan ekonomik kalkınma, sosyal gelişmeye ve çevre korumaya elverişli ulusal ve uluslar arası çerçeveler oluşturulması gereksinimi dışında tutulamayacağı bilinmektedir" (<https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/IstanbulDeklarasyonu.pdf>) şeklindeki maddesinde sürdürülebilir insan yerleşimlerinin oluşturulmasında konut ihtiyacının giderilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Bireyin konut edinmesine ilişkin hakları İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 25. maddesinde "konut, bireye ait kişisel bir mekan olup ikamet edenin kentsel varlığının temel simgesi toplumun temel yaşama birimidir" şeklinde tanımlanmaktadır (<https://habitat.csb.gov.tr>).

Anayasa'nın "Devlet şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler" şeklindeki 57. maddesindeki hüküm kentlilerin konut sahibi olması açısından önem taşır ve bu bağlamda hızlı nüfus artışı sonucu artan barınma ihtiyacı, konutların yaşanılır bir çevreye uygun üretimi sorunlarının çözümünde yerel yönetimlere, belediyelere, kent sakinlerine, konut kooperatiflerine çevre şartlarına uygun, düzenli ve sağlıklı yaşam koşulları sağlamak adına önemli sorumluluklar yüklenmektedir (Çelik, 2013: 90).

Kentlerde yoğunlaşan nüfus konut talebinde artışı da beraberinde getirmektedir ve bu yoğun talep sonucu arsa vurgunculuğu, kaçak yapılaşma ve gecekondulaşma sonucu kentlerde her türlü toplumsal fiziksel ve estetik sorunun barındığı yoksul bölgeler, yetersiz ve konforsuz bir konut yapısı ortaya çıkarmaktadır (Özden t.y.: 6).

Ülkemizde konut sorunları dar gelirli sınıfın ekonomik nedenlerle konut edime zorluklarından kaynaklanması sorunu konut yetersizliği dışında ele almayı gerektirmektedir (Çelik, 2013: 90). Ülkemizde 1960'lı yıllarda toplumsal, siyasal ve ekonomik bir sorun olarak ele alınmaya başlayan konut sorununa çözüm amacına yönelik bazı belediyelerde dar gelirli ailelerin kooperatifler aracılığıyla konut edinmelerine yardımcı olunmak istenmiştir (Çelik, 2013: 92). Günümüze kadar konut politikalarında belediyeler tarafından sağlanan altyapı ve arsa desteği, Toplu Konut İdaresi'nin (TOKİ) kredi desteği ve konut kooperatiflerince

örgütlenen bir konut üretim modeliyle dar gelirli kesime konut edinmede umut olmak amaçlanmıştır (Çelik, 2013: 90-91).

2013 yılı aralık ayında yayınlanan Habitat III Türkiye Raporu'nda Türkiye'de "2003 yılından günümüze kadar olan süreçte TOKİ tarafından toplam 641.000 konut üretimi gerçekleştirilerek kentlerdeki emlak piyasası orta ve alt gelir guruplarının alım gücüne göre dengelenerek kira bedellerinde düşüş sağlanarak herkesin nitelikli konutlara erişimi sağlanmıştır."([https://webdosya.csb.gov.tr/HABITAT III ULUSALRAPOR](https://webdosya.csb.gov.tr/HABITAT_III_ULUSALRAPOR)).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTLERDE SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN UYGULAMA ARACI OLARAK SOSYAL BELEDİYECİLİK&KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde Konya Büyükşehir Belediyesinin kurumsal yapısı içerisinde sosyal belediyeçilik uygulamaları ve faaliyetleri, sürdürülebilir kentleşme ilkeleriyle sosyal hizmet bileşenlerinin kentlerde sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlama amacıyla birleştiği noktada ele alınmıştır.

3.1.Yöntem

Çalışmada sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kentleşme konuları kapsamlı şekilde ele alınarak yerel düzeyde uygulanabilirliği konu edilmiştir. Sürdürülebilir kentsel gelişmede; sosyal sürdürülebilirliğin, en önemli yerel yönetim birimi olan belediyeler için ne ifade ettiği, hangi alanlarda, hangi araçlarla sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlayıcı ne tür çalışmalar yapıldığı: başarıya ulaşan uygulamalar ve bu uygulamaların belediye hizmetlerine yansımaları, toplum üzerindeki etkileri ile olumlu-olumsuz geri dönüşler belediye hizmet birimleri yetkilileri gözüyle ele alınmıştır.

Elde edilen verilen veriler nitel araştırma yöntemi ile analiz edilerek sosyal sürdürülebilirliğin tesisine bir durum değerlendirmesi yapmak amaçlanmıştır.

Konu içeriği literatür araştırması, mülakatlar ve web siteleri taranarak gerçekleştirilen çalışmada nitel değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Yetkililerle yapılan görüşmelerin amacı, önemi, uygulanması ve değerlendirilmesine ilişkin ayrıntılı olarak bilgilere yer verilmiştir.

Sınırlılıklar

Araştırmada;

Sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkış nedenleri, çözüm aradığı sorunlar ve yöntemleri ele alınacak,

Sürdürülebilir kentleşmenin amaçları doğrultusunda kent tanımlaması yapılarak uluslararası düzeyde gelişim süreci anlatılacak,

Sosyal sürdürülebilirliğin ön plana çıktığı konular ve sürdürülebilir kentleşmeye katkıları ele alındıktan sonra uygulama sürecinde ihtiyaç duyduğu araç ve yöntemler belirtilerek,

Yerel düzeyde; belediyelerin, sosyal belediyecilik faaliyetleriyle sosyal sürdürülebilirliğe katkıları Konya Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden ele alınacaktır.

Tanımlar

Araştırma sonucu ortaya çıkan birbiriyle ilişkilendirilen konuların; bulguların tespitinde gerekli tanım ve kavramlar, literatürde, uluslararası zirve ve konferanslarda, antlaşma ve yayınlanan bildirgelerde belirtilen yöntemlere uygunluğu üzerinde durulacaktır.

3.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın, sürdürülebilir kentleşmenin; ekonomik, çevresel ve sosyal boyutları içerisinde tek başına literatürde çok fazla ele alınmadığı görülen sosyal sürdürülebilirlik boyutunda ülkemizde gelenen durumun tespiti amacıyla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmet Dairesi Başkanlığı, Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı ve Bilgi İşlem Daire Başkanlıklarınca uluslararası sürdürülebilir kentleşme ilkelerine ve yönergelerine uygun, geleneksel belediyecilik anlayışının dışına çıkan kapsamlı ve kentlerde sosyal sürdürülebilirliği destekleyici bir anlayış çerçevesinde şekillenen sosyal belediyecilik faaliyetlerinin, Konya ili örneği üzerinden sürekliliğinin sağlanması ve uluslararası sürdürülebilirlik standartlarına uygun, sosyal sürdürülebilirliği ilgilendiren; toplumsal refahın, sınıflar arası eşitliğin, adaletin ve katılımın sağlanmasında gelenen noktanın belirlenmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada, Konya Büyükşehir Belediyesi'nde sosyal belediyeciliğin, toplumsal refahın kentte sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ulaştığı kesimler ve uygulama alanları, bu alanlarda hangi uygulama araçlarıyla hizmet sunulduğu ele alınarak hizmet alanlarının doğru belirlenmesinde, doğru zamanda, doğru yerde sunulan hizmetlerin kentsel ve sosyal sürdürülebilirliğinin sağlanmasında yerel yönetimler ve belediyelerin önemi, aynı zamanda kentsel gelişmede sürdürülebilirliğe katkıları vurgulanmaktadır.

3.3.Araştırmanın Önemi

Çalışmada sürdürülebilirlik, sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir kentleşme kavramlarının amacı, bileşenleri, ilkeleri ve boyutlarının hayata geçirilmesinde toplumsal refaha ve gelişime vurgu yapan sosyal sürdürülebilirlik anlayışı, belediyelerin sosyal belediyeçilik anlayışıyla ilişkilendirilmiştir. Sosyal belediyeçiliğin sosyal hizmetteki ve sürdürülebilir kentleşme sürecindeki önemi, yapılan literatür araştırmasında ayrıntılı şekilde ele alınarak ortaya çıkış nedenleri ve uluslararası gelişim süreçleri, hangi sorunlara çözüm olarak üretildiği ve uygulama yöntemleri sosyal sürdürülebilirliğe katkıları noktasında ele alınmıştır.

Günümüz dünyasında kentler, uluslararası platformda kendilerini yerel düzeyde temsil edebilecekleri ve söz sahibi olabilecekleri ekonomik ve sosyal gelişim düzeyine ulaşmış küresel kent modellerine ulaşma yarışında öncelikle çevresel, toplumsal ve kültürel sürdürülebilirliğin kentlerde tesis edilebilmesi şartıyla karşı karşıyadır. Sadece ekonomik gelişme amacının benimsendiği doğaya ve diğer çevresel kaynaklara verilen geri dönüşü olmayan zararların hesaplanmadığı 19. ve 20. Yüzyıl kentleşme sürecinde bir zorunluluk olarak ortaya çıkan “sürdürülebilirlik” kavramı günümüzde kentsel hayatın her alanını ve toplumun her kesimini kapsayarak bu gelişme anlayışını geç de olsa geride bırakmaktadır. Toplumsal ve kültürel değerlerin de sürdürülebilirliğinin sağlanmasını öngören sürdürülebilir kentleşmenin sosyal boyutunun kentlerde uygulanabilirliğinin sağlanmasında önemli bir yere sahip sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin, gelişen ve küreselleşen dünya standartlarına göre belirlenen yeni yönetim anlayışına uygun şeffaf bir yönetim anlayışı benimsenerek ve bilişim teknolojileriyle desteklenerek gerçekleştirilmesi noktasında ülkemizde gelinen durumu yansıtması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Toplumsal refahın kentlerde sağlanmasını amaçlayan sosyal belediyeçilik sosyal yardımlardan çok bireylerin gelişimini sağlayarak kentlerde sosyal sürdürülebilirliğe katkılarını artırmayı ve dezavantajlı kesimlerin oluşturduğu guruplarda dahil gençleri, çocukları, kadınları ve yaşlıları sosyal hayata dahil etmeyi hedefler. Kurumsal yapıları bu hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak geliştirilerek düzenlenen belediyelerin, bu amaçlara yönelik faaliyetlerinin Konya Büyükşehir Belediyesi örneğiyle etkinliğinin ele alınması, çalışmanın amacına sağladığı katkı derecesinde öneme sahiptir.

Gelişen teknolojilerin getirdiği bilgiye ulaşma ve bilginin dağıtılması kolaylığı bilişim teknolojilerinin her alanda kullanılır hale gelmesi hizmetlere erişimi ve hizmet sunumunu kolaylaştırmaktadır. Bilginin, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerin hızla yayıldığı küreselleşen dünya standartlarına uygun yerel düzeyde bir toplumsal gelişmenin sağlanabilmesi sürecinde yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin önemi gün geçtikçe artmaktadır.

Çalışmanın bu aşaması yerel düzeyde belediyeler tarafından gerçekleştirilen toplumsal ve sosyal hizmet eksenli sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin, Konya Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden sosyal sürdürülebilirliğe katkılarını göz önünde bulundurarak; erişilebilirliği, verimliliği, yerindeliği ve sonuca ulaşabilirliği konularını inceler.

3.4. Konya Büyükşehir Belediyesinin Genel Yapısı

Sosyal politikalar; sosyal hizmet ve sosyal yardımların yasal dayanaklarını oluşturur ve toplumun yardıma muhtaç, yoksul ve dışlanmış gurupların topluma kazandırılması yönünde çalışmaları yürütür. Sürdürülebilir kentleşme ve sosyal belediyeçilik kapsamında sosyal politikaların hitap ettiği kesim ve hizmet alanı genişleyerek toplumun neredeyse tüm kesimlerini kapsar nitelikte çevre, ekonomi, eğitim, sağlık, kadın sorunları, engelli ve yaşlılara yönelik hizmetler, gençlerin sosyal kültürel gelişimlerine yönelik faaliyetler, tüketici hakları, dar gelirlilere hitap eden konut edindirme hizmetlerinin yerine getirilmesi, desteklenmesi, bu hakların korunması ve sağlanması gibi tüm topluma hitap eden politikalar içerir (Uygur, 2014: 40). Bu yönüyle sosyal belediyeçilik, sürdürülebilir kentleşmenin en önemli ayağını oluşturan toplumsal gelişmeyi kalkınmanın temel unsuru olarak öne çıkaran sosyal sürdürülebilirliğe dolayısıyla sürdürülebilir kentleşmeye ve kalkınmaya hizmet eder. Belediyelerin bu hizmetleri yerine getirmesinde avantajları şunlardır (Uygur, 2014: 47).

- Halk ile iç içe sorunları en yakından görebilen yerel yönetim birimidir,
- Yerelde yaşanan sorunların yerinde takip edildiği için bürokratik engellere takılmadan hizmetlerin ve yardımların hızlı ve kolay şekilde yerine ulaştırabilmesi,
- Özerk yapının getirdiği şeffaflığa sahip olması,
- Halkın istek, talep ve beklentilerine hemen cevap vermesi başarı oranını yükseltir.
- Hizmetlerin kurumca gözlemlenmesi daha basittir.

- Kentte yaşanan olaylar karşısında daha çok hassasiyet gösteren yerel yönetimler ve onları destekleyen kuruluşların fazla olması yerel yönetimlerin kaynak bulmasını kolaylaştırmaktadır.

Sosyal politikalarda en çok yoksullarla ve muhtaçlara yönelik ayni ve nakdi desteklerden oluşan sosyal yardımlara ağırlık veren Konya Büyükşehir Belediyesi, alanında uzmanlaşarak hizmetlerin niteliklerini ve kapsamını genişleterek (Uygur, 2014: 47) belediyeciliğin avantajlarını, yetki ve görevlerini sosyal sürdürülebilirliği destekleyici yönde kullanmaktadır.

Bu aşamada Konya Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal sürdürülebilirliği destekleyici sosyal faaliyet ve hizmetlerin yerine getirilme sürecine dahil hizmet birimlerini tanımak, görev ve yetkilerini ele almak çalışmanın bütünlüğüne katkı sağlayacaktır.

Konya Büyükşehir belediyesinin Yönetim Yapısı:
(<http://www.konya.bel.tr/mevzuat/21.pdf>).

- Konya Büyükşehir Belediye Başkanı; hem yürütme hem de karar alma organı olan belediye meclisinin başkanıdır
- Konya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
- Genel Sekreter Yardımcısı
- Daire Başkanları
- Müdür
- Şef
- Personel
- Değerlendirme Komisyonundan oluşmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi bünyesinde sosyal ve kültürel hizmetler; Sağlık ve sosyal hizmetler dairesi başkanlığı, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı, Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanlıkları işbirliği halinde ve başkanlıklara bağlı oluşturulan çeşitli dallarda ihtisaslaşma sağlanmış müdürlükler yoluyla yürütülmektedir.

3.4.1.Sağlık ve Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı ve Başkanlığı

Sağlık ve Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı bünyesinde bu hizmetleri yerine getirme amacına yönelik aşağıdaki şube müdürlükleri oluşturulmuştur;(<http://www.konya.bel.tr/kurumsal>).

- Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü,
- İdari Hizmet Şube Müdürlüğü,
- Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü,
- Şehit ve Gazi Şube Müdürlüğü

Sosyal belediyecilikte sosyal yardımların asıl amacı muhtaç insanları sadece geçici yardımlarla desteklemekten ziyade insanın insani değerlere uygun yaşam standartlarına ve kendi kendine yetecek maddi olanaklar düzeyine gelene kadar yani yardım almadan belli bir standartta yaşamını sürdürebilmesini sağlayacak şekilde bireyleri sosyal, kültürel ve ekonomik alanda kendi kendine yetecek düzeye ulaştırmaktır (Battal, 2016: 308.309).

Sosyal Hizmet Şube Müdürlüğü

Konya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Görev Yetki ve Çalışma Yönetmeliğinde Sosyal Hizmet Şube Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumluluklarından bazıları aşağıda belirtilmiştir; (<http://www.konya.bel.tr/mevzuat/21.pdf>).

- Başkanlık değerlendirme komisyonunca belirlenen şehit, gazi çocukları, yetim, kimsesiz ve öksüz ayrıca ihtiyaç sahibi başarılı öğrencilere eğitim yardımları hizmeti,
- Başkanlık değerlendirme komisyonunca belirlenen yaşlı, muhtaç, yoksul, engelli, dar gelirliler ve ihtiyaç sahiplerine ayni ve nakdi yardım hizmeti,
- Kadınlar, gençler, çocuklar yaşlılar ve yetişkinlere yönelik her türlü sosyal kültürel hizmeti organize etmek ve uygulamak,
- Sosyal, kültürel mekanların işletilmesi bakım, onarım ve temizlik işlerini yapmak, hizmet bedellerinin takibini yapmak,
- Değerlendirme komisyonlarının belirlediği yardımları yerine ulaştırmak,
- Gıda bankacılığı yapmak yapılan bağışları organize etmek, engellenen izinsiz satışlardan cezası ödenmeyen sağlığa uygun gıda maddelerini gıda bankasına kabul etmek, ihtiyaç sahibi ve yoksullara gıda yardımı yapmak, buna yönelik veri tabanı oluşturmak,

- Şehit ve gazi çocuklarına, yetim, öksüz, anne-baba boşanmış ailelerin çocuklarına, %40 ve üzeri engelli raporu olan öğrencilere, Türkiye geneli %01'lik dilimde olan sekizinci sınıf öğrencilerine eğitim desteği.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Konya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Görev Yetki ve Çalışma Yönetmeliğinde Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumlulukları şu şekilde belirtilmiştir;(<http://www.konya.bel.tr/mevzuat>).

- Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle fiziksel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerinin birini veya birkaçını kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlayamayacak durumda ve günlük gereksinimlerini karşılayamayacak durumda olan, korunma, bakım, rehabilitasyon, sağlık, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan özürllülere hayatlarını kolaylaştırıcı her türlü çalışmayı yapmak,
- Engelli merkezlerini işletmek, işlettirmek,
- Engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık hizmetleri, sosyal ve mesleki rehabilitasyon desteği vermek,
- Kamu kurum ve kuruluşlarıyla, üniversitelerle, sivil toplum kuruluşlarıyla, meslek odaları ve özürllülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği yapmak,
- Engellilerin sosyal hayata katılımı ve bütünleşmelerini sağlayıcı, kolaylaştırıcı çalışmaları yürütmek, sportif, sosyal ve kültürel aktiviteler yapmak, teşvik etmek ve yaygınlaştırmak,
- Engellilikle ilgili konularda eğitim, bilgilendirme ve bilinçlenmelerini sağlayacak nitelikte konferans, seminer, sempozyum gibi etkinlikler düzenlemek,
- Engelliliği önlemeye yönelik kitap, dergi, broşür gibi basılı, sesli ve görsel yayınları hazırlamak, yayımlamak ve dağıtmak,
- Engelliler ve ailelerine bilgilendirme, bilinçlendirme hizmetleri vermek, bu hizmetleri verecek personelin teknik bilgi ve beceriye sahip olması için gerekli eğitimi almasını sağlamak
- Engellileri nitelikli işgücü haline getirerek, çalışma yaşamına katılmalarını sağlamak üzere mesleki rehabilitasyon ve eğitim programları için başvuran

özürlleri değerlendirerek uygun mesleki rehabilitasyon ve mesleki eğitimleri vermek,

- İhtiyaç halinde özürllerin durumlarına uygun araçlarla buldukları mekânlardan hastanelere ve başkanlık makamının uygun göreceği yerlere ulaşımlarını sağlamak,
- Bakıma muhtaç özürllere bakım hizmeti sunmak,
- Özürlllerle ilgili veri tabanı oluşturmak,
- Büyükşehir Belediyeleri Özürllü Hizmet Birimleri Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak hizmet vermek.

3.4.2. Kültür, Turizm ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Şube Müdürlükleri ile bilime katkı sağlayacak, düşünce düzeyini yükseltmeyi amaçlayan konferanslar düzenlenmekte, manevi değerlere saygı çerçevesinde kültür sanat faaliyetleri desteklenmektedir.

Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı bünyesinde bu hizmetleri gerçekleştirmeye yönelik aşağıdaki şube müdürlükleri oluşturulmuştur; (<http://www.konya.bel.tr/kurumsal>)

- Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü
- Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü
- Fon ve Hibeler Şube Müdürlüğü
- Sivil Toplum Kuruluşları Şube Müdürlüğü
- Müze ve Kütüphaneler Şube Müdürlüğü
- Turizm Şube Müdürlüğü

Bir toplumun geçmişten günümüze kadar biriktire geldiği din, dil, yaşam tarzı etrafında, yaşam koşulları etrafında şekillenen; bilim, sanat, örf, adet, bilgi birikimi, davranış ve düşünce yapısı, tarih, fiziksel yapılanma biçimlerinin tümünü içinde barındıran “kültür” toplumsal yapıya göre dönüşme, şekillenme, deformasyona uğrama ve/veya kendini geleceğe taşıyabilme özelliklerine sahiptir (Akkan, www.kto.org.tr).

3.4.3. Bilgi İşlem Daire Başkanlığı

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı bünyesinde oluşturulan müdürlükler, sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması ve sosyal hizmetin sunumunda teknolojik olanaklarının

geliştirilmesi aynı zamanda erişilebilirliğin artırılması yönünde çalışmalarını sürdürmektedirler.

- Akıllı Şehir Yönetimi Şube Müdürlüğü,
- Elektronik Ağlar ve Sistemler Şube Müdürlüğü,
- El-kart Şube Müdürlüğü,
- Yazılım Şube Müdürlüğü ve şefliklerden oluşur

3.4.4.Gençlik Spor ve Eğitim Daire Başkanlığı

Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafında gençlerin, çocukların, kadınların ve talep eden tüm vatandaşların faydalanabilecekleri mesleki eğitim, beceri kazandırıcı ve kişilerin sosyal, kültürel ve kişisel gelişimini destekleyici hizmetler oluşturulan müdürlükler aracılığı ile sunulmaktadır.

- Eğitim Şube Müdürlüğü
- Gençlik Şube Müdürlüğü
- Spor Şube Müdürlüğü

Çalışmanın bu aşamasında Konya Büyükşehir Belediyesi'nde sosyal belediyeçilik faaliyetlerini gerçekleştirilmesi yönünde yetkilendirilen Daire Başkanlıkları ve başkanlıklara bağlı oluşturulan müdürlüklerin görev ve yetkileri ve Konya Büyükşehir Belediyesi'nin müdürlükler bünyesinde gerçekleştirdiği sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin; yerinde yapılan mülakat ve görüşmeler sonucunda sunulan hizmetler, yardım taleplerinin geçirdiği aşamalar ve hizmetlerin, sosyal kültürel faaliyetlerin, yardımların hedef kitlesine ulaştırılması aşamaları ve bu aşamalardaki başarısı ile sosyal sürdürülebilirliğe katkıları değerlendirme konusudur.

3.5.Konya Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Hizmet Kapsamında Sosyal Belediyeçilik Uygulamaları

Sosyal sürdürülebilirliğin yerel düzeyde uygulama aracı olarak ele alabileceğimiz sosyal belediyeçilik, hızlı kentleşme ve küreselleşmeyle birlikte dönüşen kentsel alanda yaşama, sosyal, kültürel, teknolojik ve ekonomik gelişmelere paralel bir uyum ve gelişimin, adil ve kentsel haklardan eşit faydalanabilme hakkının toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde olmasına katkıda bulunmayı, sınıfsal eşitsizlikleri en aza indirmeyi ve kentin yaşam

kalitesini, bireylerin kültür seviyesini artırarak ulusal ve uluslar arası düzeye eşit, gelecek nesillerin haklarını göz önünde bulunduran sürdürülebilir bir gelişmeyi amaçlamaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutundan yola çıkılacak olursa içerisinde; sosyal hizmetin kategorileriyle aynı amaç doğrultusunda belirlenen şu göstergeleri barındırır (Tutulmaz, 2012: 611);

- Yoksullukla mücadele,
- Katılımcı kalkınma,
- Uzlaşma sağlama,
- Sivil toplum örgütleri,
- Cinsiyet eşitliği ve kalkınma,
- Zorunlu yerleştirme,
- Yerli halk,
- Sosyal dışlanma,
- Sosyal analiz,
- Sosyal kalkınma.

Bu ekonomik, sosyal ve çevresel sorunların politika yoluyla çözümlenebilmesi ve hangi yöntemlerin insan ihtiyaçları açısından ve sürdürülebilir bir ekonomi için etkin olacağı konuları sürdürülebilir kalkınmanın politik yönüyle ilgilidir.

Yerel düzeyde sosyal eşitsizliklerin neden olduğu mekansal eşitsizliklerin olduğu ve toplumsal gereksinimlerin karşılanmadığı bir toplumda sürdürülebilirliğin sağlanması söz konusu olamaz. Bu bağlamda kentsel ölçekte sorunların çözümü merkezi yönetimin sosyal politikaları ile düzenlenen sosyal belediyeçilik uygulamalarıyla toplumsal ve kentsel sürdürülebilirliğin tesis edilmesiyle mümkün olabilecektir.

Kentsel iyileşme ve sosyal refah amacıyla olan sosyal belediyeçilik içerisinde en önemli kavram olan sosyal hizmette, insanın var olduğu her alanda toplumu ve hizmetleri kategorilere ayırarak yerel yönetimler aracılığı ile halka ulaşmak hedeflenir.

Sosyal hizmetin kategorileri şu şekilde sıralanabilir;

- Gençlere ve çocuklara yönelik,
- Engellilere yönelik,
- Yoksul ihtiyaç sahiplerine yönelik,
- Eğitime yönelik,

- Kadın ve aileye yönelik danışmanlık ve sosyal hizmet,
- Göçmen ve mültecilere yönelik hizmetler.

Sosyal hizmette, insanın var olduğu her alanda toplumu ve hizmetleri kategorilere ayırarak yerel yönetimler aracılığı ile halka ulaşmak hedeflenir.

Çalışmanın bu aşamasında Konya Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal sürdürülebilirliği destekleyici toplumun kültürel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak ve toplumda ortaya çıkan sınıfsal eşitsizliklerin temelindeki ekonomik olanaksızlıkların giderilmesi, kent halkını her alanda geliştirerek toplumsal refaha katkı sağlamayı amaçlayan sosyal belediyeçilik faaliyetleri ele alınacaktır.

3.5.1. Gençlere ve çocuklara Yönelik Hizmetler

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin gençlere yönelik faaliyetlerinin değerlendirilmesi amacıyla Gençlik Spor ve Eğitim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Gençlik Şube Müdürlüğü, Spor Şube Müdürlüğü ve Eğitim Şube Müdürlüğü ile yapılan birebir görüşmeler, yapılan hizmetlerde amaçlanan ve gelinen durumu yansıtmaktadır.

Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Gençlik Hizmetleri Şube Müdürlüğü tarafından belirlenen hedefler doğrultusunda, gençlere yönelik belirlenmiş olan görevleri yerine getirirken tüm Konya halkına ulaşmak ve bu şekilde temel eğitime destek dışında gençlerin kişisel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine ve ilgi duydukları alanlarda kendilerini geliştirmelerine de destek sağlamayı amaçlayan faaliyetler düzenlenerek milli bilince sahip, değerlerinin farkında, geleceğe umutlu bakan, donanımlı bir gençlik yetişmesine katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda fiili olarak devam eden faaliyetler; Bilgehane ve Lise Akademi, Gençlik Merkezi, Gençlik Kampları, Medeniyet Okulu, Bilim Merkezi olarak sıralanabilir. Ayrıca TRT 1' de Emiray adlı çizgi filmi yayınlanmaktadır.

Bilgehane

Gençlerin sağlıklı kişisel gelişimine destek sağlayacak hobi ve beceri kazandırma, zamanı doğru kullanma ve sosyalleştirmek amacıyla Görsel Güzel Sanatlar Atölyesi, Akıl Zeka Oyunları Atölyesi, Doğa Kampları ve ruh ve beden sağlığına olumlu katkı sağlayıcı binicilik, yüzmeye, geleneksel olimpik okçuluk, kayak, futbol gibi alanlarda sportif faaliyetler düzenlenmekte ve eğitimler verilmektedir. Fiili olarak şehir merkezinde faaliyet gösteren 3 tane Bilgehane bulunmaktadır. Bu rakamın 2024'den önce 24'e çıkarılması planlanmaktadır.

Eğitim alan öğrenciler il ve ülke bazında çeşitli alanlarda başarı göstermektedir. Türkiye genelinde düzenlenen “Okul Sporları Türkiye Okçuluk Finali”nde Türkiye ikinciliği elde edilerek Konya’ya gümüş madalya kazandırılmıştır. Bu faaliyetlerin liselere yönelik olarak da gerçekleştirilmesi amacıyla 2019-2020 eğitim yılında Lise Akademi’lerin faaliyete geçirilmesi planlanmaktadır. Lise Akademi’de de takviye derslerin yanı sıra sportif faaliyetler ve bunlara ek olarak kütüphaneler bulundurulması ve okul eğitimlerinden bağımsız iletişim, beden dili gibi gençlerin kendilerini tanımalarını sağlayıcı faaliyetler gerçekleştirilmesi planlanmaktadır..

Resim 2: Bilgehane

Bilgehanelerde, yine eğitime destek amacıyla 4. Sınıftan 8. Sınıflara kadar olan öğrencilere, özellikle çevresinde birkaç okul bulunan bir alan tercih edilerek belirlenen kurs merkezlerinde matematik, İngilizce, tarih, din kültürü ve ahlak bilgisi, fen bilimleri alanlarında takviye dersler verilmektedir.

Gençlik Merkezi

Gençlik Merkezi adı altında belediye tarafından üniversite gençlerinin sosyalleşebilecekleri ortamlar oluşturularak bilgi alışverişi içerisinde söyleşiler düzenlenmekte ve yeni başlayan üniversite öğrencilerine rehberlik hizmeti sağlanmaktadır..

Öğrencilerin kendi alanlarında ortaya çıkarabilecekleri projelerin desteklenmesi amacıyla Avrupa Birliği bilgilendirme toplantıları, proje yazma eğitimleri ve proje geliştirme kampları düzenlenerek kuruluşundan bu yana Gençlik Merkezlerinde binlerce lise ve üniversite öğrencisine projelerinde rehberlik edilmektedir. Sema gösterileri düzenlenerek üniversite öğrencilerin bir araya gelebilecekleri sosyal ortamlar oluşturulmaktadır.

Gençlik merkezinde belirli dönemlerde hobi kursları, gitar, keman, ney, bağlama, okçuluk, fotoğrafçılık ve bilgisayar kursları verilmekte ayrıca film okuma, proje yazma ve resim eğitimleri verilmektedir. Film okuma; psikolog eşliğinde film izleme ve yorumlama ile gençlerin kendini keşfetmelerine ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamak amaçlanmaktadır

Büyükşehir Belediyesi'ne ait şu an bir tane olarak faaliyet gösteren gençlik merkezinin 2024 yılına kadar sekize çıkarılması planlanmaktadır. İçeriği üniversite öğrencileri tarafından hazırlanacak olan "İnternet Radyosu ve Televizyonu" altyapı çalışmaları Gençlik Merkezinin devam eden projeler arasındadır.

Gençlik Kampları

Bilgehane ve KOMEK öğrencilerine doğa ortamında etkinlikler düzenlenerek gençlerin paylaşım, organize olabilme yetenekleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Biri Beyşehir'de olmak üzere şu an Konya'da toplam üç kamp Gençlik Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet göstermektedir.

Kitap okuma, sinema ve kitap kritiği kamplarından oluşan Tematik Kamplarda; belirlenen bir tema üzerine ihtisas sahibi kişilerle program dahilinde bu temalarda gerçekleştirilir. Bu etkinliklerle yıl bazında ortalama 20.000 öğrenciye ulaşılmaktadır.

Medeniyet Okulu

Konya genelinde Sınıf Tiyatrosu adı altında ilkökul 4. ve 5. Sınıflara yönelik değer temalı tiyatro oyunları sunulmaktadır. 2014-2015 eğitim öğretim döneminden beri devam eden faaliyetlerde 2019-2020 eğitim öğretim yılı için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen sorumluluk, özdenetim, sevgi, dürüstlük, adalet, saygı, yardım severlik ve sabırdan oluşan sekiz değer üzerinden devam ettirilecektir. Bu değerler her sınıfta tiyatro oyunu şeklinde sergilenmektedir. Aynı içerikte olan dergi yayınları, gösterilerin sergilendiği okullarda öğrencilere dağıtılmaktadır.

Ortaokul öğrencilerine yönelik 31 ilçenin katılımıyla, lise öğrencilerine ise tüm ilçelerin katılımıyla bilgi yarışmaları düzenlenmektedir. Münazara Yarışması adı altında düzenlenen yarışmalarda, jüri önünde yapılan tartışmalarda aldıkları puanlara göre derecelendirilerek derece alan öğrenciye ve okuluna hediyeler verilmektedir.

Çocukların şehir yönetiminde söz sahibi olmalarını sağlamak amacıyla "Çocuk Meclisi" oluşturulmuştur. Belediye Meclisi'yle koordineli olarak fikirlerinin alınması böylece çocukların geleceğe dönük sosyalleşme, yönetim kabiliyetlerinin geliştirilmesi ve yaşadıkları

kent hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır. Konya BŞB Çocuk Meclisi'nin geliştirilerek madde bağımlılığı, çocuk aile ilişkileri, çevre ve kent, engelli çocuklar, çocuk hakları gibi konularda komisyonlar oluşturularak çocukların bu alanlarda bilgi ve duyarlılık sahibi olmaları sağlanabilir. Ayrıca bu komisyonlarca yapılan araştırmaların sonuçları ve edinilen bilgiler rapor halinde Çocuk Meclisine sunularak Belediye Meclisinde değerlendirilmesi ve bu şekilde çocukların yönetime dahil olmaları sağlanabilir.

Bilim Merkezi

Bilime karşı merak uyandırmak ve bilimi sevdirmek noktasında ele alabileceğimiz Bilim Merkezi tüm yaş guruplarını bilimle buluşturulmayı amaçlamaktadır.

2019 yılı teması “nasıl yapılır, nasıl çalışır” olarak belirlenen Bilim Merkezinde düzenlenen Bilim Festivalinde kurulan atölyelerde teknolojik ürünlerin nasıl yapıldığı ve nasıl kullanıldığı katılımcılara uygulamalı olarak gösterilmektedir. Bu yıl yerli üretim Atak Helikopteri ve Silahlı İnsansız Hava Aracı (SİHA) festival alanında ziyarete açılmıştır. Ayrıca Konya'nın belirli bölgelerinde astronomi gözlemleri yapılmaktadır. Açılışından bu yana 1.350.000 kişi tarafından ziyaret edilen bilim merkezi amaçları doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca Bilim merkezinde, ziyaretçilere rehber eşliğinde bilgi almaları sağlanmaktadır.

İlkokul ve ortaokul öğrencilerine yönelik tasarım ve doğa etkinlikleri, astronomi yaz kamplarında DNA gizemi, enerji kullanımı ve tüketimi, parfüm yapımı, doğada neler oluyor başlıklarında eğitim alırken teleskop kurulumu, Güneş Sistemi ve Takım Yıldızlar Atölyeleri, güneş gözlemi ve ay yürüyüşü, Evrenimiz Sergi Galerisi ziyareti gibi çeşitli etkinliklerine katılarak yaz tatilini verimli geçirmelerine katkı sağlanmaktadır.

Resim 3:Konya Bilim Merkezi

Emiray Çizgi Filmi Projesi

Bölüm haklarının tamamı Konya Büyükşehir Belediyesine ait olan TRT 1 televizyon kanalında haftada bir defa olarak yayınlanmaya devam eden Emiray çizgi filmi Konya'nın bir markası haline gelmiştir. Su ana kadar 26 bölümü yayınlanan Emiray çizgi filminin uzun metrajlı animasyon filmi haline getirilme çalışmaları proje halindedir.

Resim 4: Emiray Çizgi Filmi Müzikal Versiyonu

Bu uygulamalar ve etkinlikler gençlerin eğitsel, sosyal ve kültürel alanda gelişimine katkı sağlarken onlara farklı alanlarda öğrenirken eğlenme imkanı sağlayarak zamanlarını kaliteli ve faydalı geçirmelerine olanak sağlar niteliktedir. Bilgehane'lerin ve gençlik merkezlerinin artırılarak daha fazla gence hizmet etmesi sağlanmalıdır. Bilim Merkezleri gençleri bilime yakınlaşması ve özendirilmesi sağlayarak gençlere yeni ufuklar açan önemli bir proje olarak değerlendirilebilir. Tarihi geçmişi ve kültürel değerleriyle bir kültür başkenti özelliğine sahip Konya Kenti tarihi geçmişi boyunca okumaya ve eğitime öncülük etmiştir. Bu özelliğin yeniden canlandırılması ve geliştirilmesi, bilimsel çalışmalara olanak sağlanarak devam ettirilmesi noktasında gençlik hizmetlerinde bu çalışmalar olumlu olarak değerlendirilmekle birlikte geliştirilerek daha çok kişiye ulaşımı ve daha fazla konu ve içerikte uygulanması sağlanabilir.

Sportif Faaliyetler

Gençlik Spor Şube Müdürlüğü'nün Büyükşehir Belediyesi hizmet alanı içerisinde gençlerin ve çocukların eğitimi ve gelişimine yönelik faaliyet gösteren birimlerle birlikte

gençlik kampları kurulması, bu birimlerle spor kulüplerinin ve okullarının yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunulması, sporun her alanına gençlerin katılımını sağlayıcı projeler hazırlanması, ulusal ve yerel düzeyde gençlere yönelik etkinlikler düzenlemek ve yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde spor alanlarında açılacak olan projelere hazırlıkların yapılması, spor faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla teşvik edici projeler üreterek bu konuda gerekli çalışmaları yapmak, yerel düzeyde STK, Kamu Kurum ve Kuruluşları, belediye ve üniversitelerin ilgili birimleriyle işbirliği içinde faaliyetler düzenlemek gibi görev yetki ve sorumlulukları dahilinde devam eden hizmetleri sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır.

Gençlik Spor Şube Müdürlüğü yetkilileriyle gerçekleştirilen birebir görüşmede devam eden faaliyetler ve ulaşılan kesimler hakkında aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.

13 sosyal tesisle faaliyet gösteren Konya Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü bünyesinde; 11 branşta 3.825 lisanslı futbolcu ve 13 antrenör bulunmaktadır. Gençlik kampları kurulması ve bu birimlere spor kulüplerinin ve okullarının yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunulması ve sporun her alanına gençlerin katılımını sağlayıcı projeler hazırlanması noktasında 2019 yaz sezonunda 28 ilçede Büyükşehir Belediyesi Yaz Spor Okullarında; 107 spor uzmanı ile 5.694 sporcu, 56 tesis, spor branş malzemesi ve spor giyim malzemesi sağlanarak faaliyet gösterilmiştir. 28 ilçede Milli Eğitim ve Büyükşehir Gençlik Spor' un paydaş olduğu, yeni bir proje olan 2019-2020 Spor Konya Projesinde 15.000 öğrencimize spor yapma imkanı sağlanması gençlerin spora özendirilmesi yetenekli oldukları alanlarda kendilerini keşfetmelerine, zihinsel ve fiziki gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli spor alanlarındaki projelere hazırlıkların yapılması, malzeme sağlanması kapsamında Konya genelinde tüm amatör spor kulüplerine destek verilmektedir.

Gençlerin katılımını sağlayıcı projeler hazırlanması, ulusal ve yerel düzeyde gençlere yönelik etkinlikler düzenlemek yetkileri dahilinde gerçekleştirilen bir farkındalık projesi niteliğinde olan “Sağlıklı Yaşam Obezite ile Mücadele Dünya Yürüyüş Günü 2019 Etkinlikleri” ile spor eğitmenleriyle çocuklara sabah sporu ve topaç, bilye vb. oyunlar oynatılarak geleneksel oyunların çocuklara öğretilmesi değerlerin korunmasına katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Ayrıca Konya ili genelinde bisiklet kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla Konya protokolü ve vatandaşların katılımıyla belirlenecek güzergah üzerinden

ödüllü bisiklet yarışmaları ve çeşitli etkinlikler düzenlenmesi planlanmaktadır. Yine bu amaç doğrultusunda büyükşehir belediyesinin “Güle Oynaya Camiye Gel” projesi kapsamında 42.000 çocuğa bisiklet hediye edilmesi alternatif ulaşım yöntemlerine özendirici bir yöntem olarak değerlendirilebilir.

Gençlik Spor Müdürlüğünün ulusal ve yerel düzeyde gençlere yönelik etkinlikler düzenlemek ve yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde spor alanlarında açılacak olan projelere hazırlıkların yapılması konularında verilen yetkileri dahilinde Spor Şube Müdürlüğü, uluslararası faaliyetler düzenlenmesi noktasında çeşitli projelere imza atmaktadır. 8 ülkeden 10 takımın, 69 sporcunun yarıştığı Uluslararası Mevlana Bisiklet Turu düzenlenmiştir. Avrupa Hareketlilik Haftası Etkinliği kapsamında podyum hazırlama, güvenlik barikat kurma, çocuk park kurulumu, basketbol şov gösterisi, motorize motor gösterileri ve ip atlama, topaç, tahta bisiklet binme vb. geleneksel oyunlar düzenlenmesi Belediye Spor Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Ulusal ve uluslar arası düzenlenmesi planlanan 3 farklı kategoride herkesin katılabileceği Büyük Konya Maratonu ile yerli yabancı, sporcu ve sporseveri bir araya getirerek ülkemiz adına sporun önemine dikkat çekilmesi ve Konya için marka haline getirilmesi planlanmaktadır. Konya’da düzenlenmesi planlanan 2024 yılı İslam Oyunları Etkinlikleri ve bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için alt yapı ve tesisler oluşturulması da Konya ilini uluslararası alanda bir marka şehir haline getirilmesi yolunda önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca engellilere yönelik biri Konya Görme engelliler Kulübü diğeri Meram Engelliler Kulübü olarak Sivil Toplum Kuruluşları tarafından kurulan iki tane spor kulübüne forma, ayakkabı, kar gözlüğü, kale içi malzemesi vb. spor malzemesi desteği yapılmaktadır. Yine belediyeye ait bir açık halı saha ve bir kapalı yüzme havuzu da dahil 11 tane spor salonunda yer sağlanarak engellilerin buralarda spor yapmaları sağlanmaktadır. Müdürlük bünyesinde işitme engelli judo ve olimpiyat şampiyonu bir milli sporcu görev yapmaktadır. Yine engellilerin spor faaliyetlerinin desteklenmesi adına Aksaray Engelliler Kulübü’ nün Konya’da düzenlenen turnuvalarında engellilerin konaklama ve diğer giderlerinin karşılanması gibi faaliyetler sürdürmektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından belirlenen hedefler doğrultusunda spor alanında örnek olacak, gençler başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçları

dikkate alınarak kişisel ve sosyal gelişimlerini destekleyici, potansiyellerini ortaya çıkaracak imkanların sunulması amacıyla turnuva ve festivaller düzenlenmesi birliğin ve beraberliğin artırılmasında önemli bir enstrüman olan sporun teşvik edilmesi ve bu alanda yeni yeteneklerin ortaya çıkarılmasının noktasında önem taşımaktadır. Sporun gençler ve çocuklar tarafından özendirilmesine yönelik faaliyetlerin artırılarak il genelinde ilkokul, lise ve üniversiteler arası okul takımları oluşturularak futbol, voleybol, basketbol turnuvaları düzenlenmesi, öğrencilerin bu dallarda yeteneklerini keşfetmelerine ve başarılı oldukları alana yönelik gelişimlerine destek sağlanabilir.

Eğitim Faaliyetleri

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin gençlere yönelik eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesinde Büyükşehir Belediyesi Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı Eğitim Şube Müdürlüğü'nün yetkileri dahilinde gerçekleştirmesi beklenen; gençlerin gelişimlerine katkı sağlayıcı, toplumla uyum, kültürel ve psiko-sosyal, bireysel ve toplumsal ilişkilerine olumlu katkı sağlayacak, zararlı alışkanlıklardan koruma amaçlı, ilgi duydukları konular ve yetenekleri doğrultusunda bilgi ve becerilerini artıracak, sorunlarının çözümünde ve eğitimlerine destek oluşturacak akademik kursların, gençlik merkezlerinin açılması ve işletilmesi görevleri toplumsal refaha katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin İlkokul, ortaokul öğrencilerinin tatil dönemlerinde örgün öğretim derslerine destek amaçlı kurslar düzenlenerek psikolojik, bilişsel ve sosyal alanda kendi gelişimlerine uygun temel değerleri kazandırmak ve bu değerlerin ifade edilebilmesi, kütüphane, internet, bilişim hizmeti, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler, öğrencilerin ailelerine yönelik faaliyetler, psikolojik destek, proje geliştirme, etüt çalışmaları ve öğrenci kampları gibi kişisel gelişimi destekleyici ve imkan sağlayıcı etkinliklerin düzenlenmesi çalışmaları yapmak görevlerinin yerine getirilmesindeki etkinliği, KOMEK yetkilileriyle yapılan görüşmelerde edinilen bilgilere göre değerlendirilebilir.

Eğitim Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Konya Meslek Edindirme Kursları (KOMEK) yetkilileriyle gerçekleştirilen birebir görüşmede bu amaçlar doğrultusunda hangi hizmetlerle, toplumun hangi kesimlerine ulaştığı hakkında aşağıdaki bilgiler edinilmiştir.

Gençlik Spor ve Eğitim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren KOMEK 2014 yılından beri 8/16 yaş arası geçlere yaz aylarında Konya Merkez ve İlçelerinde

bulunan KOMEK/ASEM kurs merkezlerinde ve paydaş MEB okullarında Genç KOMEK Yaz Okulları hizmeti sunulmaktadır. 2014 yılında pilot merkezlerde başlatılan uygulama 2019 yılında Konya'nın neredeyse tüm ilçeleri dahil 69 merkezde sanat, dinimiz ve değerlerimiz, spor olmak üzere üç ana modül üzerinden yaz okullarında eğitim sürdürülmektedir.

KOMEK Merkezleri yaz okulları uygulamalarına, yaz tatilini evlerinde geçiren aileler ve öğrenciler tarafından ilgi duyulmaktadır. Yaz okulları, kurs merkezleri (KOMEK-ASEM) ve Milli Eğitimin spor salonları olan okulları tercih edilerek belirlenen okullarda açılmaktadır. Alan öğretmenleri ve komisyon üyeleri tarafından gençlerin yaş seviyelerine göre içerik, tasarım ve düzenlemesi yapılan Genç KOMEK eğitim setleri kaynak olarak kullanılmaktadır. Yaz dönemi 7/16 yaş, güz/bahar dönemi 16 yaş üzeri olmak üzere tüm öğrenciler katılabilmektedir. 8 haftalık eğitim süresinde belirlenen her modül için günde 3 saatlik eğitim verilmektedir. Eğitim sonunda öğrenciler MEB onaylı sertifika sahibi olmaktadır. 2019 öğretim döneminde 20.000 kadar kursiyer kurs bitiminde MEB onaylı sertifika sahibi olarak dönemlerini tamamlamışlardır.

Üniversite öğrencilerine kendi alanlarına yönelik okul derslerine destek sağlayıcı ve çeşitli alanlarda kendini geliştirmek, mesleki beceri kazanmak, üretim yaparak aile bütçesine katkı sağlamak, sosyal kültürel faaliyetlere dahil olmak ve hobi edinmek amaçlı KOMEK merkezlerinde 420 branşta açılan kurslara başvurarak MEB onaylı sertifikalı eğitimlerden yararlanabilmektedirler. KOMEK merkezlerinin eğitime destek ve meslek edindirme noktasında gençlere yönelik etkili ve yerinde çalışmaları olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu eğitimler sonunda mesleki yeterlilik edinilmesine katkı sağlayacak MEB onaylı sertifika sahibi olmaları, gençlerin iş başvurularında dikkate alınmaktadır. Buda işsizliğin azaltılması ve nitelikli işgücüne katkı sağlamaktadır.

Ayrıca AKDEM bünyesinde okulları tarafından tespit edilen sorunlu veya gelişmeye açık genç öğrenciler dilekçeyle talep ederek belediyeden destek isteyebilmektedirler. Bu uygulama geliştirilerek çeşitli alanlarda projeler geliştiren, gelişime açık gençlerin ve çocukların projelerini geliştirmeleri sağlayıcı destek sağlanmalıdır. Bu öğrencilere konularına göre atölyelerde veya laboratuvar gibi çalışama ortamlarının sağlandığı merkezler oluşturulabilir.

Genç KOMEK İhtisas

Gençlerin serbest zamanlarını ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirmelerini sağlamak, sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetlere yönlendirmek, şehirlilik bilincinin kazandırılması amacı ile kamplar ve eğitim faaliyetleri sürdürmek, bu hizmetlerin sağlanması konusunda kamu kurum ve kuruluşları, STK ile ortak çalışmalar yapmak ve gençlerin gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek her türlü sosyal faaliyetlerin sürekli olarak düzenlenmesi, yurt içi veya yurt dışı kurslar, gençlik konulu seminerler, panel, konferans, çalıştay, festivaller, kamplar düzenlenmesi şeklinde belirlenen görevleri doğrultusunda gerçekleştirdiği faaliyetler hakkında Eğitim Şube Müdürlüğü yetkililerinden bilgi alınmıştır.

Genç KOMERK yaz okulunda 6. Eğitim yılında; Robotik Kodlama, Yabancı Diller, İleri Seviye Kuran-ı Kerim Eğitimi, Medya Okuryazarlığı, Halk Oyunları, Judo, İngilizce konu başlıkları altında ihtisas sınıfları oluşturularak gençlerin boş zamanlarını eğitici faaliyetlerle kaliteli hale getirmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Algoritma ve robotik kodlama derslerinde yazılım ile güçlendirilmiş elektronik cihaz kontrollerini öğrenerek öğrencilere insansız hava araçları, akıllı ev sistemleri gibi teknolojik gelişmelerin yazılımsal ve donanımsal mantığının kavramaları konusunda katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Yaz okulunda ihtisas alan öğrencilerin programlarına 2019 yılı itibarıyla çocuk korusu, halk oyunları, tekvando, judo, medya okuryazarlığı, radyoculuk, sunuculuk dallarında eğitimler de dahil edilmiştir. Programa katılan öğrencilere, İngilizce ve Arapça olmak üzere günümüz dil eğitimi standartları dışında “Doğal Dil Öğrenme” sürecinde uzman öğretmenler tarafından dinleme-konuşma-yazma ve okuma becerileri sağlanmaktadır.

Resim 5: Konya Bilim Merkezi Yaz Bilim Kampları

Ayrıca çocukların dini değerleri konusunda bilinçlerinin sağlanması amacıyla 7/16 yaş Kuran-ı Kerim eğitimi almak talep eden öğrencilere kurs merkezlerinde, uzman öğretmenler tarafından seviyeleri belirlenerek bu seviyelere göre Kuran-ı Kerim dersi ve hadis, siyer, tecvit, ezber ve değerler üzerine eğitim verilmektedir.

Bilim Tırı, Çat Kapı Tiyatro, Çocuk Kütüphanesi gibi sosyo-kültürel faaliyetlerin yanı sıra Genç KOMERK öğrencilerine Kent Ormanı ve Dutlukırı'nda bulunan 4 oyun kampında gerçekleştirilen Doğa Kampı 13.500 öğrenci ve işbirliği kapsamındaki çocukların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetler geliştirilerek yeni kamp alanlarında gençlerin doğayla iç içe beceri, karakter ve mukavemet konularında kazanımlar elde edilmeleri sağlanabilir.

3.5.2.Engellilere Yönelik Hizmetler

2014 yılında yeniden düzenlenmiş haliyle 5378 sayılı Engelliler Kanunu 13. Maddesinde “engellilerin mesleki rehabilitasyon ve rehabilitasyon hizmetleri kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve diğer gerçek veya tüzel kişiler tarafından da gerçekleştirilebilir” şeklinde ele alınması belediyelerin engelli hizmetlerindeki yerini göstermektedir. Ayrıca kanunun 11. Maddesinde “Sağlık Bakanlığınca yürütülen engelliliğin doğumdan önce, erken çocukluk döneminde ve çocukluk döneminde önüne geçilebilmesi amacıyla genetik geçişli veya fiziksel, zihinsel, işitsel ve duyuşsal sorunların takip edilmesi ilerlemesi ve gelişiminin engellenmesi ve yavaşlatılması amaçlanmaktadır” ibaresi engelliliğin merkezi yönetim politikalarındaki yerini belirten niteliktedir (<http://www.mevzuat.gov.tr>).

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin, Sağlık ve Sosyal Hizmet Dairesi Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde engellilerin toplumun tüm kesimlerini sosyal hayata dahil etmeyi amaçlayan sosyal sürdürülebilirlikteki önemi göz önünde bulundurularak yürütülen sosyal ve kültürel hizmetler hakkında bilgi edinilmiştir.

Engelli hizmetlerinin şekillenmesinde belediyelerin rolünü ele alacak olursak, sosyal belediyeçilik içerisinde büyük bir öneme sahip olan engelli hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesinde belediyelerin halka en yakın olma avantajı uygulamaların ve gerekliliklerin tespitini ve hizmet sunumunu kolaylaştırmakla birlikte siyasi sorumluluğun gerektirdiği güven sağlama ve kent halkını kazanabilme çabası hizmetlerin kalitesini ve politikaların uygulanma sürecini hızlandırmaktadır. Bakanlıkların yerelde yaptığı veya

bakanlıklarda yapılan çalıştay, konferans ve toplantılarda bilgi alışverişi gerçekleştirilmektedir. Konya Büyükşehir Belediye Meclisinde oluşturulan Konya Engelsiz Yaşam Komisyonu ile birlikte hareket eden Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü sahada engellilerle ilgili yapılacak çalışmalara hemen müdahale imkanı sağlayarak çözüm odaklı çalışmalara imza atmaktadır.

Engellilerin sosyal hayatın içinde engelsiz yaşayabilmelerinin sağlanması amacıyla ulaşım hizmetlerinde, eğitim hizmetlerinde, sosyal ve kültürel alanlarda engellilere yönelik kolaylıklar, şehir içi ulaşımında raylı sistem, otobüs, yaya geçitleri ve kaldırımlar bu amaca uygun yeniden tasarlanarak pozitif hizmetler sağlanmaktadır.

Engellilerin, sosyal sürdürülebilirliğin kentsel gelişim ve sosyal belediyeçilik içerisindeki önemi kapsamında bir değerlendirme yapılacak olursa; kentsel gelişmeyi, gelecek ve şimdiki nesillerin her türlü kentsel haklarını göz önünde bulundurarak toplumsal bir gelişme sağlamayı amaçlayan sürdürülebilir kentleşme kavramı içerisinde; kent halkının tüm kesimlerini kapsayan bütünleştirici, savunucu, koruyucu ve geliştirici ilkeler barındırmaktadır. Bu kapsamda engelli vatandaşların haklarının korunması ve toplumla bağlarının güçlendirilmesi sürdürülebilir toplumsal bir gelişmenin ve sosyal belediyeçiliğin bir gereğidir.

Sosyal belediyeçiliğin kentin sosyal dokusunun merkezi hükümet ve sivil toplum kuruluşlarının desteği ve işbirliği ile iyileştirilmesi ve rehabilite edilmesi amaçlarında engelli hizmetlerinin önemi karşımıza çıkmaktadır. Bireyi her türlü muhtaçlıktan kurtarmak amacıyla olan sosyal belediyeçilik insani ihtiyaçlarını giderememesine neden olan doğuştan veya sonradan ortaya çıkan zihinsel, fiziksel, işitsel veya duyuşsal herhangi bir engeli bulunan bu nedenle toplumsal ve sosyal hayattan uzaklaşan ve yalnızlaşan herhangi bir gelir sağlayabilme gücü ve yetisi olmayan bu bireylerin toplumsal hayata, işgücüne kazandırılmasını ve her alanda erişilebilirliklerinin sağlanması için engelli politikalarına gerekli önem verilmelidir.

Yardım faaliyetleri

Engelliler talep, istek ve şikayetlerini belediyeye şahsi olarak müracaat ederek, açık kapı sisteminden, dilekçe yoluyla talepte bulunarak veya bildiri (dolaylı tanıtık, medya, muhtar) yoluyla bildirebilmektedirler. Aynı zamanda dilekçeyle veya şahsi olarak başkana ulaştırılan talep ve şikayetlerde değerlendirilerek uygun görülen yardımlar söz konusu kişilere

ulaştırılmaktadır. Mecburi ihtiyaçlar dışında, kapalı spor salonu, ev rampası, asansör ve kaldırımlarla ilgili değişiklik yapılması yönünde taleplerle sıklıkla karşılaşılabilir.

Muhtaç durumda olan engellilerin maddi yardım, akülü araba ev düzenleme talepleri, Büyükşehir belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Sağlık ve Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı'na bağlı oluşturulan Sosyal Hizmet Şube Müdürlüğü'nden sosyal kart uygulaması ile karşılanmaktadır. Yapılan yardım başvuruları öncelikle sosyal hizmet bürosunun İnceleme Komisyonu tarafından yerinde yapılan inceleme, değerlendirme son olarak uygulama aşamasında ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır. Evi kendine ait olan veya düzenlenmesinde sakınca görülmeyen bireyin yaşadığı evde merdiven, asansör, giriş ve çıkışlarda engeline uygun düzenlemeler yapılmaktadır.

Engelliler ücretsiz ulaşım hizmetlerinden faydalanabilmekte, ortopedik engelli vatandaşlara mekanik ve akülü tekerlekli araba yardımı yapılmaktadır. İhtiyaç sahibi engelli aileleri tespit edilerek kişisel sosyal kart ile anlaşmalı marketlerden giyim, gıda, kırtasiye gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Engelli ailelerine içme suyunda %50 indirim hizmeti sunulmakta ve %40 düzeyinde engeli bulunan ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerine eğitim bursu verilmektedir. Fiziksel ve zihinsel engelli ve lösemi talesemi gibi enfeksiyon kapma riski olan çocukların eğitim hayatına devam edebilmeleri amacıyla eve gelen özel öğretmenleriyle eğitimini sürdüren öğrencilere ev ziyaretleri yapılarak dilek ve talepleri dinlenmektedir. Evinde çıkamayacak kadar yaşlı ve bakıma muhtaç erkek engelli vatandaşlara evde berberlik hizmeti verilmektedir.

Lösemili çocuklar özel eğitimlerden faydalanmasına rağmen engelli çocuklar gibi burs alamamaktadır. Son derece masraflı bir tedavi süreci gerektiren lösemi hastası çocukların da eğitim bursu veya nakdi yardımla desteklenerek muhtaç durumdaki ailelerin yükünün hafifletilmesini gerekli görülmektedir.

Engellilere erişilebilirlik hizmetleri kapsamında yollar, kaldırımlar, park ve bahçelerde engelli ulaşımına uygun düzenlemeler yapılmaktadır. Ayrıca engelsiz mekanlar projesi ile engelli ailelerin evlerinde gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Görme engelliler için şehir içinde birçok alana iz hatları yerleştirilmiştir. Şehir içi toplu taşıma hizmeti veren otobüs ve tramvaylarda görme ve işitme engellilere işitsel ve görsel bilgilendirme sistemi kurularak 615 araç yani şehir içi toplu taşıma hizmeti veren araçların %83'ü engellilerin kullanımına uygun şekilde düzenlenmiştir.

Eğitim Faaliyetleri

Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde engellilerin toplumsal hayatla bütünleşmelerini sağlamaya yönelik olarak,hafif zihinsel engelli, down sendromlu ve otizmliler gençleri rehabilite etmek, sosyal hayata katılımlarına yardımcı olmak ve topluma kazandırmak adına 2014 yılında Konya Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmet Daire Başkanlığı kontrol ve desteği ile mehter takımı kurulmuştur. Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren yetişkin mehter takımının üflemeli saz desteğiyle eğitimini sürdüren özel nitelikli gençler 40 adet mehter marşından oluşan eserleri çalıp söyleyebilecek şekilde başarı göstermişlerdir. Projenin amacı yüzyıllardır kullanılan müziğin rahatlatma ve tedavi etme özellikleriyle sosyalleşme ve iletişim konularında eksiklikler ve zorluklar yaşayan hafif ve orta derecede zihinsel engelli gençlerimizin cesaret ve özgüvenlerinin geliştirilerek kendilerini toplumda ifade edebilir düzeye getirmektir.

1 Haziran 2018 yılında toplum yararına proje kapsamında Konya Büyükşehir Belediyesi ve İŞKUR işbirliği ile 30 öğrenci altı ay süresince hizmet vermişlerdir. Mehter takımında kendini geliştiren birçok öğrenci bu tecrübelerle şehir bando ve mehter takımlarıyla birlikte ücretli olarak düğün, sünnet ve açılışlarda çalışarak gelir elde etmektedirler. Konya ili ve çevresinde çeşitli karşılama ve açılışlarda, sosyal farkındalık ve sosyal faaliyetlerde gösterilerini sergileyerek bu özel gençlerin toplum içindeki yerine vurgu yapılmakta bu sayede gençlerin toplumsal olarak benimsenmesi ve toplumla iç içe bir hayat sürebilmelerine katkı sağlamaktadır.

Engelli bireylerin toplum içerisinde karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilmek amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi gençlik meclisi üniversite öğrencilerinin ve engelli gençlerin katılımıyla “Engelsiz Yaşam Çalıştayı” düzenleyerek engelli yaşama katkı sağlamak sorunları değerlendirmek, bu konuda hangi faaliyetlerin yürütüldüğü, engellilerin sosyal hayata daha fazla katılımını sağlamanın yolları ele alınmış sonuçlar yetkililere iletilerek engelli sorunlarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Üyelerinin karşılaştıkları sorunları taraflara iletme gayretinde olan STK’ lar engellilerin sorunlarını dinleyerek yerel yönetimlerle iletişim halinde olması ve belediyeler ile engelli vatandaşlar arasında köprü oluşturması belediye hizmetlerinin daha fazla sayıda engelliye ulaşması noktasında önem kazanmaktadır. Engelli dernekleri ile işbirliği yapılarak aile danışmanları sosyolog ve psikologlar tarafından rehabilitasyon, bilinçlendirme ve

bilgilendirme hizmetleri sunulmaktadır. Engelli derneklerinin yaptığı çalışmalarda belediyeden talep edilen makul isteklere olumlu dönüşler yapılmaktadır.

Konya BŞB yaptığı çalışmaları engelli dernekleri ve vakıflarla görüş alışverişi ve işbirliği içerisinde yürütülmekte olduğu görülmektedir. Engelli Dernekleri veya belediye tarafından gerçekleştirilen panel, konferans, çalıştay gibi etkinlikler ve kamp, iftar programları gibi çeşitli çalışmalar Sivil Toplum Kuruluşları ile birlikte yapılarak bu şekilde toplumsal kaynaşmaya katkı sağlanırken aynı zamanda etkinliklerden daha fazla kişinin haberdar olması da sağlanabilir.

Belediye Meclisine kurulan Engelsiz Yaşam Komisyonu ve Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nün sosyal ve kültürel, fiziksel ve eğitime yönelik çalışmaları engelli bireylerin beklentileri göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Sosyal ve kültürel çalışmalar engellilerin taleplerine göre şekillendirildiği için genelde olumlu dönüşler olarak alınmaktadır. Yeni talepleri değerlendirerek planlanan yeni faaliyetler bu doğrultuda düzenlenmelidir. Bu açıdan bireysel geri dönüşler önem taşımaktadır. Eksiklikler buna göre yeniden düzenlemelerle giderilerek kentte yapılan yeni fiziksel yatırımlarda engelliler göz önünde bulundurulmalıdır.

Engelli hizmetlerinde belediye bünyesinde, Kültür, Turizm ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Gençlik Spor ve Eğitim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, Yapı ve Kontrol Dairesi Başkanlığı, Fen İşleri Dairesi Başkanlığı birimleriyle kentin engelliler için fiziki erişim ve ulaşım noktasında en uygun ve kullanışlı hale getirilmesi ve engelli vatandaşlarımızın eğitim ve sosyal, kültürel gelişiminin desteklenmesi noktasında işbirliği sağlanmaktadır. Konya Büyükşehir Belediyesi'nde engelli hizmetlerinde yeniliğe ve gelişime açık çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir.

KOMEK Tarafından Engellilere Yönelik Gerçekleştirilen Hizmetler

Engellilere sunulan Eğitim Faaliyetleri başlığı altında, Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı'na bağlı Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (KOMEK) yetkilileriyle yapılan görüşmede engellilere verilen eğitime yönelik hizmetler ele alınacaktır.

Genç KOMEK bünyesinde her sene gerçekleştirilen Yaz Okulu projesinde, tüm dezavantajlı ailelerin çocukları ve %40 engeli olan çocuklara ücretsiz eğitim verilmektedir.

Yaz okullarında zihinsel ve fiziksel engelli otizmli ve spastik özürlü özel çocuklara ve işitsel ve görme engelli hafif engelli dezavantajlı çocuklara gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla özel eğitim hizmeti sunularak sosyal hayata kanalize olabilmelerine katkı sağlanmaktadır.

2019 yılında KOMEK Selçuklu Özel Eğitim Meslek Okulunda 4 şubede 45 öğrenciye ve Konevi İşitme Engelliler Okulunda 3 şubede 27 öğrenciye hizmet sunulmuştur. Temel Dini Bilgiler, Kuran-ı Kerim, El sanatları, Resim ve çeşitli dallarda Spor derslerinin yanı sıra öğrencilerle birlikte hasat toplama, yemek yapma faaliyetleri Genç KOMEK oyun kampı ziyareti ve Bilim Tırı'nın okula gelmesi gibi öğrencilerin ilgi duyacağı etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Yine KOMEK bünyesindeki Meslek Edindirme Merkezlerinde diledikleri alanda kurslardan faydalanabilmektedirler. KOMEK Meslek Edindirme kurslarında eğitim alan engelli vatandaşların çeşitli dallarda beceri geliştirmeleri sağlanmakta, kurslarda yaptıkları kişisel faaliyetlerinin değerlendirilmesi konusunda başvuruları halinde sergi, satış ve uygulamalara destek verilmektedir.

Genel olarak amaç toplumun engel guruplarına bakış açılarını değiştirerek engelli ailelerine sunulan manevi ve psikolojik destek ile gençlerin faaliyetlerine katılım ve desteklerinin sağlanması, yine ailelerin kontrolü altında evlendirilerek onlarla gurur duydukları mutlu bir yaşam sürebilmelerine, toplumsal hayattaki yerlerini alabilmelerine katkı sağlayıcı çalışmaların ön planda olduğu görülmektedir. Yine engelli ailelerin maddi ve psikolojik yükünün hafifletilmesi adına hayata dahil olabilme aşamasında kendi engelleri dışında önlerine çıkan kentsel ve toplumsal engellerin kaldırılarak kendi amaçları doğrultusunda gelişimlerinin sağlanması ve ailelere bağımlılıklarının biraz olsun hafifletilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda aileler engellilik konusunda bilinçlendirilerek engellilerin aldığı sosyal ve kültürel desteklerle kazandığı motivasyon ve özgüveni aile içerisinde de desteklenmesinin sağlanmasının daha sağlıklı bir yaşam sürmelerine yardımcı olabileceği, bu konuda daha fazla çalışma yapılmasını gerektirmektedir. Bireyin engelliliğini bir yaşam şekli olarak benimsemesinde ailenin önemi göz önünde bulundurulmalıdır.

Engellilerin kendilerini geliştirdikleri özel yetenek ve sanatsal yeteneklerini kişisel başvuruları ile değerlendirmeye alarak KOMEK bünyesinde sergi, satış ve uygulamalarına destek verilmektedir. Engelsiz Yaşam Merkezi'nde yeterli sosyal hizmet uzmanı, psikolog, özel ve teknik eğitim öğretmenleri bulundurularak engellilere hobi ve mesleki beceri

kazandıracak terapi niteliğinde müzik, dans, el sanatları vb. faaliyetler düzenlenerek farklı alanlarda beceri kazandırılabilir. Engelli bireyleri hakları konusunda daha fazla bilinçlendirmek ve farklılıklarını onların ön plana çıkaracak veya geri planda bırakacak bir durum olmadığı konusunda bilinçlendirecek sosyal hayata ve iş hayatına dahil olmalarına destek sağlayacak faaliyetler artırılmalıdır. Ayrıca engelliliğin bireyde oluşturduğu tavratik ve psikolojik etkilerin yok edilmesi en azından azaltılması açısından fayda sağlayacak kamp, gezi ve spor faaliyetleri gibi motivasyon artırıcı projelerin belediyenin engellilere yönelik faaliyetlerinde daha fazla olması önem verilmesi gerektiği görülmektedir.

Sporun insan sağlığına faydaları göz önünde bulundurularak engellilere spor ve terapi hizmeti sağlayan, belediye bünyesinde engellilere göre tasarlanmış spor merkezleri oluşturularak özel sağlık uzmanları rehberliğinde rehabilitasyon hizmetleri artırılmalıdır. Bu hizmetler Engelsiz Yaşam Merkezi oluşturularak daha kapsamlı bir şekilde psikolog, sosyolog, özel eğitim öğretmeni ve sosyal hizmet uzmanı refakatinde gerçekleştirilebilir.

Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü'ne şahsi olarak veya dilekçeyle bildirilen talep ve istekler değerlendirilerek veya açık kapı uygulamasına gelen talepler gerekli daire başkanlıklarına iletilerek çözüm üretilmektedir, sosyal medyadan alınan talep ve şikayetler göz önünde bulundurularak politikalar engellilerin görüşlerine göre şekillendirilmelidir.

Bireylerde önemli bir dezavantaj oluşturan bu engellilik ve muhtaçlık durumu belediyeler için engellileri en önemli muhtaç kesim durumuna getirmektedir. Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak %13'ünün engelli olduğu düşünülürse politikalarının birbir engellilerle yapılan görüşmelerle, belediyelere bildirilen taleplerle veya Sivil Toplum Kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları gibi engellilerle iletişim halinde olan kurumların görüşlerine göre şekillendirilmesi ve hayatın her alanında erişilebilirliklerinin sağlanması gerekmektedir. Bu şekilde engellileri hayatın her alanına, kentsel gelişimin çevre ve sosyal politikalarına dahil ederek kenti onlar içinde yaşanılabilir ve olanaklarından faydalanılabilir hale getirmek bir zorunluluktur. Belediyeye yapılan, gerek bireysel talepler gerekse derneklerin görüşleri doğrultusunda stratejik planlamalarda öncelikli olarak ele alınmalıdır.

Engellilerin bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve yaşamını bağımsız şekilde sürdürebilmesini sağlamayı amaçlayan fiziki, sosyal, zihinsel ve mesleki becerileri kazandırmak amaçlı habilitasyon hizmetleri sağlanması, sosyal ve mesleki rehabilitasyon belediyelerin gerekli gördüğü şekilde ve çeşitli kurumlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirilir

bu göre Sivil Toplum Kuruluşlarıyla Konya Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyetleri,ile verilen eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri sayesinde sosyal gelişimini tamamlayan özel gereksinimli bireyleri topluma kazandırmak ve istihdamın sağlanması gerekli görülmektedir. STK' lar aracılığı ile bildirilen talepler doğrultusunda yeni politikalar belirlenebilmeli. Evde eğitim alan engelli öğrencilerin ev ziyaretlerinde sorun ve beklentiler öğrenilerek yeni politikaların üretilmesinde göz önünde bulundurulmalıdır. Engelli politikalarının oluşturulması sürecinde engellilerin görüşlerinin göz önüne alınması önem taşımaktadır.

Hızlı gelişen ve dönüşen kentleşmeye uyum sağlanmasında çeşitli fiziksel veya zihinsel engellere sahip bu özel vatandaşlara kentsel sosyal uyum sürecinde pozitif ayrıcalıklar tanınması ve bu süreci kolaylaştırıcı yöntemlere yönelik bilinçlendirilmesi, kendi becerilerini ortaya koyabilecekleri alanların ve imkanların sağlanması aynı zamanda bu sürecin çeşitli faaliyetler ve rehabilitasyon hizmetleriyle desteklenmesi en önemli dezavantajlı gurup olan engellilere istihdam olanaklarının sağlanması sosyal belediyciliğin önemli hizmet alanlarından biridir. Bu alanda Konya Büyükşehir Belediyesi, engellilerin ulaşım ve sosyal entegrasyonuna yönelik birçok hizmeti sağlamakla birlikte engelli bireylerin toplumun bir parçası olarak kabul edilmesine yönelik farkındalık oluşturmak ve buna yönelik ailelerin ve toplumun bilinçlendirilmesinin sosyal hayata katılım sağlanması noktasında çalışmalar artırılması gerekli görülmektedir.

3.5.3. Yoksul ve İhtiyaç Sahiplerine Yönelik Hizmetler

Sosyal belediycilikte sosyal yardımların asıl amacı; muhtaç insanları sadece geçici yardımlarla desteklemekten ziyade insanın insani değerlere uygun yaşam standartlarına ve kendi kendine yetecek maddi olanaklar düzeyine gelene kadar yani yardım almadan belli bir standartta yaşamını sürdürebilmesini sağlamak ve bireyleri sosyal, kültürel ve ekonomik alanda kendi kendine yetecek düzeye ulaştırmaktır (Uygur, 2014: 46).

Yardım Hizmetleri

Bu alanda yapılan hizmetlerin yerinde görülmesinin önemi göz önünde bulundurularak Sosyal Hizmet Şube Müdürlüğü'nde yüz yüze yapılan görüşmede ne tür yardımların hangi yöntemlerle ihtiyaç sahiplerine ulaştırıldığı ele alınmıştır.

Sosyal Hizmet Şube Müdürlüğü'ne yardım başvurusunda bulunan vatandaşların ihtiyaç sahibi olup olmadıklarının tespiti amacıyla başvuruyu gerçekleştiren şahsın mahallinde belediye personeli tarafından yapılan inceleme sonucu hazırlanan inceleme raporlarının

Muhtaçlara Yardım Fonu Yönetim Kurulu'nun puanlama (anket) yöntemiyle değerlendirilerek buna göre karar verilmektedir. Yardımlar ihtiyaç sahiplerine Türkiye'de ilk defa Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanmış olan Sosyal Kart uygulaması ile yardıma muhtaç vatandaşların ihtiyaçları karşılanmaktadır. Sosyal kart uygulaması ile ihtiyaç sahiplerine anlaşmalı marketler aracılığıyla ekme, temel ihtiyaç ve gıda yardımları, şehir içi ulaşımı bedava ulaşım kartları ile sağlayabilmektedirler. Yardımlar sosyal kart uygulamasıyla ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmakta ve belediye bütçesine dahil edilmektedir. Sosyal kartla sağlanan yardımlardan; yaşlı, kimsesiz ve ailevi yoksulluk içinde olanlar, engelliler, göçmenler faydalanabilmektedirler.

2018-2019 eğitim öğretim yılında gençlere ve çocuklara; yetim, öksüz, şehit ve gazi çocuklarına, annesi babası ayrı olan, %40 ve üzeri engelli raporu bulunan öğrencilere, 8. Sınıf LGS %1'lik başarı diliminde olan öğrencilere farklı kategorilerde farklı miktarlarda eğitim yardımları yapılmaktadır. Geçtiğimiz eğitim öğretim döneminde 19.240 öğrenci Konya BŞB eğitim yardımlarından faydalanmıştır.

Aynı yardımlar sosyal kart ile yapılan yardımlardır. Sosyal kart ile son iki yılda Konya BŞB tarafından 2008 yılında 6.000/ 2009 yılında 6.200 ihtiyaç sahibine yardım sağlanmıştır. Sosyal kartlar tek seferlik, üç aylık, altı aylık, dokuz aylık ve bir yıllık olarak düzenlenmiştir. Sokakta kalan (evsiz) barınma ve yiyecek ihtiyacı olan bireylere, Geçici barınma hizmeti verilmektedir.

Sosyal yardım hizmetlerinin sosyal kartla ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması hizmetlerin daha hızlı gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Bu sistem; erişimi kısıtlı ve diğer dezavantajlı kesimlere yardımların ulaştırılmasını kolaylaştırmaktadır. Kısa vadeli yardımlar sağlanarak uzun vadede istihdamın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılarak sürdürülebilir kentsel gelişime sınıflar arası eşitsizliklerin giderilmesine katkı sağlanabilecektir. Eğitim yardımlarının yoksul ailelerin çocuklarına başarı sınırlandırması getirilmeden temel eğitim süresini kapsayacak şekilde destek sağlayacak düzeye getirilerek toplumun eğitim seviyesi yükseltilebilir. Eğitim masraflarını karşılayamayan dezavantajlı ailelerin çocukları eğitimini yarıda bırakmak ve genellikle zor şartlarda çalıştırılmakta veya aile ortamından uzaklaşmaktadırlar. Buda kentlerde sınıfsal eşitsizliklerin sürekliliğine, suç oranlarında artışa, madde bağımlılığı gibi toplumsal sorunlara neden olmaktadır.

Sosyal belediyeciliğin toplumu muhtaçlıktan kurtarmak amacına yönelik eğitimin desteklenmesi, istihdamın sağlanması ve bu şekilde muhtaçlık oluşturan durumların azaltılması/ortadan kaldırılması amaçlanmalıdır. Aynı yardımların asgari geçim düzeyinde sürdürülmesi sosyal hizmetin en önemli sorumluluğu olmakla birlikte nakdi yardımların kişilerin dezavantajlarına göre artırılması, kentsel olanaklardan faydalanılmasında avantaj sağlanması gerekli görülmektedir.

Sosyal Sorumluluk ve istihdama yönelik Projeleri

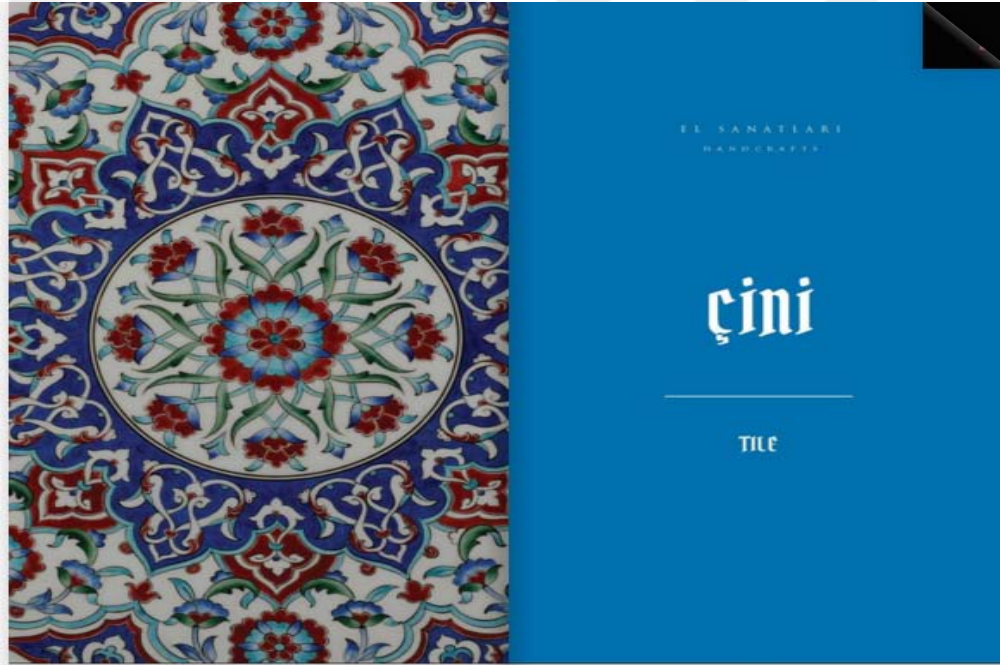
Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı'na bağlı Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (KOMEK) sosyal yardımlarda, sosyal faaliyetlerde ve istihdamın artırılmasında önemli çalışmalara imza atmaktadır. Bu kapsamda KOMEK yetkililerle yapılan görüşmede alınan bilgiler Konya Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal hizmette, sosyal faaliyetlerin ve istihdam artırıcı faaliyetlerin önemi kapsamında değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

KOMEK, başta engelliler olmak üzere madde bağımlısı, göçmenler, devlet korumasındaki kişiler, kimsesiz çocuklar ve yaşlılardan oluşan toplumun dezavantajlı tüm gruplara pozitif ayrımcılık sağlanarak topluma entegrelerine destek amaçlı eğitimler ve etkinlikler düzenlenmektedir. Bu kapsamda Önleyici Sağlık Hizmetleri, değerler eğitimi, derneklerle ortaklaşa veya kurum olarak yapılan sosyal sorumluluk projeleri yürütülmektedir.

Sosyal hizmet kapsamında kursiyerlerle birlikte çeşitli sosyal sorumluluk faaliyetleri yürütülmektedir. 2015 tarihinde eğitim, kültür, spor, sanat, yardımlaşma, rehberlik ve sosyal alanlarda yürütülecek faaliyetlere katkı sağlamak amacıyla KOMEK Mensupları ve Mezunları Derneği kurularak Dilek Askıda, Kardeş Okul, Okul Kütüphanesi Kurma gibi çeşitli sosyal sorumluluk projelerine imza atılmıştır. Sosyal sorumluluk projeleri faaliyetleri dernek adı altında yürütülmektedir.

Bir başka sosyal sorumluluk projesi olan “Yetimin Kurşun Kalem” ile halkın ve kursiyerlerin katılımıyla toplanan 70 binden fazla kırtasiye malzemesi, Fırat Kalkanı Harekatında terörden arındırılan bölgelerdeki yetim öğrencilere ulaştırılmak üzere AFAD Lojistik Merkezine teslim edilmiştir. Önleyici Sağlık Hizmetleri kapsamında; Kan bağıışı, KETEM taramaları ve hastalıktan koruma seminerleri vb. faaliyetler yürütülmektedir.

Kursiyerlerin kurslarda veya sadece üretime yönelik faaliyet gösteren kurs merkezlerine ait atölyelerinde ürettikleri ürünleri sergi satış merkezlerinde veya www.komekpazari.com sitesinden satışını gerçekleştirerek ekonomilerine katkı sağlayabilmektedirler. 2013 yılında kurulan Sergi Satış KOMERK Kooperatifi; ölmeye yüz tutmuş sanatları, el sanatlarını, atıl emeği ve hammadde kaynaklarını harekete geçirmek amacıyla atölyeler, sergi satış merkezleri açarak sanayi, üniversite, sivil toplum kuruluşları, vakıf ve derneklerle işbirliği içerisinde pazarlama departmanı güçlendirilmiştir. Dijital istihdama yönelik yapılan görüşmelerde sektörel işgücü dinamiklerinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Resim 6: Altın Dokunuşlar Sergi Katalogu

KOMERK kurs merkezi bünyesinde faaliyet gösteren; Büyük Sinan Sanat ve Tasarım Atölyesi, Saman Pazar Mefruşat Atölyesi ve Çini Atölyesi olmak üzere 3 atölye faaliyet göstermektedir. Milli istihdama katkı sağlamak amacıyla kurulan atölyeler “ Huzurlu Evler, Mutlu Yarınlar” sloganıyla yola çıkmıştır. İŞKUR işbirliği ile açılan, bugüne kadar 450 kişiye istihdam sağlayan atölyelerde eğitim gören kursiyerler aynı zamanda devlet desteğinden ve ürünlerin satışından gelir sağlamaktadırlar.

Büyükşehir Belediyesi Kariyer Merkezi ve Açık Kapı Uygulaması ile vatandaşlar talep ve isteklerini belediyeye bildirebilmektedirler. Kariyer Eğitim Departmanı tarafından iş edinme bilgileri değerlendirilerek yapılan şahsi iş başvuruları otomasyon üzerinden yaş,

meslek, eğitim bilgilerine göre sınıflandırılmakta kayıt altına alınarak bireyler belediye alımları hakkında bilgilendirilmektedir. Gelen talep ve şikayetler kayıt altına alınarak ilgili daire başkanlıklarına iletilmekte çözüme ulaştırılması sağlanmaktadır.

Kişilerin sosyal yoksulluklarının giderilmesi ve sorunlarının çözülmesi hayat standartlarının yükseltilmesi yönünde politikalar geliştirilerek sosyal uyum sorunu oluşturan kesimlere kentsel uyumlarına destek ve istihdama yönelik eğitimlerin desteklenmesi önem taşımaktadır.

3.5.4. Eğitime Yönelik Hizmetler

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı'na bağlı Eğitim Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (KOMEK) 2004 yılında kuruluşundan bu yana her kesime yönelik sağladığı eğitim hizmetleri alanında ki tecrübelerini Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı bünyesinde halka sunmaya devam etmektedir. Büyükşehir Belediyesi KOMEK yetkilileriyle yapılan görüşmeler hizmetlerin yerindeliğinin değerlendirilmesi noktasında ele alınacaktır.

Halkın yaşam kalitesinin ve toplum refahının yükseltilmesine katkı sağlamak amacıyla her yaş ve eğitim düzeyindeki bireylere hayat boyu eğitimi amaç edinerek bireylere iş ve yaşam becerileri kazandıracak, akılcı ve bilimsel düşünme, problem çözme becerileri geliştirilerek yeteneklerini ortaya çıkaracak talepler ve eğilimler doğrultusunda belirlenen birçok dalda ücretsiz eğitim hizmeti KOMEK tarafından verilmektedir. KOMEK-ASEM (Aile Sanat Eğitim Merkezi) mutlu insan, erdemli toplum ve huzurlu şehir vizyonu ile hayat boyu öğrenme alanında yeniliklere öncülük eden çalışmalar sürdürmektedir.

KOMEK bünyesinde Yetişkin Eğitimi ve Genç KOMEK başlıkları altında farklı yaş ve eğitim guruplarına, 2004-2019 yılları arası 410 branşta verilen bu eğitim hizmetleri tamamen ücretsiz olarak gerçekleştirilmektedir. Geleneksel Türk El Sanatları, Kaybolmaya Yüz Tutmuş Sanatlarının yaşatılmasına yönelik kurslar, Bilinçli Tarıma yönelik kurslar, Model Uçak Yapımı gibi teknolojik alalarda eğitim veren kurslar, Web Tasarımı, Photoshop gibi güncel konulara yönelik kursalar, çeşitli el becerileri kursları, eğitim desteği sağlayıcı yabancı dil, bilgisayar kursları vb. başlıklar bu eğitimlere örnek verilebilir.

2019 yılında Konya merkezde 25 KOMEK, 6 ASEM ve ilçelerde 21 KOMEK,16 ASEM; 68 hizmet binasında hizmetlerini sürdürmektedir. Bütün hizmetler MEB-Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı ve ilçe belediyeleri işbirliği ile yapılmaktadır.

İşbirliği çalışmalarında yerel düzeyde KOSGEB, İŞKUR, Mesleki Eğitim Merkezleri ve uluslararası (AB, BM) ajanslarla çeşitli projeler yürütülmektedir.

Bir yıllık KOMEK takvimi oluşturularak dönemlere göre açılan kayıtlara komek.org adresine bireysel başvuru yapılarak kayıt yapılmaktadır. Yetişkin eğitimleri bir dönemi kapsayan 16 haftalık eğitimlerden oluşmaktadır. Bu eğitimlere bir dönemde 50.000 üzerinde başvuru yapılmaktadır. Her dönem halkın taleplerine göre farklı branşlar belirlenebilir, sosyal medya aracılığıyla yapılan eleştirel geri dönüşlere göre ve üniversite öğrencilerine yönelik kurulan tanıtım stantlarında oluşan görüşlere göre bir sonraki dönem kurslarının konuları şekillendirilmektedir.

Resim 7: KOMEK/ASEM

Özellikle kadınların aile bütçesine katkı sağlayabilecekleri veya hobi olarak giyim, mefruşat, iğne oyası, şiş örgüsü vb kategoriler en çok başvuru alan branşlardır. Eğitimi destekleyici kültürel derslerde bilgisayar, akıl ve zeka oyunları, yabancı dil ve işaret dili branşları ön plana çıkmaktadır.

Bütün kurs merkezlerinde bulunan atölyelerde veya sadece üretime yönelik çalışan atölyelerde üretim yapılabilmekte ve üretilen ürünler KOMEK internet sitesinden veya

öğrenciler isterlerse KOMEK bünyesinde belirli yerlerdeki satış stantlarında satışını sağlayarak aile bütçesine katkıda bulunabilmektedirler.

Türk İslam Sanatları Akademisi (TİSA) sınavla belirlenen öğrencilere hat, musiki, tezhip, resim, kalem işi gibi ana sanat derslerinin yanında Osmanlı Türkçesi, Farsça, Sanat Felsefesi ve divan edebiyatı seçmeli derslerini alabilmektedirler. Eğitimlerde katılımcılara zahir ve batın ilişkisini kurgulayacak irfani bir bakış açısı kazandırılmak amaçlanmaktadır.

Yüzyıllardır Kur'an eğitiminde başkent konumunda olan Konya'da ilk Türk İslam Devletleri döneminden günümüze kadar gelen Darü'l Huffaz (Hafızlık Akademisi) geleneğinin devam ettirilmesi için KOMEK tarafından " Hayat Boyu Öğrenme ve Öğrendiğini Zinde/Zihinde tutma" ilkesi çerçevesinde "Daru'l Hüffaz"ı yeniden hayatla buluşturmak amacıyla kurulmuştur. Hafızlığı yarım bırakmış tamamlamak isteyen veya unutmamak için tekrar etmek isteyenler diledikleri saatlerde ve günlerde randevu alarak derslerini verebilmektedirler.

Resim 8:Daru'l Hüffaz Hafızlık Sağlama Kursu

2011'den bu yana "Altın Dokunuşlar" adı altında bilgi şöleni şeklinde sergiler düzenlenmektedir. Bu sergiler kursiyerler tarafından tanıtım stantlarında ve uygulamalarla ziyaretçilere tanıtılmaktadır. Bu sene "Orta Asya'dan Anadolu'ya" teması ile açılan sergide değerli eserler sergilenirken, şiir dinletisi, yarışma, söyleşi gibi faaliyetler ve KOMEK öğrencilerinin uygulamalı gösterileri yer almıştır.

Balkanlarda Kardeşlik Köprüsü Kültürel/Sanatsal Projeler ve Mesleki Kurslar adı altında gerçekleştirilmesi planlanan proje ile Ortadoğu, Balkanlar, Afrika, Türkiye Cumhuriyetleri ve Avrupa başkentlerine kadar Türk el sanatlarını tanıtmak ve yaygınlaştırmak için kültürel etkinlikler düzenlenmesi, kurslar ve sergiler açılarak Türk kültürünün uluslararası alanda tanıtılması ve farklı kültürlerin bir araya getirilmesi hedeflenmektedir. Bu şekilde yeni istihdam alanları açılması amaçlanmaktadır.

KOMEK kurslarının bireylere sağladığı mesleki beceri, tecrübe ve edinilen bilgilerin istihdama dönüştürülme imkanlarının artırılması gerekmektedir. Çeşitli guruplara fırsat eşitliğinin sağlanması ve kaybolmaya yüz tutmuş kültürel ve sanatsal değerlerin yeniden gün yüzüne çıkarılması, doğal mirasın korunması, sosyal ve kültürel değerlerin sürdürülmesi aynı zamanda bilimsel ve teknolojiler konusunda bilinçlenme ve merak uyandırıcı her kesimin ulaşımının sağlandığı eğitimler sosyal belediyeciliğin hayata geçirilmesi bağlamında kentler de sosyal, kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına hizmet etmektedir.

Sosyal belediyeciliğin Mobilize Etme ve Yönlendirme, Sosyalleştirme ve Sosyal ve Sosyal Kontrol işlevlerinin gereği olarak Konya Büyükşehir Belediyesi'nin asgari geçim seviyesinin altındakilere yapılan yardımlar dışında, halkın ihtiyaç ve eğilimlerine göre bireylere mesleki beceri kazandırarak gelir elde edebilecekleri duruma getirmeyi amaçlayan KOMEK Kurs Merkezlerinin faaliyetleri "Sosyal Hizmet" anlayışına farklı ve kentlerde sürdürülebilirliği destekleyici bir yorum getirmektedir.

3.5.5. Kadın ve Aileye Yönelik hizmetler

Konya Meslek Edindirme Kursları KOMEK ile birlikte kadınlara yönelik faaliyet gösteren Aile Sanat Eğitim Merkezi ASEM ve Engelli Şube Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Aile ve Kadın Destek Merkezi (AKDEM) yetkileriyle yapılan görüşme Konya Büyükşehir Belediyesi'nin kadınlara yönelik sosyal hizmetlerinin değerlendirilmesi kapsamında ele alınacaktır.

Aile ve Kadın Destek Merkezi (AKDEM) kadınları ve aileleri her alanda bilinçlendirilmeyi bu şekilde aile ve toplumsal yapıyı iyileştirme sağlama amacına yönelik faaliyet göstermektedir. Bu amaç doğrultusunda kadın destek merkezleri oluşturularak çeşitli konularda bilinçlendirme ve bilgilendirme seminerleri, aile sohbetleri düzenlenmekte açık kapı uygulamasıyla insanların şikayetlerine çözüm aranmaktadır.

Genel konu başlıkları güncel sorunlara göre belirlenmektedir;

- Anne, baba tutumları,
- Stres ve öfke yönetimi,
- Olumlu düşünme ve iletişim becerileri,
- Sevgi dilleri,
- Bebeklik ve ergenlik dönemi,
- Sosyal medya.

Sosyal medya, anne-çocuk ilişkileri, anne-baba ilişkileri, geniş ailede gelin-kaynana ilişkilerinde farkındalık oluşturmak amacıyla belirlenen mahalle halkına Aile Sohbetleri, basılan broşürlerle duyurusu yapılarak muhtarlarla kararlaştırılan mekanlarda halka yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Aile sohbetlerinde, aile bireylerinde sosyal medya bağımlılığı nedeniyle ortaya çıkan sorunlar, çocuk yetiştirme konusunda destek ve toplumumuzda sık rastlanan geniş aile içerisinde ortaya çıkan sorunlar en çok karşılaşılan kadın ve aile sorunları arasındadır. Bu aile sohbetleri esnasında veya sonrasında alınan şikayetler ve istekler doğrultusunda ön plana çıkan sorunlara yönelik yeni sohbet konuları belirlenmektedir.

Akdem Danışmanlık Hizmeti sayesinde vatandaşlar (anne, baba, aile, gençler, çocuklar) sorunlarıyla ilgili merkeze yaptıkları telefon başvuruları ile AKDEM bünyesinde hizmet veren PDR uzmanları tarafından sorunlarına yönelik destek alabilmektedirler. Bu danışmanlık hizmetlerinin sonucunda en fazla başvuru alınan sorunlara yönelik eğitim seminerleri düzenlenerek sorunların oluşmasına veya aşılamaz duruma gelmeden neler yapılabileceği konusunda halkın bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.

20 ve daha fazla haftalık hamilelere 15 kişilik guruplar halinde 4 haftalık doğum ve nefes egzersizleri gibi doğumun aşamaları hakkında bilgilendirmeler yapılmaktadır. Konya İl Sağlık Müdürlüğü ve Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile yapılan bu ücretsiz uygulamada Konya pilot bölgedir.

“Benim Bir Ailem Var Projesi” ile boşanmış kadınlara yaşadıkları sorunlu dönemin daha kolay atlatılması ve yeniden hayata adapte olmaları için ücretsiz olarak toplam 10 seanstan oluşan uzmanlar denetiminde terapi şeklinde gurup çalışmaları, gurup görüşmeleri yapılmaktadır.

Konya merkez ve taşra ilçelerinin neredeyse hepsinde faaliyet göstermekte olan ASEM, KOMEK bünyesindeki ASEM binalarında, sadece kadınlara yönelik Meslek Edindirme Kurslarının yanında talep eden kursiyerler sauna, spor salonu, spor adası, fitness ve

yüzme havuzu gibi hizmetlerden ücretli olarak faydalanabilmektedirler. Milli Eğitim işbirliği ile kadınların talepleri doğrultusunda belirlenen el sanatları ve kültürel alanda açılan ASEM kursları mezunlarına Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sertifika verilmektedir.

Ücretsiz KOMEK kurslarında kadınların diledikleri branşlarda eğitim alabilecekleri ve seçtikleri konuda mesleki beceri elde edebilecekleri imkanlar sunulmaktadır. Kendilerini geliştirdikleri alanlarda yaptıkları çalışmaları üretime dönüştürerek bütçelerine katkı sağlayabilmektedirler. Ayrıca aldıkları eğitimler üzerine kendilerini geliştirerek meslek sahibi olabilmelerinin yolu açılmış olmaktadır.

Sonuç olarak, bu uygulamaların toplumsal değişimlere uyumlu şekilde sürekli yenilenen bir yapıda geliştirilmesi kentlerde, toplumsal olarak sürdürülebilir bir sosyal gelişim sağlanması amacıyla hizmet eden sosyal belediyeciliğin gereklerinde biridir. Bireylerin gelişimi, toplumun, toplumun gelişimi ise kentlerin sürdürülebilir ve ekonomik gelişimini beraberinde getirecektir. Sosyal ve ekonomik bir sürdürülebilirlik ekseninde gelişen kentsel gelişim ise ulusal gelişimi destekler niteliktedir.

Bireylerin toplumsal kararlarda söz sahibi olamaması, kentsel kararların alınmasında etkisiz kalması ve ekonomiye katkı sağlayıcı faaliyetlere dahil olamaması kentsel yoksulluğu da beraberinde getirirken tabii olarak kentlerde sürdürülebilir sosyal, kültürel ve ekonomik bir gelişimin oluşturulabilmesindeki olumsuzluklar içerisinde en önemli ve önüne geçilmesi en zor konulardan biridir. İş gücünün artırılması ve yoksulluğun ortadan kaldırılması, sağlıklı bireylerin yetiştirilebilmesi için sağlıklı aile yapılarının oluşturulması ile sağlıklı bir nesil yetiştirilmesi gibi sosyal, ekonomik ve sosyolojik olarak iç içe geçmiş toplumsal yapının ve kentsel gelişimin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesinde önemli yere sahip birçok konuda, kadınların kentsel gelişim sürecine katılımının her alanda sağlanmasının/desteklenmesinin gerekliliği karşımıza çıkar. Buda sürdürülebilir kentleşmenin sosyal boyutunun hayata geçirilmesinde sosyal belediyeciliğin konusudur.

3.5.6. Göçmen ve Mültecilere Yönelik Hizmetler

Başta engelliler olmak üzere KOMEK tarafından madde bağımlılığı, göçmenler, devlet korumasındaki kişiler, kimsesiz çocuklar ve yaşlılar olmak üzere toplumun dezavantajlı tüm guruplara pozitif ayrımcılık sağlanarak topluma entegrelerine destek amaçlı eğitimler ve etkinlikler düzenlenmektedir.

Mülteci ve diğer dezavantajlı vatandaşların yapılan sağlık taramalarının sonuçlarına göre belirlenen mahallelerde kadınlara sağlık konusunda bilgilendirme amaçlı seminerler düzenlenerek hastalıkların erken teşhisinin önemi kadınların, kadın ve çocuk sağlığı konularında bilinçlenme sağlanabilir.

Eğitim Hizmetleri

KOMEK bünyesinde Suriyeli mültecilere Türkçe dil eğitimi verilmekte ayrıca sosyal entegrasyon sağlanmaları adına diğer kurslardan da faydalanmaları sağlanmaktadır. Suriyeli göçmenler geçici kimlik belgeleriyle kurs merkezlerine başvuru yaparak her branşta eğitimlere başvuru yapabilmektedirler.

Genç KOMEK bünyesinde BM işbirliği ile Suriyeli çocuklar için Yaz Okulu “Selçuklu Anadolu Lisesi ve Alaeddin KOMEK Kurs Merkezi 2019 Yaz Okulu Sosyal Uyum Destekleme Projesi” adı altında düzenlenmektedir. Buna karşın mültecilere verilen sosyal entegrasyonlarını kolaylaştırıcı desteklerin artırılması gerekmektedir. Karşılaştıkları kültürel farklılıklara uyumlarını kolaylaştıracak etkinliklerin yerel halkın katılımı sağlanarak desteklenmesi kentin bu yeni bireylerinin, kentsel dokuya ve yeni yaşamlarına uyumu kolaylaştırıcı ve bilgilendirici destek sağlayacaktır.

Sosyal Yardımlar

Sosyal kartla yoksullar ve engellilere olduğu gibi mülteci ve göçmenlerden oluşan dezavantajlı kesimlere de aynı yardımlar yapılmaktadır.

Kent ve toplumla bütünleşmenin, sosyal kontrolün belediyelerin elindeki imkanlarla sağlanması, toplumun belirli kesimlerine yönlendirme ve danışmanlık hizmeti verilmesi, yardıma muhtaçların belirlenmesinde ve yardımların ulaştırılmasında yeni ve daha pratik yöntemler geliştirilmesi, kişilerin kendi dışında gelişen olumsuzlukların kişiye verdiği zararlardan korunması ve desteklenmesi kısacası kentin, toplumun tüm kesimlerinin talep ve ihtiyaçlarına göre sosyal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirliğinin sağlanmasında belediyelerin avantajlarından faydalanılması noktasında gerçekleştirilen faaliyetler, uygulamadaki projeler ve hedefler değerlendirildiğinde Konya Büyükşehir Belediyesinin örnek nitelikte uygulamaları olduğu görülmektedir. Bunun en önemli avantaj oluşturan etkenlerinden biri sosyal yardım ve sosyal hizmet politikalarının merkezi hükümet desteği ve işbirliği ile oluşturulması olarak gösterilebilir.

3.6.Konya Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Sürdürülebilirliğe Katkı Sağlayan Akıllı Şehir Uygulamaları

Sosyal belediyecilik anlayışı sadece yardıma muhtaçlara yapılan yardımlarla sınırlandırılmayacak kadar geniş ve kentsel gelişimin sürdürülebilir bir eşitlik, katılım, sosyal güvenlik ve gelir dağılımında adaleti oluşturarak kent halkının her türlü kentsel hizmete ulaşımını sağlamak, yoksulluğun oluşumuna zemin hazırlamayan sürdürülebilir kentsel bir gelişimi, teknolojinin tüm imkanlarından faydalanarak; eğitime, sağlığa, bilgiye ulaşımın sağlanması ve trafik, ulaşım, altyapı, yol, konut vb. hizmetlerin kolaylaştırıcı teknolojik yöntemlerle geliştirilmesi, sorunlarının giderilmesi aynı zamanda kentsel dokuya ulaştıracak bilişim teknolojileri yöntemleriyle kentin sosyal analizinin yapılabilmesi buna göre ayni ve nakdi yardımların, sağlık hizmetlerinin, eğitim hizmetlerinin şekillendirilmesi gibi konuları içinde barındıran kapsamlı bir kavramdır.

Sosyal belediyecilik, toplumsal ve dolayısıyla kentsel refahı yükselterek bu refahtan faydalanmayı engelleyecek sorunların oluşumuna temelinde engel olmak ve mevcut sorunlara çözüm üreten ortadan kaldıran sürdürülebilir bir kentsel gelişimi hedefler. Bilişim teknolojileriyle kentsel dokununve gerekirse bölgesel ve ulusal sosyal dokunun belirlenmesine destek sağlanabilmektedir.

Çalışmanın bu aşamasında sürdürülebilir kentleşme, küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin; belediyecilik, sosyal belediyecilik, sosyal hizmet ve sosyal yardımlar üzerindeki geliştiren, dönüştüren ve küreselleştiren etkileri akıllı şehirler kapsamında ele alınacaktır. Konya BŞB Kent Bilgi Sistemi ve Akıllı Şehirler yetkilileriyle yapılan görüşmeler neticesinde edinilen bilgilerle bilişim teknolojilerinin kentsel gelişime entegre edilmesinde Konya'da gelinen nokta ve amaçlar ele alınmıştır.

3.6.1.Akıllı Şehirler

Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle birlikte dünyada ve dolayısıyla ülkemizde tüm yaşam alanları ve kentlerde hızlı bir dönüşüm farkında olmadan insanları üretim yenilik ve teknolojik odaklı olarak yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla kentlerde verimliliği arttıracak arayışlara sürüklenmektedir.

Sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanmasını zorlaştıran; sınırsız ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklara ulaşma imkanına sahip kentlere artan göç beraberinde hava ve su

kirliliği, plansız kentleşme, trafik yoğunluğu, kayıt dışılık, suç oranlarında artış sağlık, enerji gibi sorunlar kentlerin ülke ekonomisi üzerinde ki olumsuz etkisini artırmakta ve bu ihtiyaçlara cevap vermekte zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Katı atıkların doğaya zarar vermeden yok edilebilmesinin sağlıklı içme suyu temin edilebilmesi, kent trafiği ulaşım yönetim sistemlerinin oluşturulması, gıda güvenliği, iklim değişikliği ve artan yoksulluk oranları kenti tehdit eden ve kentlerde sürdürülemezliğe neden olan etkenlerdir. Bu noktada sosyal belediyeçilik kapsamında Akıllı Şehir uygulamaları ile uygulamalı çözümler sağlanması amaçlanmaktadır.

Genel anlamda kent sakinlerine en iyi hizmet sağlamayı amaçlayan bir modernleşme çabası diyebileceğimiz “akıllı kent” kavramı IBM’in tanımına göre ‘şehir temel sistemlerini analiz etme ve bütünleştirmede bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması olarak ele alınırken TÜBİTAK (2017), şehir planlamasını, yönetimini, inşasını ve akıllı hizmetleri kolaylaştıracak nesnelerin internetin, bulut bilişim, büyük veri ve entegre coğrafi bilgi sistemleri gibi yeni nesil bilgi iletişim teknolojilerinin kullanıldığı yeni bir kavram ve model olarak tanımlar (Aksoğan, duman, 2018: 185).

Bu yaklaşımlar kentsel alanın geleceğine yönelik akıllı alt yapılar ve teknolojilerin ve yeni teknolojilerle ortaya çıkan akıllı uygulamaların başarısının bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan olumlu değişimin sınırsız olanaklarına bağlı olduğunu gösterir.

Kentin iyi yönetimi ve kent sakinleri tarafından uygulamaların akıllı bir yapıya dönüştürülerek yaşamı kolaylaştırması daha etkili ve sürdürülebilir yönde kullanılabilmesi var olan bilginin yönetimi ile ortaya çıkar. Bir kentin sakinlerine sürdürülebilir ve kapsayıcı şekilde altyapı araçlarının bilgi iletişim teknolojileri ile geliştirilerek kent sahipleri tarafından benimsenmesinin sağlanması ile ortaya çıkan yenilikçi bir yaklaşımı ifade eden akıllı kent, yerel bilgi sistemleri, ulaşım sistemleri, enerji tesisleri, su kaynakları, çöp toplama ve geri dönüşüm yönetimi, hastaneler, okullar, kolluk kuvvetleri ve kütüphaneleri kapsayan kent kaynaklarının ve varlıklarının entegre edilmesini ifade eden bir kentsel gelişim göstergesi olarak düşünülebilir.

Avrupa Birliği tarafından yaşam kalitesinin artırılması, sürdürülebilir ekonomik kalkınma için bilgi iletişim teknolojilerinin alt yapısının oluşturulması, beşeri ve sosyal sermaye etrafında şekillenmesi gerektiği benimsenen akıllı kent bileşenleri ve göstergeleri aşağıdaki gibidir(Elvan, 2017: 7):

1. Akıllı hareketlilik-ulaşım(smartmobility): Bilgi ve iletişim teknolojileri desteğinde entegre ulaşım sistemlerini ifade eder. Bu bileşen çevre dostu ve özellikle dezavantajlı grupları kapsayıcı bir çözümü amaçlar.

- Çevre dostu motorsuz
- Karma erişim modeli
- Ulaşım seçenekleri
- Entegre çözümler

2. Akıllı yaşam (smart living): insanların yaşamlarını kolaylaştırmak ve kentlilere sağlıklı ve güvenilir ortam sağlamak adına bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması.

- Güvenlik
- Sağlık
- Mutlu
- Enerjik
- Kültürel

3. Akıllı yönetim (smart governance):Kamu yönetiminde katılımcı karar alma mekanizmalarının oluşturulması, şeffaflık ve etkili iletişimle açık veri politikalarını ve kamu kesiminin ürettiği verilerin açık ve ücretsiz olarak tüm paydaşlarla paylaşılması birlikte çalışabilir bilgi ve iletişim teknolojileri çözümleriyle sağlanmaktadır.

- Bilgi ve iletişim teknolojileri, e-devlet uygulamaları
- Şeffaflık ve kamuya açık veri
- Etkin arz ve talep politikaları

4. Akıllı Çevre (smart environment): Hava kirliliği izleme sistemleri yenilenebilir enerji sistemleri akıllı sayaçlar akıllı ve mikro şebekeler çevre dostu kent planlaması ve binalar akıllı su yönetimi ve drenaj sistemleri katı atık yönetimi, enerji verimi sağlayan akıllı sokak aydınlatmaları gibi çözümleri kapsar.

- Yeşil binalar
- Yeşil enerji
- Yeşil şehir planlaması

5. Akıllı ekonomi (smart ekonomi): Verimlilik artışında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ileri üretim sistemleri, e ticaret bu bileşenin kapsamındadır.

- Girişimcilik
- Yerel ve kültürel bağlar
- İnovasyon
- Verimlilik

6. Akıllı insanlar (smart people): İnsanları bilgi ve iletişim teknolojileri kullanma ve üretme becerilerinin geliştirmesine yönelik yaratıcılığa ve bilişime yönlendiren kapsayıcı bir toplum oluşturmayı hedefler.

- Katılımcı toplum modeli
- 21.yy eğitimi
- Yeniliklerin desteklenmesidir.

Sürdürülebilir kentleşme, sosyal hizmet ve yerel yönetim kavramlarının amaç ve hedeflerinin kesişme noktasında ortaya çıkan akıllı şehirler, günümüz kentlerini çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğini sağlayarak, sosyal adalet, şeffaf yönetim, eşitlik ve katılımcılık unsurlarını, kültürel ve sosyal değerleri koruyup geliştirerek ve teknolojik gelişmelerle destekleyerek geleceğe taşıma eğilimindedir.

Ülkemizde akıllı şehirlerin kurumsal bir yapı kazanması “Akıllı Şehirler ve Coğrafi Teknolojiler Dairesi Başkanlığı”nın kurulması ile başlamıştır. İnsan odaklı “hayata değer katan yaşanabilir ve sürdürülebilir şehirler” vizyonunun belirlendiği “2019-2022 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanarak akıllı şehir stratejileri belirlenmiştir.

Resim 9: Yükselen Küresel Eğilimler ve Yeni Teknolojiler

Konya Büyükşehir Belediyesi 2018 yılında kurulan Akıllı Şehirler Yönetimi Şube Müdürlüğü kurularak akıllı şehir uygulamalarına geçilmiştir. Sürdürülebilir kentsel gelişme bu hedef ve amaçların yerel düzeyde, yerel ve sosyal politikalarla desteklenerek sürekliliğinin sağlanabilmesinde, akıllı kent uygulamalarının hayata geçirilmesinde Konya Büyükşehir Belediyesi giderek karmaşık hale gelen kentsel sorunların çözümü amacıyla kentlerde sürdürülebilir çözümler üretmeyi amaçlayan akıllı yöntemler geliştirmesinde önemli çalışmalara imza atmaktadır. Konya’da uygulamada olan akıllı şehir örnekleri; Temassız Kart Sistemi, Merkezi Trafik İşletim Sistemi, Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi, Katanersiz Tramvay, Bisiklet Yolları, Akıllı Bisiklet Sistemi, E-Desen, Katı Atık Elektrik Üretimi, Çevre Yönetim Bilgi Sistemi, e-Pati Uygulaması, Konya Bilim Merkezi, Koordinasyon Bilgi Merkezi olarak gösterilebilir (<http://www.konya.bel.gov.tr>). Çalışmanın bu aşamasında Konya BŞB’nin Akıllı Şehir uygulamaları sosyal belediyciliğe katkıları sosyal hizmet kapsamında ele alınacaktır.

3.6.1.1 Temassız Kart Sistemi

Temassız kart sistemiyle belediye bünyesinde hizmet veren toplu ulaşım araçlarında banka kartlarının kullanılması sağlanması ile ulaşım erişiminin daha pratik bir hale getirmek amaçlanmıştır.

Bankalar arası Kart Merkezi ve Konya Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile hayata geçirilen “Konya Ulaşım Projesi” 2013 yılında Konya merkezde otobüs ve tramvaylarda kullanılmaya başlanmıştır.

3.6.1.2 Akıllı Toplu Taşıma Sistemi (ATUS)

Konya akıllı kent uygulamalarına yönelik akıllı toplu ulaşım sistemi (ATUS) Temassız kart sistemi, kent bilgi sistemi, mobil uygulamalar, akıllı bisiklet sistemi, akıllı kent yönetimi (www.konyabel.gov.tr)

Toplu ulaşım hatların güzergahlarını, otobüs hatlarının sefer zamanlarını, toplu taşıma araçlarının belirlenen durağa ne kadar süre sonra ulaşacağını bulunan adrese en yakın durakların öğrenilebildiği Konya Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi ATUS ‘un sağladığı ulaşım kolaylığıyla vatandaşların toplu taşımaya yönlendirilmesi trafik yoğunluğunun azaltılması ve erişim kolaylığı sağlanmaktadır.

3.6.1.3.Merkezi Trafik İşletim Sistemi (METİS)

Kavşaklarda tesis edilen CHAOS sistemlerinin merkezi kontrol yazılımı olan METİS, sayısal harita tabanlı ulusal haberleşme standartlarına göre kavşaklarla 7/24 canlı bağlantı kuran, uzaktan kavşak kontrolü yapabilme özelliğine sahip, topladığı geçmiş ve güncel trafik verilerine göre istatistiksel analizler yapabilen, tamamen web tabanlı bir kontrol merkezi yazılımıdır.

METİS uygulamasının özellikleri şunlardır;<https://www.asrteknoloji.com.tr/merkezi-isletim-sistemi>).

- Kavşaklarda anlık sinyal düzeninin görüntülenmesi
- Kavşak görüntülerinin sayısal harita üzerine yansıtılması
- Kavşaklara anında müdahale edilmesi
- Şehrin trafik yoğunluğu haritasının çıkarılması ve yayınlanması
- Toplanan verilerin veri tabanına aktarılması
- Arşivlenen veriler üzerinden trafik analizlerinin gerçekleştirilmesi
- Geçmişe dönük sinyal raporlarının alınması
- Kavşak kontrol cihazlarına erişim ve programlama
- Kavşaklarda ortaya çıkan hataların görüntülenmesi ve cihazlara müdahale edilebilmesi

Türkiye’de ilk defa Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından merkezde bulunan önemli 32 kavşakta oluşan trafik yoğunluğunu azaltmak amacıyla fiberoptik altyapıya sahip tüm kavşakların izlenebildiği Akıllı Trafik Sistemi uygulaması başlatılmıştır. Akıllı Trafik Sisteminde kavşaklardaki kameralar trafik ışıklarını trafik yoğunluğuna göre yönetebilmektedir.Trafik ışıklarını araç yoğunluğuna göre yöneten Akıllı Trafik Sistemi, trafiğin en yoğun olduğu yöne yeşil ışığın daha uzun süre yakılmasını sağlayarak araçların ortalama bekleme süresi kısaltılmaktadır. Bu sistemle Konya merkezde bazı kavşaklarda trafik ışıklarında bekleme süresi 80 saniyede 60 saniyeye indiği gözlemlenmiştir (<http://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php>).

3.6.1.4.Akıllı Bisiklet Uygulaması

Bisikletle ulaşım sağlamak isteyenler için Konya merkezde oluşturulan 40 ayrı istasyonda 500 bisikletle hizmet verilmektedir. Mobil Konya uygulamasından bisikletlere

nereden ulaşılabileceğini ve nerelere teslim edilebileceği boş bisiklet kilitleme alanı bulunup bulunmadığı öğrenilebilmektedir. Şehir merkezinde 320 km şehir genelinde ise 550 kilometre bisiklet yolu ağına sahip Konya geçmişten günümüze Türkiye’de bisiklet kullanımında örnek şehir niteliğindedir. Son dönemde bisiklet istasyonlarında oluşan tahribat ve eksikliklerin giderilmesi planlanmaktadır.

3.6.1.5.Mobil Konya ve Mobil Mesnevi Uygulaması

Konya Büyükşehir Belediyesi hakkında,şehrin özellikleri ve ulaşımı hakkında tanıtıcı ve bilgilendirici birçok bilgiye ulaşılabilmektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi ve TÜBİTAK “Konya Büyükşehir sınırları içinde elektronik haberleşme amacıyla kullanılmak üzere fiber-optik altyapı kurma ve bu alt yapıdan karşılıklı faydalanılması esasına dayalı işbirliği” protokolünü imzalayarakKonya’da akıllı kent yaklaşımı çerçevesinde haberleşme ve ulaşım alt yapısının iyileştirmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda kentin bir network alt yapısının hazırlanması, trafik denetleme sistemlerinin artırılması, tramvay yolunda ortaya çıkan aksaklıkların çözümü ve yeni yolların inşa edilmesi gibi önemli adımlar atılmaktadır.

Mobil Mesnevi Uygulaması Mesneviyi ciltler halinde okumayı, okunan bölümlerle ilgili not alma, dipnotlara bakabilme,fihrist kısmını liste halinde inceleyebilme, ney taksimleri dinleyebilme, Mevlana müzesi albümünü inceleyebilme gibi özelliklere sahiptir, on iki dilde okunabilir durumda olan Mobil Mesnevi uygulaması 200 binden fazla kişi tarafından indirilerek dünya çapında ilgi görmektedir (<http://www.konya.bel.tr/haberayrinti>).

3.6.1.6.Kent Bilgi Sistemi

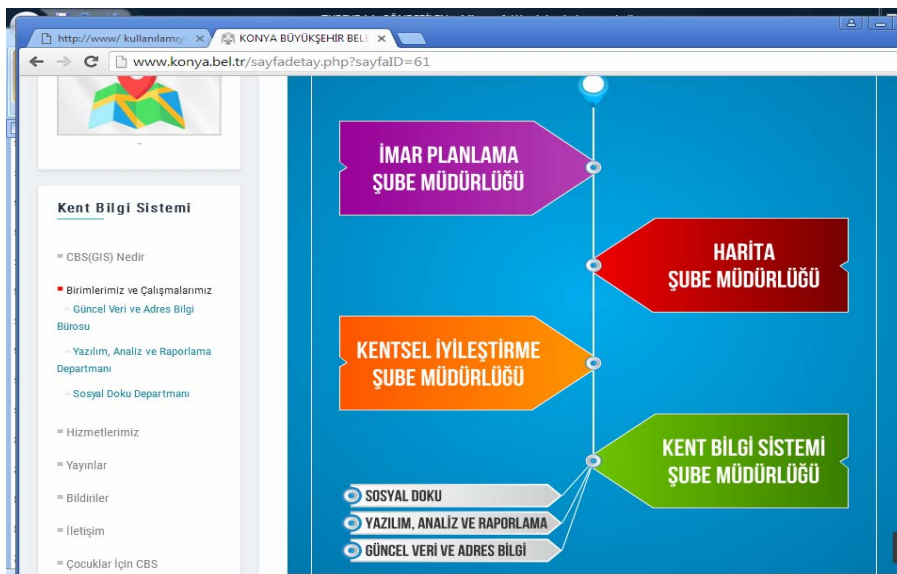
Büyükşehir belediyeleri, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanun’a göre kimsesiz ve özürllülere, dar gelirli, muhtaç ve yoksullara yardım ve sosyal hizmet sunmakla sorumludur. Teknik ve yönetsel faaliyetleri kolaylaştırmak, etkin kent yönetimi ve güçlü bir karar destek yapısı oluşturmak amacıyla Konya Büyükşehir Belediyesi 2006 yılında Kent Bilgi Sistemi’ne geçiş yapmıştır.

Konya BŞB İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Kent Bilgi Sistemi şube müdürlüğü yetkilileriyle yapılan görüşmeler ve literatür araştırması sonucu edinilen bilgilere göre Kent Bilgi Sisteminin sosyal hizmete katkıları ele alınmıştır. Kent Bilgi Sistemi, yeni bilgi teknolojileri ve uygulamalarına uygun olarak Konya Büyükşehir

Belediyesi bünyesinde bilgi sisteminin kurulması ve belediyenin ve vatandaşların hizmetine sunulması ile belediyelerin hizmet verimliliği, kalitesi ve hızının artırılması, coğrafi bilgi sistemi teknolojisinden faydalanarak Konya'nın sosyal, ekonomik ve teknik durumuna ulaşabilmesi, güncel verilerle oluşturulan karar destek sistemleri sayesinde hızlı ve doğru karar verme olanağının sağlaması hedeflerine ulaşmak amaçlamıştır.

Sosyal belediyeçilik alanında Kent Bilgi Sistemlerinin sosyal doku haritası verilerin Kamu Hesapları Bilgi Sistemi'ne (KBS) entegrasyonu, kartografik harita çıktılarının alınması, sosyal ve ekonomik analizlerin yapılması, Coğrafi Bilgi Sistemi fonksiyonlarını yerine getirebilen yazılım, veri tabanı yazılımına bağlı programların sağlanması, eğitim hizmetleri konularında doğru, hızlı yerinde karar verilmesine olanak sağlayarak belediyelerin hizmet verimliliğinin ve kalitesinin yükseltilmesi, yöneticileri güncel verilerle durumdan haberdar etme gibi çeşitli kolaylıklarından faydalanılır.

Sosyal hizmet bağlamında, Konya Büyükşehir Belediyesi yardımların Coğrafi Bilgi Sistemine taşınması ile yardıma muhtaç bölgelerin tespit edilerek ve yardımların etkinliğinde olumlu gelişmeler beklemektedir. Coğrafi Bilgi Sisteminin Tapu Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), ikamete ait fotoğraf uydu görüntüsü gibi özellikleriyle yardımların işlevsel ve adaletli bir şekilde yerine ulaştırılması hedeflenmiştir.

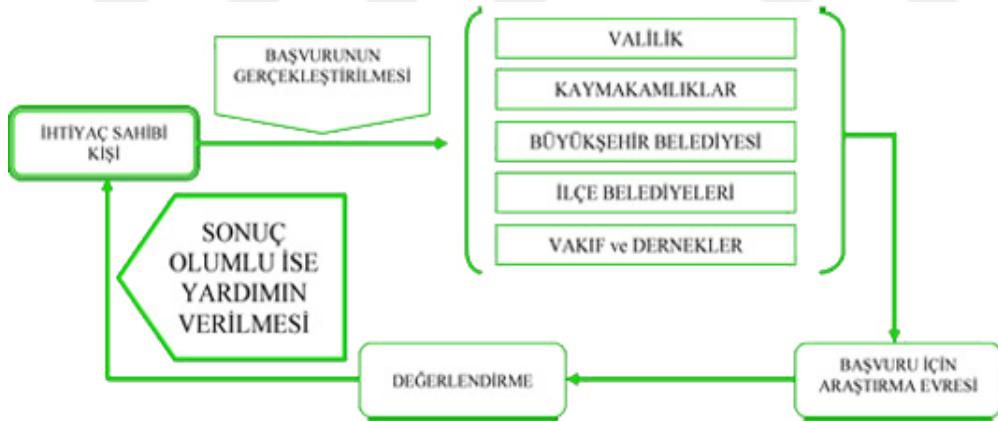

Resim 10: Kent Bilgi Sistemi Web Sayfası Ekran Fotoğrafi

Konya Büyükşehir Belediyesi faaliyetleri kapsamında Sosyal Veri Merkezi Projesi ile ülkemizde ilk defa Sosyal doku haritası üretimi gerçekleştirilerek yapılan yardımların diğer kuruluşlarında haberdar olması bu şekilde yardımlarının adaletli sağlanması ve kaynak israfının önüne geçilerek gerçek ihtiyaç sahiplerinin yardımlardan mahrum kalmaması amaçlanmıştır.

Sosyal doku haritası güncel yardım verileri ile 289.000 hane üzerine gerçekleştirilen anket verilerinin karşılaştırılmasıyla yardım yönelimleri değerlendirilerek belirli bölgelere odaklanması, belirlenen bölgelere Konya Büyükşehir Belediye Meslek Edindirme Kursları (KOMEK) açılarak bu bölgede meslek edindirme, istihdam sağlama, ev ekonomisine katkı sağlayarak bölgenin gelişimine katkı sağlanmaktadır.

Yardım faaliyetleri ihtiyaç sahibi kişinin ihtiyaç duyduğu yardım türüne göre gerekli evraklarla ilgili bölüme başvurması sürecinin devamında kurum yapılan başvuruyu araştırma ve değerlendirmeye tabi tutarak olumlu veya olumsuz sonuçlanmasına göre gerçekleştirilir. Olumlu sonuçlanan başvurularda yardımlar ilgili bölüm tarafından ihtiyaç sahibi olduğu kanaatine varılan kişilere ulaştırılır.

Resim 11: Yardım Başvuru Döngüsü

Bu yardım döngüsünde inceleme ve değerlendirme aşamalarının uzun sürmesi yardımların yerine ulaşmasında gecikmelere, kurumların birbirinin yaptığı yardımlardan haberdar olmaması farklı kurumlara ayrı yardım başvurusunda bulunularak birkaç kurumdan yardım alınması gibi hizmetlerin suiistimal edilmesine olanak sağlar niteliktedir.

Bu yüzden Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından kurumların yardım faaliyetlerini bir merkezde toplayan ve kurumlar arası bilgi paylaşımının sağlandığı, mevcut Kent Bilgi Sistemi alt yapısı üzerinden Sosyal Bilgi Merkezi modeli geliştirilerek tüm yardımları tek

havuzda toplamak ve belirlenen standartlara uygun destekleyici teknolojilerle yardım hizmetlerini gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Kent nüfusunun sosyal ve demografik yapısına göre hizmet planlamasının yönünü belirleyen Sosyal Doku Haritası ile kişilerin kentsel hizmetlerden memnuniyet durumu da dahil olmak üzere ihtiyaç, eğitim, sağlık, sosyal güvence ve gelir durumu tespit edilerek yardım ve hizmetler buna göre şekillendirilmektedir.

Kent Bilgi Sistemi'nin çekirdek yapısı olan adres, bina, nüfus bilgilerini gibi sosyal verileri içinde barındıran Mekansal Anahtar (Mekansal Kimlik Bilgisi) ile harita tabanlı hizmet gerçekleştirilmesi mümkün olmaktadır.

Resim 12: Mekansal Anahtar Yapısı

Mesela Sosyal Veri Merkezi'nin verileri ve mevcut yardımlar karşılaştırıldığında kronik hastalara yapılan sağlık yardımlarında eksik kalan yardım verilebilecek yapı Sosyal Bilgi Merkezi altyapısında ortaya çıkmaktadır.

Yardım gerçekleştiren kurum, kuruluş, vakıf, dernek gibi organizasyonların ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda şekillenen Sosyal Bilgi Sistemi yazılımı bu kuruluşların verileri de entegre edilerek sistemde oluşturulan Yardım Müracaat Formu ile kayıtlar gerçekleştirilmektedir.

Yardım Müracaat formunun ilk sayfasına TC kimlik numarası, kimlik bilgileri, tapu bilgileri, yardım bilgileri ve ikamet bilgileri girildiğinde Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre kişinin ikamet bilgileri sisteme gelmektedir.

Resim 13: Yardım Müracaat Formu 1. Aşama

Başvurunun ikinci aşamasında kişinin sağlık ve sosyal güvence durumu, nüfus bilgileri ve yardım kuruluşunun tespitleri bulunur.

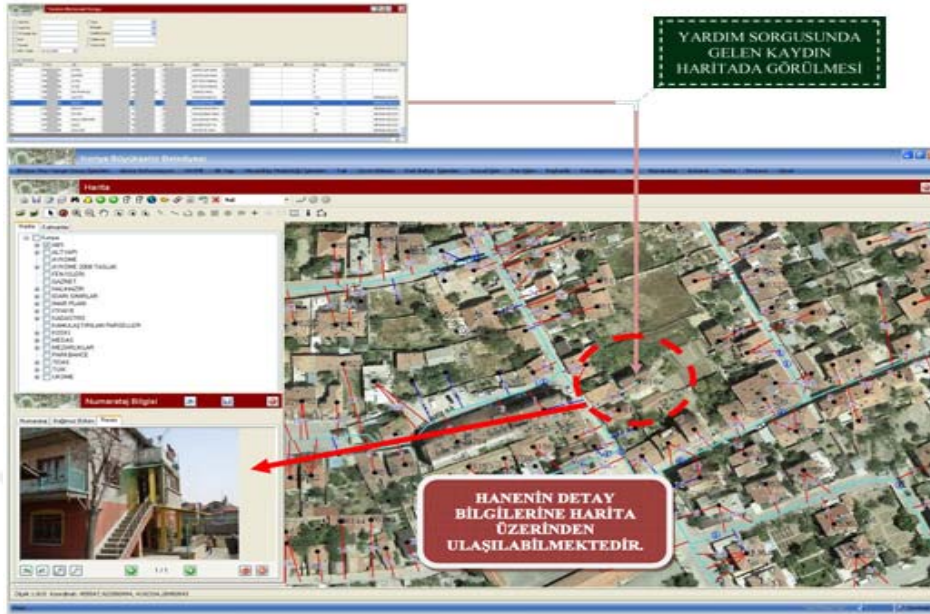
Resim 14: Yardım Müracaat Formu 2.Aşama

Yardım başvurusunun üçüncü aşaması aile fertlerinin dökümü ve yardım verilmesine ilişkin ön araştırmayı yapan tahkikat görevlilerinin bilgileri ile tahkikat raporundan oluşmaktadır.

Resim 15: Yardım Sorgu Ekranı

Sistem, yazılıma girilen tüm verilere istenildiğinde ulaşılabilme ve istatistiksel analizler yapılabilmesine olanak sağlayarak Sosyal Doku Haritası'nın oluşumuna önemli katkı sağlar.

Aynı zamanda yardım talebinin haritadaki konumu, ev ve hane bilgileri, daha önce yardım aldığı kurumlar gibi detaylı bilgilere de ulaşılabilir.

Resim 16: Detaylı Sorgulama Ekranı

Sosyal Bilgi Merkezi Projesi yardıma muhtaç hanelerin tespit edilmesini kolaylaştırarak ve ne tür yardımların hangi hanelere ulaştırıldığı bilgisine harita ortamında ulaşımını sağlayarak yöneticilerin yardım başvurusu yapılmadan da yardımları gerekli yerlere ulaştırmasına olanak sağlanabilmektedir.

Akıllı kent uygulamalarının hayata geçirilmesi, sürdürülebilir kentleşmenin gerektirdiği politikaların yerelde uygulanmasını kolaylaştırmaktadır. Şeffaf yönetişimin sağlanmasına olanak sağlayan Kent Bilgi Sisteminde bilgiler internet ortamında erişime açık olarak paylaşılmaktadır.

3.6.1.7.E. Belediyecilik

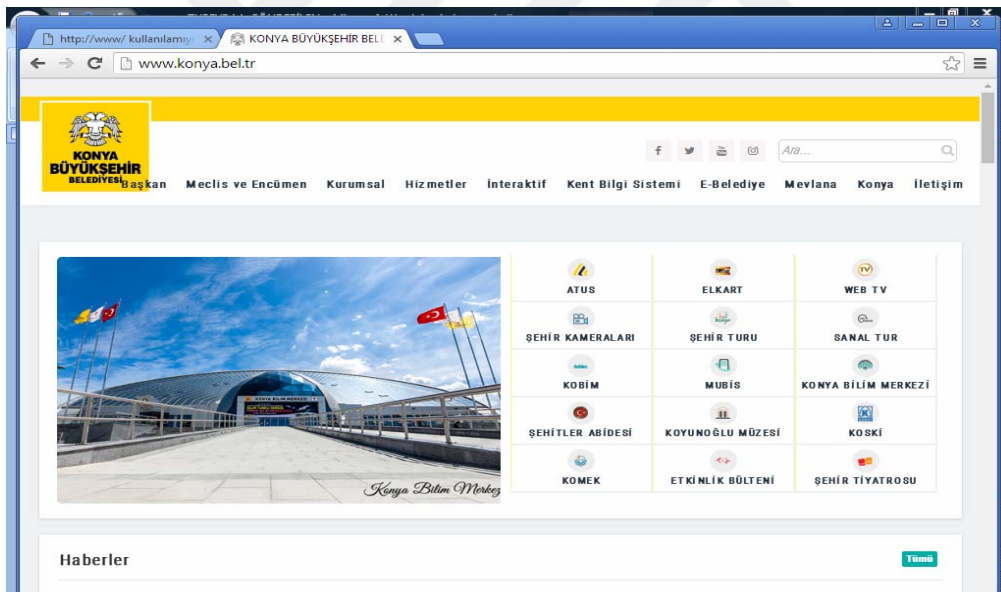
Günümüz kent yaşamını ve erişimi kolaylaştıran teknolojik gelişmelerle, bilgiye ve hizmete ulaşımın kolaylaşması kentlerde düzenli ve planlı faaliyetlerin yürütülmesini gerektirmektedir. Sosyal devletin yereldeki yansıması olan sosyal belediyecilikte halka en yakın yönetim birimi olmasından dolayı en hızlı ve en etkin hizmet üretmek ve hizmetlerin erişimini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nde akıllı uygulamaların ayrı bilimlerce faaliyete başlatılmasına rağmen çok kısa bir süre içerisinde örnek teşkil edebilecek bütünleşip akıllı kent özellikleri taşır hale gelmiştir.

3.7.Web Sayfası

Belediyelerin web siteleri kendini tanıtmaya ve tanıma amacıyla kullanılmaktadır. Konya Büyükşehir belediyesinin sosyal belediyeçilik kapsamında faaliyetlerini, programlarını tanıtmaya amacıyla kullandığı web sitesi <http://www.konya.bel.tr> adresidir. Hizmetlerin tanıtıldığı <http://www.konya.bel.tr> adresinin bağlantısı sayfalar ve www.konya.com.tr adresi bulunmaktadır.

Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafında güncellemesi yapılan Konya.bel.tr adresi web sitelerinin belediyeçilik alanında tıklanma Türkiye’de 2. Sırada yer almaktadır. Bazı şirketlerin ölçümlerine göre Türkiye’de en çok tıklanan ilk 5, başka ülkeler tarafından tıklanmada ise ilk 4 belediye sitesi arasında yer almaktadır. Halkı bilgilendirmek için çeşitli faaliyetlere yer verilen web sitesine yıllık yaklaşık 700’den fazla haber girişi yapılmaktadır.

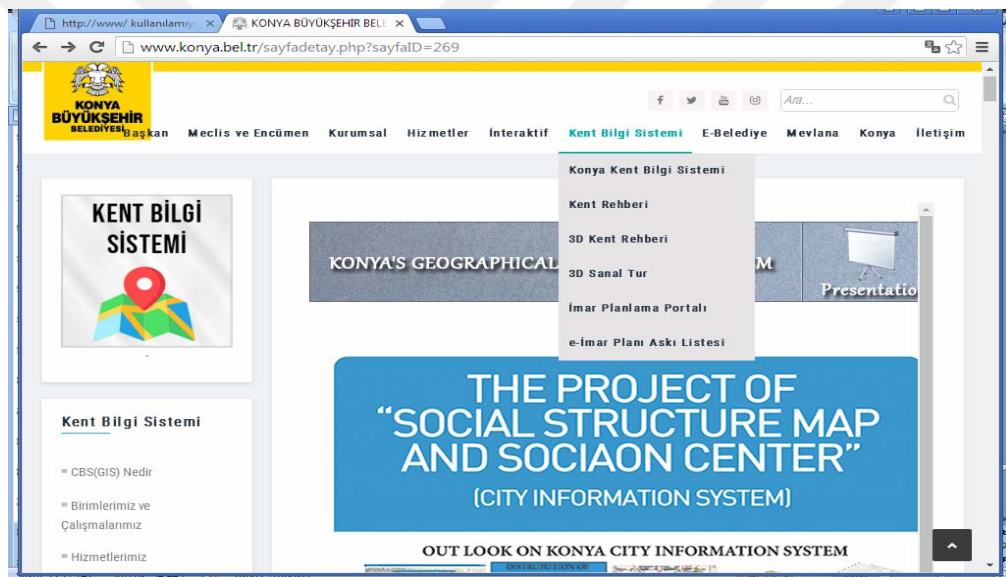
Resim 17: Konya BŞB Web Sitesi Ana Ekran Fotoğrafi

Konya'nın tarihi mekanlarını ve görülmeye değer alanlarını "Gökyüzümde 360 derece Konya" uygulamasıyla şehri farklı açılardan izleme fırsatı sunulmaktadır. Engelliler içinde hizmet sunan web sayfasında Almanca, İngilizce Japonca ve Korece’de yayınlar da yapılmaktadır.

Tarihi boyunca bir kültür merkezi olarak varlığını sürdüren Konya şehri kültürel anlamda sahip olduğu değerleri belediyeler vasıtasıyla koruma, tanıtmaya ve geliştirme çabası içerisinde ve bu amaca yönelik her yıl düzenlenen Uluslararası Hz. Mevlana'yı anma

programları dünyanın her yerinden ziyaretçi akımına uğramaktadır. Yapımı devam etmekte olan kompleks bir yapıya sahip İslam Kültür Merkezi içerisinde kütüphane, aşevi, aşevi, Mevlevihane, semahane gibi bölümler barındırmaktadır, kitap fuarları düzenlenmekte ve şehrin kültürel dokusunu yansıtan kitaplar basılmaktadır ayrıca Mesnevi 24 dile çevrilerek Mevlana'nın ve eserlerinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır (www.kto.org.tr).

Konya'da faaliyete geçen Türkiye'nin en büyük planetariumu olan bilim merkezi içinde barındırdığı sergi alanları, kütüphane, konferans salonları ve sosyal tesisleri ile kentin bilimsel, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimine hizmet etmektedir (www.kto.org.tr).

Resim 18: Kent Bilgi Sistemi ekran fotoğrafı

Belediyenin kurumsal web sitesinde Kurumsal Hizmetler Kent Bilgi Sistemi, Muhtar Bilgi Sistemi, Sosyal Kart, Açık Kapı Uygulaması, Akıllı Yaşam, Akıllı Bisiklet, Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi (ATUS) , Sosyal Soku, Mobil Uygulamalar, Araç Takip, Elektrikli Otobüsler, hava kalitesinin, gürültü Kirliliğinin, içme ve kullanma suyunun takip edildiği Scada Sistemi, Akıllı Kavşak, Akıllı Binalar gibi hayatı kolaylaştırıcı uygulamalara web sitesinden ulaşılabilir.

Resim 19: Konya BŞB Web Sitesi Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi (ATUS)

Resim 20: Açık Kapı Uygulaması ekran fotoğrafı

Akıllı Şehirler ve Dijital Belediyecilik alanlarında yenilikçi uygulamaları Türkiye’de hayata geçirilmesinde öncülük eden Konya Büyükşehir Belediyesi İçişleri Bakanlığı’nın yürüttüğü e-Belediye Projesi kapsamında Konya BŞB de dahil olmak üzere 31 ilçe belediyesi ve KOSKİ Genel Müdürlüğü personeline yönelik eğitimlerde ev sahipliğini üstlenmiştir.

Resim 21:Konya BŞB Kurumsal Haberler (26.09.2019)

Resim 22: Konya BŞB Web Sitesi KOMEK ekran fotoğrafı

Konya Büyükşehir Belediyesi Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı bünyesinde gerçekleştirdiği faaliyetlerle toplumun her kesimine hitap eden Konya Meslek Edindirme Kursları (KOMEK), halkın yaşam kalitesini yükselterek toplumsal refaha katkı sağlamak amacıyla yönelik her yaş ve eğitim düzeyindeki vatandaşların “Hayat Boyu Öğrenme” amacı doğrultusunda bilimsel ve akılcı düşünme ile sorunları çözüme yetisi kazandıran, yeteneklerini ortaya çıkaracak, öğrenme, yaşam ve mesleki becerilerini artıracak hizmetlere imza atarken hoşgörülü ve sorumluluk sahibi ülkesini seven bireyler yetişmesine katkı sağlayarak eğitim alanında yeniliklerin öncüsü olma vizyonunu doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Resim 23: Konya BŞB Web Sitesi KOMEK ekran fotoğrafı

2004 yılından bu yana temel eğitime destek, meslek edindirme kişisel gelişime destek sağlayan KOMEK'lerde halkın talep ve isteklerine göre belirlenen 400 den fazla branşta eğitim verilmektedir. 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yeni Büyükşehir Yasası'na göre Konya Büyükşehir Belediyesi sorumluluk alanındaki tüm ilçe ve mahallelerde KOMEK-ASEM Kurs Merkezleri açmakla yükümlüdür. 2019 yılı itibariyle Konya merkezde; 25 KOMEK, 6 ASEM ve ilçelerde; 21 KOMEK, 16 ASEM olmak üzere toplam 68 hizmet binasında eğitim hizmetleri sürdürülmektedir.

3.8.Sosyal Medya

Konya Büyükşehir Belediyesi @Konyabüyükşehir adı altında facebook ve twitter hesapları kullanmaktadır.

Resim 24: Konya Büyükşehir Belediyesi Twitter Ekran Fotoğrafi

Resim 25: Konya Büyükşehir Belediyesi Facebook Ekran Fotoğrafi

SONUÇ

Tüm dünyada yaşanan 21. Yüzyılın getirdiği ekonomik, sosyal, kültürel ve en önemlisi teknolojik gelişmeler kentlerde yoğun nüfus artışına çevresel, ekonomik ve sosyal bir kaosa neden olmaktadır. 20. Yüzyılın başlarında tüm dünyada yaşanan yoğun sanayi ve ekonomik gelişmelerin getirdiği çevrenin, ekosistemin, doğal kaynakların, kentsel kaynakların hızla tüketildiği, sosyal ve kültürel değerlerin yozlaştığı bir ekonomik gelişme ortamında ortaya çıkan sürdürülebilirlik, sürdürülebilir gelişme, sürdürülebilir kentleşme kavramları kaynakların ve toplumsal değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve gelecek kuşakların bu değerlerden/kaynaklardan mahrum edilmemesi gereği kentlerde ve tüm faaliyet alanlarında her tür gelişmenin bu amaçlara uygun olarak gerçekleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Çevresel değerlerin korunması amacıyla ortaya çıkan “sürdürülebilirlik” kavramı en yoğun nüfusun, çeşitliliğin, yozlaşmanın, sınıfsal ayrışmaların ve kirliliğin ortaya çıktığı kentsel mekanda, kendine tüm bu alanlarda yer bulmuştur. Sürdürülebilir kentleşme kavramı kentlerde; tüm bu sorunlara çözüm önerilerinin getirildiği, faaliyet alanlarının ve politikaların, uluslar arası düzeyde standartların ve sınırların belirlendiği, kentlerin fiziksel, doğal, kültürel ve sosyal kaynaklarının küresel dünya kaosunun içerisinde yok edilmeden, yerel halka katılım, eşitlik, her türlü sosyal hakların, doğadan ve doğal kaynaklardan faydalanabilme haklarının olduğu bir kentsel gelişmenin savunucusudur. Böyle bir gelişmede en önemli görev yerel düzeyde halka en yakın, kentin fiziksel çevresine hakim ve doğal kaynaklarından haberdar olan yerel yönetim birimlerine düşmektedir. Bu aşamada çeşitli kanunlar ve yetkilerle hizmet ve sorumluluk alanı genişletilen belediyeler yapılan literatür araştırmasında en önemli yerel yönetim birimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Belediyeler yetkileri dahilinde kentin fiziksel çevre, kaynakların sürdürülebilirliği, yerel halkın sosyal ve kültürel gelişimin sağlanması ve sorunlarının çözümü, yerelde katılımın, eşitliğin ve adaletin, tüm sınıfların kaynaklara eşit olarak erişilebilirliğinin sağlanması, sınıfsal eşitsizliklerin giderilmesi gibi amaçlara yönelik görev ve sorumluluklara sahiptir. Belediyelerin klasik sosyal hizmet anlayışının, kentlerde sosyal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesine yönelik tüm bu sorumluluklarla birleşimi karşımıza “Sosyal Belediyecilik” olarak çıkmaktadır. Sosyal belediyecilikte temel unsur toplumun tüm kesimlerinin kentsel haklardan eşit faydalanacak seviyeye getirilmesidir. Bu noktada yine belediyelerin halka yakın pozisyonundan faydalanılmaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında yaptığı hizmetler sürdürülebilir kentleşme açısından değerlendirildiğinde birçok yeni ve umut vaat eden projeye imza atıldığı ve sosyal politika alanında çeşitli grupların sorunlarına dokunulduğu görülmektedir. Gelişen teknoloji ve küreselleşen dünyada kentin değerleri ve kaynaklarına sahip çıkılmasını ve bunun bilincinde toplumların yetiştirilmesini, bu teknolojilere uyumlu kentsel bir gelişimin sağlanarak toplumun tüm kesimlerini bu gelişime dahil edilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Sürdürülebilir bir kentsel gelişme içerisinde sosyal belediyecilik uygulamalarının, Konya Büyük Şehir Belediyesi örneği ele alınarak sosyal hizmet alanında ulaştığı kesimler, sağladığı sosyal hizmet ve olanaklarla hangi sorunlara çözüm aradığı, kapsamı ve uygulanabilirliği değerlendirmenin temel konusudur.

Göç, yoksulluk ve işsizlik gibi kentsel yapıyı olumsuz etkileyen unsurların etkisinin azaltılması amacıyla toplumun tüm kesimlerinin asgari geçim düzeyine ulaştıracak istihdam sağlanması yönünde STK ile işbirliği sağlanarak toplumun dezavantajlı kesimlerine eğitimle desteklenen mesleki becerilerine göre iş alanlarına yönlendirilmelerine olanak sağlayacak hizmetler artırılarak yeni politikalarla desteklenebilir.

Mültecilere verilen sosyal entegrasyonlarına yönelik kolaylaştırıcı desteklerin artırılarak, karşılaştıkları kültürel farklılıklara uyumlarını kolaylaştıracak yerel halkın katılımının sağlandığı etkinlikler düzenlenerek yeni yaşamlarına uyumu kolaylaştırıcı ve bilgilendirici destekler artırılabilir. Ülkemizin son on yıldır konumu ve çevresindeki ülkelerden daha cazip fırsatlara sahip olması ayrıca özellikle Suriye krizi olmak üzere çevre ülkelerde yaşanan siyasi sorunlar ülkemizde göç ve mülteci sorununu ortaya çıkarmıştır. Savaş nedeniyle evlerinden ayrılmak zorunda kalan mültecilerin kent dokusunda oluşturduğu sosyal, kültürel etkileri belediyelerin planlama süreçlerine dahil edilerek, toplumla entegrasyonlarını sağlanması sosyal kapsayıcılık bakımından eğitim, güvenlik, sağlık, istihdam, konut, güvenlik ve sosyal konularda uyumlarını destekleyici kentsel politikaların göçmenleri de dezavantajlı gruplar içerisinde dahil ederek sosyal haklardan faydalanmaları sağlanmalıdır.

Ayrıca aileye verilen danışmanlık ve rehabilitasyon desteklerinin kapsamının genişletilerek mahalle bazında düzenlenen etkinliklerin talep dahilinde aile içi bireylere destek sağlayacak sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve sosyolog eşliğinde eğitimler verilmesi amacıyla yapılacak düzenlemeler toplumda mikro düzeyde ortaya çıkan sorunların toplumsal sorun haline

dönüşmesinin önüne geçilmesi ve aile yapısının korunmasında önemi göz önüne alınarak bu yönde çalışmalar artırılabilir.

Kadına şiddetin, uzmanlar (sosyolog,psikolog) denetiminde aile içi iletişim becerileri ve sorunların çözümüne yönelik eğitici ve bilgilendirici çalışmalar yapılarak önlenmesi ve mağdur kadınlara yönelik geçici barınma evleri sağlanması, KOMEK kurslarının mesleki yeterlilik oluşturacak şekilde genişletilerek ev hanımı veya işsiz kadınlara ve gençlere eğitimini aldıkları branşlara göre İŞKUR veya STK vasıtasıyla iş alanlarına yönlendirilerek kendilerini geliştirdikleri alanlarda iş sahibi olmaları sağlanabilir. Şiddet mağduru kadınlara psikolojik destek sağlanması amacıyla kamp şeklinde yatılı olarak kalabilecekleri psikolog, sosyolog bulundurulmuş merkezler oluşturularak bu travmatik durumlarını atlama kadar uzmanlar tarafından destek verilmesi sosyal hizmet noktasında en önemli toplumsal sorunlar arasındadır. Mülteci ve diğer dezavantajlı vatandaşların yapılan sağlık taramalarının sonuçlarına göre belirlenen mahallelerde kadınlara sağlık konusunda bilgilendirme amaçlı seminerler düzenlenerek hastalıkların erken teşhisi konusunda bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri artırılması toplumsal sağlığın korunmasına katkı sağlayacaktır.

Kimsesiz, aileleri tarafından terk edilen, şiddet veya cinsel taciz gibi çeşitli nedenlerle evlerinden uzaklaşmış sokak çocuklarına Koruma Evleri açılarak sahip çıkılması, istismara uğrayan, madde bağımlısı gençlere ve çocuklara rehabilitasyon merkezleri oluşturularak topluma kazandırılmaları suçluluk oranlarını ve istihdamı artırarak toplumsal refaha katkı sağlayacaktır. Çeşitli nedenlerle ortaya çıkan mağduriyetlerin etkilerinin azaltılması adına nakdi yardım sağlanması ve sosyal güvencesi olmayan hastalara ilaç ve tedavi masraflarının karşılanması, yaşlı ve bakıma muhtaçlara ve ailelerine sosyal yoksulluklarının giderilmesi amaçlarıyla sistemli ve programlı olarak hizmetlerin sağlanması için çalışmalar artırılabilir. Yoksul, kimsesiz veya bakıma muhtaç yaşlılara büyükşehir belediyesi bünyesinde Yaşlı Yaşam Destek Merkezi gibi merkezler oluşturularak hayatlarının bu dönemini daha sosyal, hayatta iç içe ve endişesiz geçirmelerine destek sağlanabilir.

Sürdürülebilir kentleşmenin, ekonomik, sosyal ve çevresel tüm boyutlarını içinde barındıran bilişim teknolojileriyle desteklenen akıllı şehir uygulamalarının sunduğu sürdürülebilir mekanizmalarla şehirlerin sürdürülebilirliğini garanti altına almayı ve bu şekilde halkın yaşam kalitesini artıracak sosyal aktiviteler gerçekleştirme hedeflerine yönelik Konya BŞB örnek uygulamalara imza atmaktadır. Yeni bir kentleşme anlayışı benimsenerek

kentlerde sürdürülebilirliğin tesisi ve kaynak kullanımının teknolojik verilerle daha uygun aynı zamanda etkili hizmete dönüştürülmesi noktasında akıllı kent uygulamaları belediye sisteminde hem Coğrafi Bilgi Sistemi verileri kullanılarak hem de Kent Bilgi Sistemindeki akıllı uygulamalarla hizmetlere erişimin kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Kaynak israfını önleyecek, kaynakların yerinde kullanımına yönelik teknolojik verilerden faydalanılmasının makro düzeyde sosyal hizmet faaliyetlerinin başarılı bir şekilde yürütülebilmesindeki önemi göz önünde bulundurularak bu yönde çalışmalar teknolojik gelişmelere paralel şekilde geliştirilerek artırılmalıdır.

Ülkemizde belediyelerin hizmet kapsamının, sürdürülebilir gelişmenin de gerekleri olan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, toplum odaklı yerel yönetişimin, yönetimde saydamlık ve demokrasi içerikli yeni yönetim yaklaşımları ile belediyelere yüklenen roller belediyelerin hizmet kapsamını genişleterek sosyal belediyeciliğin önemini artırırken merkezi yönetimin yükünü hafifleterek hizmet sunumundaki karmaşıklığı ortadan kaldırmaktadır. Bununla birlikte büyükşehir belediyelerinin geniş bir kitleye hitap eden hizmet sunumunda ortaya çıkan sorunların aşılması ve politikaların etkinliği yine belediyeler ve merkezi yönetimin politika geliştirme ve stratejik planlamalardaki işbirliğine bağlı olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Belediyelerin demokratik katılımın sağlanmasında en önemli yerde ve kentin/kent halkının sosyal, ekonomik, kültürel yapısına hakim olması, kentlerde sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesinde en önemli yerel yönetim birimi olduğu düşünüldüğünde hükümetler, belediyelerin sosyal verilerine ve kent bilgi sisteminde oluşan sosyal doku haritalarına göre kentin dezavantajlı bölgelerinin ve dezavantajlı kentlerin belirlenerek, iyileştirilmesi politikalarının yine belediyelerle işbirliği içerisinde oluşturulması hizmet politikalarının etkinliğini ve verimliliğinin geri dönüş hızını artıracaktır.

Hükümetler, belediyelerle ulusal ve uluslararası kentsel ve bölgesel kalkınmayı destekleyici ortak projeler yürütmektedirler. Bir belediye üzerinde başarıya ulaştırılan politika ve projeler desteklenip geliştirilerek başka illere de uygulanması hükümet politikalarının yerelde popülaritesini artırmaktadır. Hükümetlerin yürürlüğe giren kanun ve yönetmeliklerinin yerelde uygulanması sürecinde karşılaşılan eksiklik ve aksaklıklar olumlu veya olumsuz geri dönüşlerin direkt muhatabı olan belediyelerle işbirliği sonucu giderilerek politikaların geliştirilmesinde ve etkinliğinin artırılmasında fayda sağlanmaktadır. Merkezi yönetimin

yereldeki sosyal belediyeçilik politikalarının belediyelerin desteği, verimliliğe yönelik geri dönüşümü ile daha etkili duruma getirilerek geliştirilebilirken, projelerini hükümet desteği ve işbirliği ile yürüten belediyeler daha kolay başarı elde edilebilmektedir

KAYNAKÇA

- Akalın, Mehmet (Aralık-2015). Sosyal Sürdürülebilirliğin Kentsel Dönüşüm Projeleri İçerisindeki Yer: Adana Belediye Evleri Mahallesi Örneği, *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4/2015, 55-80.
- Akbulut Hükümet Programı.(09.11.1989-23.06.1991) <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler> Erişim Tarihi 05.07.2019.
- Akgül, Urungu (2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Planı. *A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi*, 24, 158-160.
- Akkan, Mustafa, “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği”, www.kto.org.tr, Erişim Tarihi: 15.03.2019.
- Akçakaya, Onur (2016). “Kentsel Sürdürülebilirliğin Uygulanması ve Ölçülmesi Bağlamında Yerel Yönetimlerin Fonksiyonu”, *Ardahan Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4/2016, 49.53.
- Akıllı Şehirler Beyaz Bülteni, <https://webdosya.csb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 09.06.2019.
- Aksu, Ceren (2011). *Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre*. Güney Ege Kalkınma Ajansı. http://geka.gov.tr/Dosyalar/o_19v5e00u1ru61bbncf2qmlcpv8.pdf. Erişim Tarihi: 15.04.2019.
- Akyol, Duygu (2016). “Kent Yönetiminde Ekolojik Sürdürülebilirlik”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Altuntaş, Arzu (2012). “Sürdürülebilir Toplumlar ve Metropollerin Baskılarından Kurtulmak İçin Alternatif Bir Yol: Sürdürülebilir Kentler”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9/2012, 137.
- Aksoğan, M ve Çalış Duman, Meral (2018). Akıllı Şehir Uygulamaları: Malatya Örneği Smart City. *1.Uluslararası Battalgazi Multi Disiplinler Çalışmalar Kongresi Tam Metin Kitabı Cilt 1*. 7-9 Aralık. Malatya: İKSAD, 185.
- Avrupa Komisyonu. (2002). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2002.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2003). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2003.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.

- Avrupa Komisyonu. (2004). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2004.pdf. (Erişim Tarihi:25.06.2019).
- Avrupa Komisyonu. (2005). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2005.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2006). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2006.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2007). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2007.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2008). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2009). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf
- Avrupa Komisyonu. (2002). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2002.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2003). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2003.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2004). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2004.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2005). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2005.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.

- Avrupa Komisyonu. (2006). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2006.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2007). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2007.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2008). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2009). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf. Erişim Tarihi:25.06.2019.
- Avrupa Komisyonu. (2010). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu. http://www.ab.gov.tr/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2010.pdf. Erişim Tarihi: 28.05.2019.
- Battal, Salih (2016). Yoksulluk Kavramının Yerelleşmesi: Kentsel Yoksulluk ve Yerel Yönetimlerin Konuya Yaklaşımı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 52/2016, 308-309.
- Bekün, Sanem (2017). “Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı”. *e.Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 2/2017, 582-598.
- Bilgili, Muhammed Yunus (Nisan.2017). Ekonomik, Ekolojik ve Sosyal Boyutlarıyla Sürdürülebilir Kalkınma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10/2017, 559-567.
- Bilici, Zekeriya ve Babahanoğlu, Veysel (2018). Akıllı Kent Uygulamaları ve Konya Örneği *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 9/2018, 124-135.
- Botan, Müslüm (2017). “Şehirden Kente: Küreselleşme ve Sosyal Değişim”, muslimbotan@gmail.com. Erişim Tarihi: 22.03.2019.
- Çelik, E. G (2013). *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, <https://webdosya.csb.gov.tr> (Erişim Tarihi: 09.06.2019).

Çiller Hükümet Programı. (25.06.1993-05.10.1995)

<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP50.html> Erişim Tarihi 06.05.2019.

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (Haziran-2016). *Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013*.

Duguter, Hüseyin (Summer 2012). Kent Modelleri ve Sürdürülebilir Kent Modeli. *Turkish Studies-İnternational Priodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 7/2012. 1063.

Ecevit Hükümet Programı, (26.01.1974-17.11.1974).

<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP37.html>. Erişim Tarihi: 10.05.2019.

Ecevit Hükümet Programı, II. (21.06.1977-21.07.1977).

<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP40.html>. Erişim Tarihi: 21.05.2019

Elvan, Lütfi (Temmuz-Eylül 2017). Akıllı Şehirler. *ITU Vakıf Dergisi*, 77/2017, 6-8.

Engelliler Hakkındaki Kanun, <http://www.mevzuat.gov.tr> (Erişim Tarihi:22.09.2019).

Erbakan Hükümet Programı, (28.06.1996-30.06.1997)

<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP54.html>. Erişim Tarihi: 30.06.2019.

Erdoğan Hükümet Programı, II. (29.08.2007-06.07.2011)

<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP60.html>. Erişim Tarihi: 01.05.20019.

Erdoğan Hükümet Programı, III. (06.07.2011-29.08.2014).

<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP61.html>. (Erişim Tarihi: 03.05.2019).

Erdinç, B. (2016). “*Avrupa Birliğinde Sürdürülebilir Kentleşme: Türkiye’ye Yansımaları*”, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Aydın.

Ertürk, Hasan (Mart-Nisan 1996). Sürdürülebilir Kentler. *Yeni Türkiye Habitat II Özel Sayısı*, 2 (8), 175.

Ezer, M (2018). *Belediyelerin Sosyal Belediyecilik Uygulamalarına Yönelik Memnuniyet: Ankara Pursaklar Belediyesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Gül Hükümet Programı (18.11.2002-14.03.2003)

<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP58.html>. Erişim Tarihi: 08.05.2019.

Gülhan, Demet (2016). *Sürdürülebilir Kent ve Kentsel Kimlik Örnekler: Birgi ve Bergama*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gürdoğan Erduyan, M (2014). *Kent Yönetimine Katılımın Bir Aracı Olarak Yerel Gündem 21 ve Türkiye'deki Örnek Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karadağ, Arife (2009). Kentsel Ekoloji: Kentsel Çevre Analizlerinde Coğrafi Yaklaşım *Ege Coğrafya Dergisi*, 18/2009, 31.47.
- Karakurt Tosun, E. (2019). *Sürdürülebilir Kentleşme: Kent Modelleri Üzerine Bir İnceleme* (1. Baskı). Bursa: Dora Basım Yayın Dağıtım.
- Karakurt Tosun, Elif (2009). “Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkileri”, *PARADOKS, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 2/2009, s. –
- Karakurt Tosun, Elif (2013). Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Sürecinde Kompakt Kent Modelinin Analizi. *Yönetim ve Ekonomi*, 20/2013, 34-36.
- Karataş, Abdullah ve Selim Kılıç, “Sürdürülebilir Kentsel Gelişim ve Yeşil Alanlar” <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>. Erişim Tarihi: 10.02.2019.
- Kesgin, B (Aralık-2016). Sosyal Hizmetin Yerelleşmesi ve Sosyal Hizmette Yerel Yönetimlerin Rolü *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 14/2016, 320.330.
- Kayıkçı, Sabrina (2014). Türkiye’de Yönetimden Yönetişime Geçiş: Yüksek Çevre Kurulu Örneği. *Aksaray Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6/2014, 111.
- Keleş, S (2008). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Ruşen Keleş, Can Hamamcı; “Çevre Politikası”, İmge Kitapevi Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 2005, s. 236.
- KENTGES (Bütünleşik Kentsel Gelişim Stratejisi ve Eylem Planı). (Kasım 2007). *Kentleşme Tematik Grubu 2. Raporu* <http://www.habitat.org.tr/dosyalar/kentlesmemevcutdurumraporu.doc>. Erişim Tarihi: 20.06.2019.
- Kesgin, Bedrettin (Ağustos-2012). Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26/2012, 169.180.

- Kocaoğlu, Mustafa ve Sert, Suzan (2018). Kentsel Sürdürülebilirlik Kavramı ve Kentsel Sürdürülebilirliğin Sağlanmasında Kent Konseylerinin Rolü Üzerine Bir Değerlendirme, *Strategic Public Management Journal*, 4/2018, 68.
- Kocaoğlu, Mustafa, Akdoğan, Cazibe ve Karabulut Akkuş, Özge (Ekim-2017). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* 5/2017, 162.
- Koç, M.T (2015). *Sosyal Belediyecilik Anlayışı Çerçevesinde Kayseri Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde Yapılan Sosyal Faaliyetler*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Koçak, Orhan ve Kavi, Ersin (2014). Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3/2014, 39.
- Kutlu Önder, Örselli Erhan ve Kahraman Selçuk, (2017). *Göç Politikaları ve Belediyeler* (Editör: M. Güler, M. Turan). Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, s.s: 415-419.
- Konya Ticaret Odası (KTO). (2017). *Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü Araştırma Raporu*. Konya.
- Mengi, Ayşegül ve Algan, Nesrin (2003). *Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme/AB ve Türkiye Örneği* (1.Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Mermer, Bilgehan, Şataf, Ceyda ve Negiz, Nilüfer (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21/2016. 1299. 1322.
- Özden, P.P (t.y). *Kentsel Yenilemenin Unutulan Ögesi: Toplumsal Yenilenme*. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Kentleşme ve Çevre Sorunları Ana Bilim Dalı, 2.19.
- Özal Hükümet Programı, I. (13.12.1983-21.12.1987).
<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP45.html>. Erişim Tarihi: 08.05.2019.
- Özal Hükümet Programı, II. (21.12.1987-09.11.1989).
<https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP46.html>. Erişim Tarihi: 08.05.2019.
- Özmehmet, E “Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, <http://ecehan.ozmehmet@yasar.edu.tr> Erişim Tarihi: 20.01.2019.

- Özden, P.P (2004). *Belediyelerin Sosyal Programları ve Kentsel Yenilenme*. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü Kentleşme ve Çevre Sorunları Ana Bilim Dalı, 3.14.
- Özcan, A (t.y.). *Ekolojik Temele Dayalı Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Malatya Kent Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme*, <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015>. Erişim Tarihi: 06.05. 2019.
- Özmete, Emine (Temmuz-Ağustos-Eylül 2010). Sosyal Hizmette Sürdürülebilir Kalkınma. *Aile ve Toplum*, 6/2010, 82-86.
- Pak, Merve Deniz, Aktan, Mehmet Can ve Özcan, Emre (Nisan-2018).Sosyal Sürdürülebilirlik Bağlamında Türkiye’de Sığınmacı ve Mülteci Sorunsalı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11/2018, 428-430.
- Palabıyık, H “Sürdürülebilirlik ve Yerel Yönetimler Uygulanabilirliği ve Ölçümü Üzerine”, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1: Reform*, (Editör: H.Özgür, M. Kösecik). Nobel Yayınları, Ankara. 2005. s.s. 615-616.
- Report of the World Commission on Environment and Development, *United Nations 1987*, http://netzwerk-n.org/wp-content/uploads/2017/04/0_Brundtland_Report-1987-Our_Common_Future.pdf Erişim Tarihi: 18.05.2019.
- Sancar, Pelin. (2007). *Türkiye’de Çevre Koruma ve Ekonomik Büyüme İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Sönmez, Şerife (2015). *Sosyal Nitelikli Hizmetlerin Yerelleşmesi Sürecinin Değerlendirilmesi: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Maliye Ana Bilim Dalı, Afyonkarahisar. *Sürdürülebilirlik: Kent ve Mimarlık* (2007). *Dosya 05*, Bülten: 51, 19.58.
- Şataf, Ceyda ve Taşdelen, Servet (Ocak-2019).Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Çerçevesinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 11/2019, 4.
- TBMM. Hükümet Programları, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar-html Erişim Tarihi:01.06.1019.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı <https://www.ab.gov.tr/avrupakomisyonu-tarafından-hazirlanan-duzenli-ilerleme-raporlari-.html> Erişim Tarihi: 10.06.2019.

- TC. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı <https://habitat.csb.gov.tr/habitat-iii-turkiye-ulusal-raporu-i-5737> (Erişim Tarihi:07.06.2019)
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı <https://www.ab.gov.tr/avrupa-komisyonu-tarafindan-hazirlanan-duzenli-ilerleme-raporlari> Erişim Tarihi: 10.06.2019.
- TC. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2016). *Sürdürülebilir Şehirler Konferansı İstanbul: Türkiye’de Çevre Yönetimi İçin Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi* (ÇEKAP).
- Toprak, D ve Şataf C (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1/2009, 1309.8012.
- Tutulmaz, O (Kasım-2012). Sürdürülebilir Kalkınma: Sürdürülebilirlik İçin Bir Çözüm Vizyonu. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 601.626.
- Türkiye’de Sürdürülebilir Kentleşme Raporu, *Geleceği Sahiplenmek 2012*, <http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/07/1.Gelegegi-Sahiplenmek.pdf>. Erişim Tarihi: 22.06.2019.
- Türkiye Ulusal Rapor, (Aralık-2014), *Üçüncü Birleşmiş Milletler Konut ve Sürdürülebilir Yerleşmeler Konferansı*, HabitatIII. <http://webdosya.csb.gov.tr/csb/dokumanlar/mpgm0051.pdf>. Erişim Tarihi:17.06.2019.
- Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, <https://www.scribd.com/document/96141374/YG21-El-Kitabi>. Erişim Tarihi: 05.0.2019.
- Ulus Hükümet Programı (20.09.1980-13.12.1983). <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/HP44.htm>. (Erişim Tarihi 05.06.2019).
- Üçvet, K (2013). *Yerel Yönetimlerde Çalışma Yaklaşımları Yerel Yönetim-Yönetişim Yaklaşımı*. www.academia.edu. Erişim Tarihi: 12.06.2019.
- Yazar,K. H. (2006). “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Önerisi”, Doktora Tezi,Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeni, O, (2014). “Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması”, *Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,3/2014, 181.208.
- Yıkılmaz, Rıza Fikret (2011). *Sürdürülebilir Kalkınmanın Ölçülmesi ve Türkiye İçin Yöntem Geliştirilmesi*, Uzmanlık Tezi, (Yayın No: 2822). <http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/wp->

- content/uploads/2016/06/S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilir_Kalk%C4%B1nman%C4%B1n_%C3%96%C3%A7%C3%BClmesi_ve_T%C3%BCrkiye_i%C3%A7in_Y%C3%B6ntem_Geli%C5%9Ftirilmesi.pdf. Erişim Tarihi: 05.04.2019.
- Yıldız, S, Kıvrak, S ve Gültekin, A (Mayıs 2015), “Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm”, *2.Uluslar arası Sürdürülebilir Yapılar Sempozyumu* 28 (30), (496.498), Ankara: Gazi Üniversitesi.
- syildiz@kho.edu.tr, trbserkankivrak@anadolu.edu.tr, trcarzuhanburcu@gazi.edu.tr Erişim Tarihi: 25/04/ 2019.
- Yönten, Aslı ve Şimşek, Çiğdem (2016). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Olgusunu Anlamak: Samsun Üzerine Bir İnceleme. *Strategic Public Management (SPMJ)*, (3), 79.80.
- Zeytin, M, Kıroğlu, H (2014). “Çevre Yönetim Sistemi ve Yerel Yönetimler”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*,5/2014, 240.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı <https://www.ab.gov.tr/avrupa.komisyonu.html> Erişim Tarihi:10/07/ 2019
- TBMM. Hükümet Programları, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_html (Erişim Tarihi: 01.05.2019)
- T.C. Resmi Gazete,<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler.htm> (Erişim Tarihi: 29.07.2019)
- Türkiye İlerleme Raporları, <https://www.ab.gov.tr/IlerlemeRaporlari> Erişim Tarihi: 15.05.2019.
- “Kentleşme Alanında Sürdürülebilirlik Çözümlemesi: Yaklaşımlar, Modeller, Temel Alanlar, Göstergeler, Uygulama Örnekleri”,*Sürdürülebilir Kalkınmanın Sektörel Politikalara Entegrasyonu Projesi Kentleşme Tematik Grubu 2*. Erişim Tarihi: 30.06. 2019.
- <http://www.konya.bel.tr/mevzuat/21>. (Erişim Tarihi: 23.06.2019).
- <http://www.metu.edu.tr/system/files/kalkinma>. Erişim Tarihi:05.06.2019.
- www.asrteknoloji.com.tr/merkezi-isletim-sistem. Erişim Tarihi: 20.08.2019.
- <http://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php>. Erişim Tarihi: 21.08.2019.
- <http://ekolojikolektifi.org/portfolio/1621/> Erişim Tarihi: 25.08.2019.
- <https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/IstanbulDeklerasyonu.pdf>. Erişim Tarihi: 05.07.2019.
- https://rec.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/cekap_ssk_kitapcik.pdf.ErişimTarihi: 12.07.2019.

https://webdosya.csb.gov.tr/HABITAT_III_ULUSALRAPOR. Erişim Tarihi: 23.05.2019.

<https://www.YG21-El-Kitabi>. Erişim Tarihi: 12.04.2019.

EK-1**GÖRÜŞME SORULARI**

1. Konya Büyükşehir Belediyesinin misyonu ve vizyonu hakkında bilgi verir misiniz?
2. Konya Büyükşehir Belediyesinin sosyal ve kültürel faaliyetleriyle sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Bu katkılar hangi kanallarla gerçekleştiriliyor?
3. Konya Büyükşehir Belediyesinin Sosyal Belediyecilik çalışmaları hakkında bilgi verir misiniz?
4. Konya Büyükşehir Belediyesinin bireysel ve toplumsal gelişime katkı sağlayan çalışmalarının planlanması ve uygulanmasında hangi birim veya birimler görev almaktadır?
5. Konya büyükşehir belediyesinin bu faaliyetlerinde sivil toplum vb. kuruluşlarla işbirliğinin faydaları nelerdir?
6. Konya Büyükşehir Belediyesinin toplumun dezavantajlı (yaşlı, yoksul, engelli, kimsesiz ve bakıma muhtaç) kesimlerine ulaşma yöntemleri nelerdir?
7. Belediyelerin sosyal yardımları ve faaliyetlerinin amacı nedir? Toplumun hangi kesimlerini kapsar?
8. Konya Büyükşehir Belediyesinin toplumsal eşitliğin sağlanması noktasında bireyleri (eğitim, sağlık, istihdam vb. konularda) destekleyici faaliyetleri nelerdir?
9. Konya Büyükşehir Belediyesinin toplumun rehabilite edilmesine yönelik faaliyetleri nelerdir?
10. Konya Büyükşehir belediyesi bireylerin sosyal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlayan ne tür faaliyetler gerçekleştirmektedir?
11. Konya Büyükşehir Belediyesinin bu hizmetlerinin yeterliliği toplum üzerinde ölçülmekte midir?
12. Vatandaşların görüş ve şikayetleri hizmetlerin şekillenmesinde belirleyici unsur olarak ele alınmakta mıdır?
13. Konya Büyükşehir Belediyesinin sosyal yardım ve hizmetlerine vatandaşların ulaşma araçları nelerdir?

14. Konya Büyükşehir Belediyesinin sosyal yardımlar ve sosyal-kültürel faaliyetlerinin kurumsal imaja katkı sağladığını düşünüyor musunuz?
15. Konya Büyükşehir Belediyesinin toplumsal gelişimi destekleyici sosyal belediyecilik faaliyetlerinde başarılı olduğunu düşünüyor musunuz?
16. Konya Büyükşehir Belediyesinin bu alanda başarılı veya başarısız olma nedenleri neye bağlayabilirsiniz?

EK-2**GÖRÜŞME YAPILAN İSİMLER**

1. Sağlık Sosyal Hizmet Dairesi Başkanlığı

Sosyal Hizmet Şube Müdürü; Mustafa BAYIR

Engelli Hizmet Şube Müdürü; Mustafa YILMAZ

AKDEM yetkilileri

2. Gençlik Spor ve Eğitim Dairesi Başkanlığı

Gençlik Şube Müdürlüğü: Mevlüt Durukan

Spor Şube Müdürlüğü: İrfan B.

Eğitim Şube Müdürlüğü: KOMEK/ASEM yetkilileri Gülaydın Bayraktar

3. Ayrıca konuyla bağlantıları dahilinde Kent Bilgi Sistemi ve Bilgi İşlem Dairesi birimlerinden, Açık Kapı sorumlusundan bilgi alınmıştır.